

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 976

31. PROSINCA 2021. CIJENA 50 DINARA

SADRŽAJ

4

Održana 70. sjednica HNV-a
**Postignuća, planovi
i strategije**

6

Godina iza nas
**Politika, društvo,
obrazovanje i kultura**

12

Jasna Vojnić, predsjednica
Hrvatskog nacionalnog vijeća
**Mašta, energija
i posvećenost**

20

Izložba *Dva i pol stoljeća od
dolaska Hrvata u Istočni Srijem*
otvorena u Rumi
**Nošnje, oglašnja,
fotografije**

33

Čitateljska radionica u HKC-u
Bunjevačko kolo u Subotici
**Dobra priča otvara
dobra pitanja**

34

Crkva sv. Nikole Tavelića
Novi zvonik

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Prevaga

Još nekoliko sati dijeli nas od kraja ove kalendarske godine. Netko će što prije željeti zaboraviti je, netko će je u kalendar sjećanja upisati kao uspješnu i sretnu godinu, sve ovisi što nam je proteklih 365 dana donijelo u obiteljskom životu i poslu.

Proteklih 365 dana odlazeće 2021. godine kroz teme i događaje koji su utjecali i na Hrvate u Srbiji iščitavali ste na stranicama *Hrvatske riječi*. Ukupno 2.704 stranice u 52 broja našeg tjednika. Slika je to aktivnosti i rada hrvatskih profesionalnih institucija, kulturnih udruga, uposlenih u obrazovanju na hrvatskom, gospodarstvenika, pojedinaca. Ali i svega onoga što itekako utječe na život svakog od nas, bio on Hrvat, Mađar, Srbin ili što drugo.

Kako godinu na izmaku sagledava predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i kako ju vide novinari *Hrvatske riječi* čitat ćete u posljednjem ovogodišnjem broju tjednika.

A izazova, problema, zapreka koje je trebalo vješto zaobići nije manjkalo ni u ovoj godini.

Hoćete o bunjevačkom govoru, koji je ogoljenom političkom voljom postao jezik u službenoj uporabi? Hoćete o tome kako Hrvatsko nacionalno vijeće nije čak dostojno ni odgovora na zahtjev da se u nekim lokalnim sredinama hrvatski uvede kao službeni jezik? Hoćete o novinskim naslovima koji su pratili taj zahtjev HNV-a? Hoćete o školskom udžbeniku iz koga osnovci u Srbiji uče da hrvatski, jedan od priznatih jezika Europske unije, zapravo, vjerovali ili ne, ne postoji? Hoćete o tome kako hrvatska manjina u Srbiji jedina ne može dobiti svoj školski centar? Hoćete o tome kako provođenje Međudržavnog sporazuma u dijelu koji se odnosi na garantirane mandate i dalje nije tema u Srbiji? I to samo nekoliko mjeseci prije parlamentarnih izbora. Hoćete o tome što mjesta stradanja Hrvata u Srbiji još nisu obilježena?

Znam, moglo bi se na sva ova pitanja odgovoriti kontra pitanjima. Hoćete o 700.000 eura koje je Srbija izdvojila za kuću bana **Jelačića**? Hoćete o dobroj suradnji u Novom Sadu? Hoćete o uposlenima u tijelima Pokrajine i Grada Novog Sada? Hoćete o natječajima na kojima potporu dobivaju i hrvatske udruge?

No, čak i da mi je promaklo koje kontra pitanje tas je u odlazećoj 2021. godini ipak pretegao na jednu stranu.

Što će donijeti dolazeća 2022? Pratit ćemo, pitati, izvještavati, analizirati.

Z. V.

Postignuća, planovi i strategije

Dvadeset vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća su na svojoj posljednjoj ovogodišnjoj sjednici dali suglasnost na plan rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2022. godinu koji je predložio novi ravnatelj ove ustanove **Ladislav Suknović**, te dvije strategije – Strategiju službene uporabe hrvatskog jezika i pisma i Strategiju informiranja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji.

Prethodno su vijećnici, bez rasprave, usvojili zapisnike sa sedam telefonskih sjednica (od 63. do 69.) i saslušali retrospektivu događanja i aktivnosti Vijeća koje je izložila predsjednica **Jasna Vojnić**.

Jednoglasna potpora *Hrvatskoj riječi*

Ravnatelj **Ladislav Suknović** je izlažući plan i program NIU *Hrvatska riječ* istaknuo kako se očekuje smještaj ustanove u novoizgrađenom prostoru i da će se u tom cilju prenijeti dio ušteđenih sredstava na HNV za opremanje tog prostora. Kao veliki izazov je Suknović istaknuo veliko poskupljenje papira, čak do 100 posto što će se odraziti na tiskanje tjednika, te je dodao kako je Pokrajini upućen dopis u svezi toga. Ostali tekući troškovi su kao i u prethodnim godinama, a predviđene su uštede u dijelu autorskih honorara jer će prethodni direktor **Ivan Ušumović** ostati uposlen, jednim dijelom, kao novinar *Hrvatske riječi*. U pogledu naknade po ugovoru o djelu također su predviđene uštede, osobito na planu podjele besplatnih primjeraka tjednika. Štedit će se i na naknadama za sjednice upravnog i nadzornog odbora jer će ih biti manje sljedeće godine, na troškovima reklame i propagande jer

su se uspjele ostvariti dvije veće donacije za darove za djecu. Pozvao je vijećnike da pomognu u širenju i većoj prodaji tjednika, te je najavio da će tjednik biti plasiran i u Hrvatskoj preko suradnje sa Zagrebačkom županijom. U pogledu prihoda planira se njihovo povećanje ne samo od Pokrajine nego i kroz različite projektne aktivnosti, rekao je Suknović.

Goran Kaurić je rekao da je pokrenuta inicijativa za povećanje sredstava u Pokrajinskoj vladi kako bi se kompenziralo enormno povećanje cijene papira, te je izrazio uvjerenje da će biti odlična suradnja s ravnateljem Suknovićem: »U proračunu Vlade Vojvodine za 2022. su povećana sredstva za nakladništvo i za tjednike za informiranje na jezicima nacionalnih manjina tako da mislim da će biti prostora za uvećanje sredstava, što treba iskoristiti«.

Vijećnici su jednoglasno usvojili izloženi plan i program.

Predsjednica HNV-a je izložila, kroz video prilog i usmeno, retrospektivu aktivnosti Vijeća u 2021. godini, a koji se odnose na tekuće projekte kao što su izgradnja Hrvatske kuće, renoviranje Spomen-doma Bana Jelačića u Petrovaradinu, kuće u Monoštoru, posjet Mostaru, obnavljanje Ureda HNV-a u Srijemskoj Mitrovici, registar gospodarstvenika, četvrtu generaciju studenata na Lektoratu za hrvatski jezik u Novom Sadu, akciju prikupljanja pomoći i druge. Također je istakla važnost izrade novog Akcijskog plana za nacionalne manjine u okviru Poglavlja 23, ističući veliki doprinos prethodnog predsjednika HNV-a dr. sc. **Slavena Bačića** na izradi prvog Akcijskog plana kao i uspjeh sadašnjeg Vijeća jer će i ona sama sudjelovati u izradi novog plana.

Potpora DSHV-a

Na poziv predsjednice Vojnić vijećnicima se obratio i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**:

»Ono što je sadašnji saziv učinio može biti na ponos svakom pripadniku hrvatske zajednice. O snažili smo koheziju unutar hrvatske zajednice, nemamo nesuglasja s Crkvom koje je bilo ranije, nemamo otuđenih snažnijih kulturnih udruga, uspjeli smo ostvariti dobru suradnju i s predstavnicima ključnih segmenata u medijskom prostoru, mislim da smo unutar nas uspjeli kreirati jednu pozitivnu sliku o hrvatskoj zajednici i Hrvatima kao nečemu što je prestižno, što je pozitivno. Uspjeli smo amortizirati i veći broj udaraca koji nas je zadesio, ne samo kad je u pitanju bunjevački jezik već i kad je u pitanju naša inicijativa da se hrvatski jezik uvede u Bač, Apatin i Sombor, kada je u pitanju istrajavanje da se pitanja financiranja kulturnih udruga u lokalnim samoupravama na neki način ujednači, kada je u pitanju Grad Subotica da informiranje na hrvatskom jeziku bude ne 1% od proračuna već barem primjereno broju pripadnika hrvatske zajednice, pa do onoga što smo sve činili da unutar nas bude ne samo prostor rada, škrguta zuba, napora nego da se unutar nas stvara atmosfera radosti, zadovoljstva i sreće jer smo pokazali da možemo činiti ključne iskorake u institucionalnoj izgradnji, i kad su u pitanju zajedništvo, posloženost, međusobna suradljivost, kooperativnost, solidarnost...«, rekao je među ostalim Žigmanov.

Pozvao je na istrajavanje u postignutom zajedništvu, koje će, rekao je, moguće biti dovedeno u pitanje ne samo kada su u pitanju izbori za državna tijela, odnosno republički parlament već još više kada su u pitanju izbori za peti saziv HNV-a i kada je u pitanju popis stanovništva. Dodao je da se plasiraju monstruozne optužbe i laži, među ostalim da je on kupio stan u Zagrebu.

Vijećnik **Darko Sarić Lukendić** je zapitao »u kojem se svojstvu Tomislav Žigmanov 'smatrao' u okviru točke dnevnog reda o retrospektivi događanja u tekućoj godini, budući da nije vijećnik a da su aktivnosti koje su navedene uglavnom aktivnosti HNV-a.

»Slušali smo monolog primjeren predsjedavanju strankom kojom on predsjedava, a mi ovdje nismo svi članovi DSHV-a. To su poruke prije svega upućene članstvu i tijelima stranke«, rekao je Sarić Lukendić.

Jasna Vojnić je odgovorila na pitanje riječima da »ovog saziva ne bi bilo u tako velikom uspjehu da se stranka nije založila i zbog toga smo smatrali da je potrebno da bude danas na sjednici da čuje i da kaže jesu li i koliko zadovoljni četvrtim sazivom za koji su oni veoma zaslužni«.

Dopredsjednik HNV-a za Podunavlje **Željko Pakledinac** je istaknuo kako je za pozdraviti što je urađeno i da u sljedećoj godini to treba podići na još višu razinu, jer je najvažniji posao ne samo izbori za HNV već je možda još i važniji predstojeći popis stanovništva. Rekao je i da oni koji su se upisali u registar gospodarstvenika očekuju da se taj projekt nastavi i dalje i da od toga bude i konkretnije koristi.

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin** rekao je da će uskoro biti obaviješteni o svemu što je urađeno na planu registra kao i kakvi su planovi u svezi daljeg razvoja ovog projekta.

Sve vijećnike su pozdravili nova dopredsjednica HNV-a za područje Grada Subotice **Mira Tumbas**, koja je zamijenila na ovoj dužnosti Ladislava Suknovića, i nekadašnji predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić**, sada u svojstvu domaćina na *Pivčijem salašu*, gdje je 22. prosinca i održana sjednica HNV-a.

J. D.

Skenirajte QR kod i instalirajte aplikaciju *Hrvatske riječi*!

Aplikacija *Hrvatska riječi* dostupna je na Google Play storeu. Da bismo vam olakšali pristup našoj aplikaciji, od ovog broja u svakom narednom broju, možete naći u impressumu naš QR kod koji vas vrlo lako vodi do stranice za skidanje naše aplikacije na vaše uređaje. **Skrenirajte, instalirajte i uživajte u olakšanom pristupu sadržaju koji za vas stvara *Hrvatska riječi*!**

QR kod (engl. QR code) je matrični kod (ili dvodimenzionalni bar-kod) kreiran 1994. godine. Stvorila ga je japanska korporacija Denso-Wave. »QR« je akronim od Quick Response (brz odziv), budući da je tvorac namjeravao da se sadržina izuzetno brzo dekodira skeniranjem.

Iako su se prvenstveno koristili u auto industriji, ovi kodovi se danas koriste u mnogo širem kontekstu, QR

kodovi koji pohranjuju internet adrese mogu se pojaviti u časopisima, na natpisima, autobusima, posjetnicama, kao i na bilo kojem objektu o kojem bi korisnik mogao zatrebati informacije. Korisnici koji imaju mobitel s kamerom i instaliran odgovarajući softver mogu skenirati sliku QR koda, čime će se uključiti internetski preglednik koji će Vas odvesti kao korisnika na ugrađeni URL ili internetsku adresu. Ovaj čin povezivanja s fizičkim objektima poznat je kao hiperveza fizičkog svijeta. Korisnici također mogu kreirati i ispisivati vlastite kodove za druge da ih skeniraju i koriste posjetom jednoj od nekoliko besplatnih stranica za njihovo generiranje. On se sastoji, ovisno o veličini QR koda, od 400 do 1.000 brojeva i od 250 do 600 slova. Više nego dovoljno za informacije koje korisnika vode na dalju internetsku adresu.

Godina iščekivanja raspleta

Većina događaja koji su obilježili 2021. godinu u Srbiji svoj će rasplet imati tek u 2022. Od referenduma o promjeni Ustava, ekoloških prosvjeda i budućnosti rudnika litija, preko parlamentarnih, predsjedničkih i beogradskih izbora pa do pandemije covida-19. Čak je i popis stanovništva, koji je trebao biti proveden 2021., odgođen za sljedeću godinu. A kada je riječ o nacionalnim

manjinama, i za njih će sljedeća godina biti jedna od ključnih. Počevši od izbora, popisa stanovništva, izbora za nacionalnomanjinska vijeća pa do novog Akcijskog plana za čiju izradu je formirana koncepcijom ove godine radna grupa.

Kada je riječ o prvom događaju, referendumu, koji slijedi već 16. siječnja, »pripreme« za njegovo održavanje su uveliko u tijeku. Vode se rasprave o načinu raspisivanja, svrsi i mogućim pravnim posljedicama, a laiku nije baš lako razumjeti ni objašnjenja pravnih stručnjaka a ni pozive političkih stranaka kako da se opredijele. Kao prvo, da li uopće izići na referendum koji organiziraju aktualne vlasti ili ga bojkotirati i time pokazati svoje neslaganje s predlagateljima? A drugo, ako iziđemo, što zaokružiti – da ili ne? Jedni, naime, tvrde da ove promjene jesu korak ka nezavisnom pravosuđu i da i pristupanje Europskoj uniji to zahtijeva, a drugi tvrde da predviđene promjene baš i neće mnogo pomoći boljem sudstvu u postojećem društvenom i političkom kontekstu i da nije pravi trenutak za njih.

Protekla je godina bila i godina prosvjeda, bunta i ekoloških ustanaka. Prosvjedi su pokazali da građani imaju moć, ocijenili su mnogi analitičari. Prvo zbog toga što je aktualna vlast (to jest predsjednik) napravila ustupke oko dva zakona, ako ni zbog čega drugog ono zbog toga što su izbori blizu. A masovni prosvjedi i demonstracije uvijek su se pokazale pogodnima za koncentraciju i mobilizaciju oporbenih energija. Ekologija i politika, politika i ekologija su se ove godine spojili – rasplet – sljedeće godine.

Ova je godina bila i godina priprema za izbore na kojima će građani trinaesti put, od uvođenja višestranačja, birati svoje predstavnike. Bila je i godina »dijaloga« političkih stranaka i to na dva kolosijeka: »sa strancima« i bez njih. Iz međustranačkog dijaloga proizašle su određene promjene, neki politički akteri su ih podržali neki ne. U svakom slučaju, neke od promjena zahtijevaju i izmjene izbornih zakona. Javna rasprava o izmjenama je završena, slijedi usvajanje. Tako se i ovoga puta mijenjaju izborna pravila neposredno prije početka kampanje, što nije u skladu s međunarodnim standardima, a neke od njih tiču se i političkih stranaka nacionalnih manjina. Ne, ne radi se o zajamčenim mandatima ni boljim izbornim uvjetima koji bi omogućili da i brojno manje nacionalne manjine imaju svoje predstavnike na svim razinama vlasti. I ovaj dugogodišnji problem još uvijek čeka svoj rasplet.

Značajan događaj, opet koncepcijom godine, je i ponovno poništavanje doktorata **Siniše Malog**. Senat Beogradskog Univerziteta je jednoglasno poništio doktorat zbog plagiranja i za njih je ta stvar završena, »ako sud drugačije ne naredi«. Mali pak poručuje da »vjeruje u svoj doktorski rad«, odluku ne prihvata i konačni rasplet ovog skandala velikih razmjera, budući se radi o ministru financija, tako ostaje za sljedeću godinu.

Ostat će ova godina upamćena i po presudi **Ratku Mladiću** na doživotni zatvor, njegovom muralu u Beogradu, motkama i gumenim čekićima na prosvjedima u Šapcu i mnogo čemu drugome. Dogodila se energetska kriza, dijelovi Srbije ostali su bez struje, Srbija je otvorila nova poglavlja u pregovorima o pristupanju EU, a Europski parlament je usvojio rezoluciju kojom se »izražava duboka zabrinutost zbog kršenja ljudskih prava i trgovine ljudima (u vezi s tvornicom *Linglong*), zbog nasilja ekstremističkih i huliganskih grupa protiv mirnih demonstracija, zbog ozbiljnih problema s korupcijom i vladavinom prava, ograničenog prostora za otvorene rasprave o bitnim zakonima, medijskoj pristrasnosti, govoru mržnje...

U Srbiji se grade ceste i otvaraju nove tvornice, o njima govore predstavnici vlasti kao kontratežu svim, ovdje pobrojanim, ali i drugim problemima koji opterećuju društvo i politički život. Može li država ekonomski napredovati kada je opterećena svim ovdje nabrojanim problemima, a i mnogim drugim. Ako je ova godina bila godina otvaranja problema i gomilanja neriješenih skandala, da poželimo da sljedeća bude godina rasplitanja barem nekih od njih.

Jasminka Dulić

Godina u desetak minuta

Ovdašnji bunjevački Hrvati, dobro je to poznato njihovim pripadnicima, imaju običaj 31. prosinca čestitati Staru godinu. Iza tog jednostavnog čina zacijelo se krije čitav niz značenja, ali za potrebe ovog teksta zadržat ćemo se na potencijalno osnovnom: međusobnom (o)davanju priznanja što je uspješno prijeđena još jedna zaokružena cjelina koja češće traje 365, a rjeđe 366 dana.

Iako nacionalno »lokalni«, ovaj specifikum čestitavanja zacijelo zaslužuje da dobije globalni karakter, jer nije mala stvar preživjeti ono što se svakodnevno proživljava punih 12 mjeseci, kako ovdje tako i na cijeloj Kugli. Što smo, dakle, proživjeli – a ako ovo čitate, to je siguran znak da ste i preživjeli – od 1. siječnja do 31. prosinca ove godine, a da je univerzalno i vrijedno spominjanja?

U prvom redu to je svakako borba s koronavirusom, borba koja se – što više odmiče – sve više zapetljava i razgolićuje nespornost ljudskog roda za nju. Svjedoče o tome zbunjujuće, često i kontradiktorne, izjave i mjere onih od kojih očekujemo da su najkompetentniji i najodgovorniji za kolektivne sudbine, odnosno zdravlje. Onima kojima je još ostalo malo sjećanja za usporedbu zbunjujuće djeluju najave da je prošle godine izumljeno cjepivo učinkovito i više od 90% da bi se nedugo pokazalo kako među novozaraženima ima itekako veliki broj cijepljenih. Zbunjuju, naravno, i novi podaci da učinkovitost cjepiva nije ni približna početnim najavama, a o kontradiktornosti mjera da i ne govorimo: od satnice kada virus počinje harati u zatvorenom prostoru, pa do uvjeta ulaska u neku zemlju. Sav taj cirkus oko korone proizveo je opći zamor, velikim dijelom i apatiju, ali i bijes kod dijela ljudi kojima je jasno jedino da im je dosta represija koje ih duboko polariziraju (na cijepljene i necijepljene), a ponegdje i otvoreno tjeraju u tor (najava Austrije o obaveznom cijepljenju u toj zemlji). Na žalost, očekivane prosvjede zbog toga (London, Bruxelles, Beč, Zagreb, Beograd...) iskoristili su i oni koji su već

odavno zaraženi mnogo opasnijim virusom: virusom rasizma, šovinizma, naizma i fašizma zajedno kako bi ga javno demonstrirali urlanjem na trgovima ili pred nečijom kućom.

Kada je, pak, o nama riječ, posljednji kvartal godine pokazao je gdje smo kao društvo najranjiviji. Zavidnu otpornost na svakodnevne laži i proturječnosti u izjavama i postupcima **Božanskog**; na afere, kriminal i bahatost njegove klike i elite; na neskriveno veličanje ratnih zločinaca; na održavanje stalnih tenzija s dobrim dijelom susjeda i još brojnih drugih manjih ili većih postupaka koji vrijeđaju zdrav razum i – poput situacije s koronavirusom – izazivaju otvoreni revolt i otpor nagrizaio je jedan crv na kog se u ovom društvu najmanje obraćalo pažnje. Riječ je, pogađate, o ekologiji, pojmu koji je gotovo preko noći postao tema o kojoj govore svi: od Božanskog do beskućnika, od eksperata iz tog područja do onih kojima priča o ekologiji počinje i završava time da je za prirodu štetno bacati smeće oko sebe. Korozija ekologije, pokazalo se, nagriza je sustav u tolikoj mjeri da je ovaj prvi puta u svojoj skoro desetgodišnjoj vladavini morao ustuknuti i priznati poraz u tek započetoj borbi, tražeći načine (kupovinom vremena) da se u njoj snađe i iz nje izađe opet kao pobjednik. Sa stajališta vlasti i više je nego jasno zašto se ovako postavila: iza ekoloških prosvjeda stoje građani, najvećim dijelom oni »obični«, neopterećeni stranačkim članstvom i disciplinom koji proizlaze iz interesa i straha. A ako ništa drugo, i starija i novija povijest, i u svijetu i kod nas, prepuna je primjera kako se završava priča kada se u otvorenom sukobu na jednoj strani nađu vlast, a na drugoj građani. Lekciju o dvije strane pendreka, teško i nevoljno, naučio je i Božanski.

Kako je kod nas gotovo pa svaka godina predizborna, tako će i svježe naučeno gradivo ova vlast polagati na javnom ispitu za nešto više od tri mjeseca. Dovoljno je to vremena da se pripremi i strategija i taktika, pa još i redovi da se konsolidiraju. Ali, dovoljno je to vremena i za drugu stranu za iste stvari i da istraje u započetoj. Stoga, ako se baš sada opet zapitate kakva je bila ova, sjetite se pjesme u veljači preminulog **Đoleta Osamdeset sedma** – jedna i bijedna! A ako se pak za desetak minuta čitanja ovog teksta zapitate kakva će biti nova, samo prelistajte kalendar sjećanja i odgovor vam je pred nosom – kao i ova.

Zlatko Romić

Prosjek je odličan (4,80)

u znanju učenika nego i u brojna putovanja, ekskurzije, druženja...

Kako godinu za nama ocijeniti?

Odličan 5

Valja se podsjetiti na ono što je dobro, pohvalno, ono čime se kao zajednica možemo ponositi i dičiti, a toga itekako ima. Nemoguće je nabrojati sve urađeno, ali itekako je važno spomenuti ono što je ovu godinu učinilo »posebnom«. Održani su brojni seminari, stručni skupovi, razgovori, ekskurzije, izvannastavne aktivnosti, *Ljetne škole hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti* u Horgošu i na Prviću, *Zimski i Ljetni oratorij* koji su ove godine prvi puta krenuli i izvan Subotice i okolice, neizostavni Etnokamp, profesionalna orijentacija učenika *Gdje poći sutra?!*, odlazak na *Interliber...* i još puno drugih aktivnosti za učenike cjelovite nastave na hrvatskom jeziku ili one koji pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Upisana je dvadeseta generacija učenika u cjelovitu nastavu, vrtić *Marija Petković – Sunčica* obilježio je 20 godina postojanja i rada, vrtićima na hrvatskom jeziku osigurana su Montessori zvana i muzički instrumenti (Orffov instrumentarij). Nakon 19 godina obrazovanja na hrvatskom jeziku imamo prosvjetnu inspektoricu pri Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. Na Filozofski fakultet Sveučilišta u Novom Sadu stigao je novi lektor, a lektorat je upisala četvrta generacija nastavnika i učitelja. Početkom ovoga mjeseca u Hrvatsko nacionalno vijeće stigla je donacija za učenike vrijedna 12.000 eura.

Prevedeni su svi udžbenici za osnovce obuhvaćeni reformom obrazovanja u Srbiji, a u tijeku su prijevodi udž-

benika za srednje škole. Osiguran je prijevoz učenika nižih razreda od doma do škole, a svim studentima koji su se odlučili studirati u Hrvatskoj osiguran je smještaj.

Vrlo dobar 4

U Osnovnoj školi 22. oktobar u Monoštoru od ove školske godine cjelovita nastava započela je i u višim razredima, ali nije upisana nova generacija prvaša. Oko 500 djece ovoga rujna se opredijelilo izučavati izborni predmet, a u prvi razred cjelovite nastave na hrvatskom jeziku upisano je 25 mališana u četiri škole. Ako pogledamo statistiku unazad nekoliko godina, možemo vidjeti da je svake godine sve manji broj djece, a uzmemo li u obzir te podatke možemo biti zadovoljni brojkom od 25 učenika po generaciji. Ali... Ako znamo da nas može biti puno više? A znamo... Gdje je zapelo? U prazničnom duhu dajem šansu za popravak (ipak je ovo ocjena na polugođu), pa nek već sljedeće godine dokažemo da i ovdje možemo biti odlični.

Ponavljači

Iako ćete danas u sustavu obrazovanja teško čuti da je neki učenik ponavljao razred u ovogodišnjoj analizi, ponavljač je već stari znanac – Hrvatski obrazovno-odgojni centar koji je na ovoj listi jer ni Skupština AP Vojvodine ni Grad Subotica nisu usvojili izmjene mreže obrazovnih ustanova, što je jedan od prvih koraka koji se moraju poduzeti kako bi se inicijativa za osnutak Centra počela konkretno realizirati. Udžbenik iz hrvatskog jezika za osmi razred, koji je uredno i na vrijeme predan (tijekom ljeta) još uvijek nije odobren...

Ovdje možemo svrstati i »brigu« o nestajanju Hrvata, točnije prešućivanju, a to nam je pojašnjeno u novom udžbeniku srpskog jezika za osmi razred osnovne škole. Podsjećanja radi, u njemu se u podjeli južnoslavenskih jezika navodi da su to srpski, slovenski, makedonski i bugarski jezik, dok »Hrvati, Bošnjaci i neki Crnogorci srpski nazivaju hrvatski, bošnjački i crnogorski jezik«. Istina, izazvana su brojna reagiranja političkih dužnosnika i jezikoslovaca, čak je predsjednik **Aleksandar Vučić** obećao da će greška, ukoliko je ima (vjerovatno ju ne vidi), biti ispravljena. Možda jednog dana, do tad... Sjedi. Jedan.

Kako ovu analizu godine ne bismo završili lošim ocjenama, valja naglasiti kako puno toga iz ove godine treba zadržati. Ponešto doraditi, a ono (radi drugih) nedovršeno ponovno pokrenuti. Ipak je pred nama cijela (nova) godina.

Željka Vukov

Zaštita baštine, infrastrukturni pomaci

Nakon prošle, 2020. u kojoj se korona pojavila, značajno nam izmijenivši brojne aspekte života, 2021. je, barem u kulturnom prostoru ovdašnjih Hrvata, izgledala drukčije, odnosno bolje. Imajući u vidu i dalje neizvjesnu epidemijsku situaciju, godinu za nama odlikovala je jača aktivnost, kontinuitet manifestacija i programa, kao i infrastrukturni pomaci.

Jedina profesionalna ustanova u kulturi – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata – realizirala je brojne svoje već prepoznatljive aktivnosti (izdavanje knjiga i časopisa, istraživanje i prezentaciju baštine, digitalizaciju, suradnju s drugim institucijama, sudjelovanje na stručnim skupovima...) uz manji omjer aktivnosti javno-manifestativnog karaktera (kolokviji, tribine i sl.).

Kada su u pitanju manifestacije, one su u većem broju u odnosu na 2020. održavane uživo (primjerice *HosanaFest*, *Večer ikavice*, Smotra dječjih pjevača i zborova, pojedini godišnji koncerti, izložbe...), a neke značajnije manifestacije priređene su u punijem kapacitetu: subotička *Dužijanica*, somborska *Dužionica*, *Dani Balinta Vujkova*... Prema najavama, nakon korona stanke, jučer je održana i manifestacija *Srijemci Srijemu* (doduše, bez nastupa udruga), dok će u sličnom formatu biti priređeni i *Šokci i baština*. Čak smo i »izvozili« kulturu (projekt *Dužijanica* u Baji), a bilo je i novih manifestacija (DRIM fest HKC-a *Bunjevačko kolo*). Sve navedeno podrazumijevalo je, logično, i veću aktivnost udruga, njihovih sekcija i članova. Određeni programi realizirani su i dalje online (poput *Festivala bunjevački pisama*, Pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku...).

Na inicijativu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, bunjevački govori (uključujući i one u Vojvodini) upisani su u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske kao nematerijalno kulturno dobro. Prema najavama, to će u praski značiti poticanje istraživanja, njegovanja i promoviranja ovih govora. Stiglo je i slično priznanje tamburaškoj glazbi po kojoj se prepoznaju i ovdašnji Hrvati: naime, na inicijativu Etnološkog odeljenja Muzeja Vojvo-

dine tamburaška praksa upisana je u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog naslijeđa Srbije.

Bilo je pomaka po pitanju infrastrukture (u prvom redu prostorija za rad) potrebne za djelovanje u kulturi. Počelo je renoviranje ranije otkupljenog dijela rodne kuće bana **Jelačića** u Petrovaradinu, nastavljeno je uređenje Kuće monoštorske župe u Monošturu, a Fondacija *Antun Gustav Matoš* u Beogradu, kao prostor za tamošnje udruge, počela je s radom i programima. Glede ove teme, vidljivi su pomaci i u Banatu: otvoreni su renovirani dio župnog ureda u Oповu kao i Ured podružnice Udruge banatskih Hrvata u Starčevu.

I glede zaštite materijalne baštine svjedočili smo pozitivnim događanjima, ponajviše u Petrovaradinu i Novom Sadu: obnova pojedinih križeva, ograde oko porte staromajurske crkve, nadgrobni spomenik **Josifu Runjaninu**. Obnovljen je i vanjski dio župnog doma u Srijemskim Karlovcima, u Subotici je obnovljena unutrašnjost subotičke crkve sv. Roka (povodom 125 godina od njezine izgradnje), a podignut je i novi križ na župnoj crkvi u Kukujevcima.

Dodijeljene su nagrade unutar hrvatske zajednice, a izvan toga prostora važno je spomenuti da je **Nevena Mlinko** dobila subotičko priznanje *Dr. Ferenc Bodrogvári*.

Objavljeno je više od 30 knjiških naslova, periodika je bila stabilna. Kroz medijski plasman i programe i ove godine realiziran projekt *Godine novog preporoda*, posvećen obljetnicama vezanim za važne osobe i događaje ovdašnjih Hrvata.

Obilježene su i obljetnice pojedinih udruga: 75 godina HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, 20 godina KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora, 10 godina HLU *Croart* iz Subotice, pet godina Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina.

Nažalost, u protekloj godini su nas napustile neke važne osobe iz kulturnog prostora zajednice: književnici i urednici **Milovan Miković** i **Ivan Balenović**, književnik **Lazar Francišковиć**, novinar i pučki dramatičar **Ivan Andrašić**, povjesničar umjetnosti **Bela Duranci**, predsjednik KPZH-a *Šokadija* iz Sonte **Zvonko Tadijan**, istraživač običaja i salašarskog života bunjevačkih Hrvata i publicist **Alojzije Stantić**, kulturni djelatnik **Grgo Bačlija**.

Sveukupno promatrano, unatoč brojnim izazovima, kulturna scena je bila živa, posebice u segmentu tradicijske kulture i baštine, a i dalje nedostaje više aktivnosti u području suvremenog stvaralaštva, što je izazov na kojem trebamo raditi.

Davor Bašić Palković

»Godine novog preporoda«: 50 godina od *Hrvatskog proljeća* (II. dio)

Rani asimilacijski pritisci

Nakon Prvog svjetskog rata izgledalo je da će desetljećima uskraćivana prava napokon biti uživana sukladno duhu vremena. Međutim, ubrzo se ispostavilo da su sve nade i očekivanja bačkih Hrvata bile iluzorne

Povijest poznaje mnoge uspone i padove bunjevačko-šokačkih Hrvata na društvenoj i političkoj sceni Bačke. Kao početak njihovog samostalnog društveno-političkog gibanja se obično uzima 1879., kada je u Subotici osnovana Pučka kasina. Praktički, od toga dana bili su izloženi osudama i pritiscima. Ništa manju cijenu za samostalan istup platili su u međuratnom razdoblju (1918. – 1941.). Za vrijeme rata (1941. – 1945.) mađarske vlasti su prijetile da će ih, ukoliko nastave tražiti kulturnu autonomiju, zamijeniti s Mađarima u NDH-ziji. Njihova kalvarija se nastavila i nakon rata. U više navrata (40-ih, 50-ih i 70-ih) pravi bunjevački sinovi su stradali samo zato što nisu igrali po taktu. Histerija mjesnih komunističkih mediokritetskih apartčika protiv njih išla je čak dotle da je morala biti zadovoljena drakonskom kaznom. Drugim riječima, proglašeni su narodnim neprijateljima.

Hrvatski udžbenici

Nakon Prvog svjetskog rata izgledalo je da će desetljećima uskraćivana prava napokon biti uživana sukladno duhu vremena. Međutim, ubrzo se ispostavilo da su sve nade i očekivanja bačkih Hrvata bili iluzorni. Još prosinca 1918. subotički školski nadzornik **Mijo Mandić** i učitelj **Matija Išpanović** otputovali su u Zagreb nabaviti ondje

udžbenike za učenje hrvatskog jezika. Subotička državna muška gimnazija preimenovala je u Bunjevačko-srpsku gimnaziju. Međutim, nije prošlo mnogo, a nepravde su se počele nizati jedna za drugom. Početkom veljače 1920. školsko upraviteljstvo u Subotici naredilo je učiteljima i učiteljicama neka revidiraju hrvatske čitanke i izbrišu riječ Hrvat i hrvatski. Protiv ove odluke prosvjedovao je bunjevački prvak liječnik **Vranje Sudarević**.

 Vranje Sudarević

vić. Međutim, i ove revidirane knjige ubrzo su bile zamijenjene. **Marko Vilić**, šef Odsjeka Ministarstva prosvjete za Banat, Bačku i Baranju, je odlukom br. 20959 od 16. kolovoza 1920. propisao za bačke Hrvate *Bukvar za bunjevačke i šokačke škole i nepismene Ljubomira Lotića*, koji je bio samo latinično izdanje ćirilnog *Bukvara*.

Lipnja iste godine ministar prosvjete **Svetozar Pribićević** protegnuo je naredbom 17967 Zakon o narodnim školama u Kraljevini Srbiji od 19. travnja 1904. na Vojvodinu i zatražio eksproprijaciju imovine Katoličke crkve. Povodom toga bunjevački zastupnici u Narodnoj skupštini **Ivan Evetović** i **Blaško Rajić** uputili su predsjedniku ministarskog vijeća **Milenku Vesniću** prosvjednu notu. Dodatni udarac zadao je raspis ministra prosvjete br. 31691 od 30. rujna 1920., koji propisuje sljedeće: »Početna nastava čitanja i pisanja u prvom razredu i čitanke u II. razredu osnovnih škola predavat će se ćirilicom u svim školama izuzev u mjestima u kojima živi slovenski živalj katoličke vjere«. Istim raspisom je odredio da će vjeronauk predavati u školama »nastavnik, koji predaje i ostale predmete«. Na taj način isključio je iz nastavno-odgojnog procesa bunjevačke katehete. U ime bunjevačkih učitelja, školski nadzornik Mijo Mandić i učitelj Matija Išpanović priopćenjem od 10. studenog 1920. ustali su protiv naredbe 31691.

Društvo Neven i stranka

Školske reforme Svetozara Pribićevića bile su samo uvod u asimilacijske pritiske, koji su se očitovali u punoj snazi koncem 1920. godine. S puno prava se može reći da su oni afirmirali političku orijentaciju Bunjevaca. Bunjevačka inteligencija se u početku nije politički opredjeljivala. Međutim, već početkom 1920. moglo se nazirati da će u budućoj konstelaciji snaga zauzeti oporbeni stav. Naime, na Prelu 1920.,

СУБОТИЦА, Трг Слободе SUBOTICA, Trg Slobode.

Blaško Rajić je odbio ponude Milenka Vesnića da sa svojim Bunjevcima podrži Radikalnu stranku pred izbore za ustavotvornu skupštinu koncem studenoga 1920. Daljnje centralističke mjere samo su ubrzale društveno i političko grupiranje bunjevačke inteligencije. Dana 31. kolovoza 1920. osnovano je u Subotici Prosvjetno društvo *Neven*, koje je imalo jasna hrvatska obilježja. Dva tjedna kasnije list *Neven* postao je i službeno glasilo Bunjevačko-šokačke stranke (BŠS). Ova stranka se predstavila javnosti na Bunjevačko-šokačkom saboru 10. listopada 1920.

Prvi dio programa Bunjevačko-šokačkog sabora održan je prije podne u Gradskoj vijećnici, a drugi navečer u Gradskom kazalištu. Na jutarnjoj priredbi prisustvovao je kao gost ministar šuma i ruda **Ivica Kovačević**. Govornike su ometali studenti subotičkog Pravnog fakulteta, koje su njihovi profesori poslali ondje radi opstrukcije skupštine. Na večernjoj priredbi pak nastupalo je prvi puta Prosvjetno društvo *Neven* s bogatim kulturnim programom: a) Kolo igra pjeva i svira tamburaški zbor Kola Mladeži, b) Prolog napisao g. Blaško Rajić, igra s pet lica, c) Bunjevcima spjevao g. Ivan Evetović, deklamuje g. Ivan Malagurski, d) Jorgovane, pjevanje uz pratnju tambure, e) Povijest Književnosti Bunjevaca i Šokaca, predaje g. Mijo Mandić, f) Pod prozorom procvjetala ruža pjesma, g) Dvije mlade Algaševe, deklamuje gdjica Jelka Prčić, h) Koračnica Neven, igra tamburaški zbor Kola Mladeži.

Protjerivanje iz Gradske kuće i izbori 1920.

Vlasti su tolerirale samostalni istup Bunjevaca sve dok nije postalo jasno da je on oporbenog karaktera. Zbog toga su provele čistku u subotičkoj Gradskoj kući. Prvo je s položaja gradonačelnika i velikog župana smijenjen

Vranje Sudarević, koji je otvoreno simpatizirao Bunjevačko-šokačku stranku. Umjesto njega doveden je kao favorit Narodne radikalne strane **Andrija Pletikosić**. Novi gradonačelnik je u mladosti bio dio kruga oko **Paje Kujundžića**, ali se pod utjecajem braka i društva priklonio mađarskoj ideji. Bio je jedan od vođa subotičkog ogranka Neovisne stranke, koja je istina davala Bunjevcima obećanja, ali ih nikada nije ispunila. Prelomnih godina 1918. – 1920. Pletikosić se držao po strani događaja, ne želeći se kompromitirati pred Mađarima, čiji povratak na vlast u Subotici je iščekivao. U politički život je ušao tek kada je postalo jasno da će Subotica postati dio Kraljevine SHS. Pod njegovom administracijom iz Gradske kuće je otpušteno niz Bunjevaca, koji su manje ili više otvoreno simpatizirali Bunjevačko-šokačku stranku. Progon protiv neistomišljenika nastavio se i narednih godina. Bilo je dovoljno da neki činovnik ne potpiše pristupnicu u Narodnu radikalnu stranku i već sutradan je dobio otkaz.

Ukidanjem »bunjevačke uprave«, kako je popularno zvana gradska administracija od 1918. do 1920., vladajuća Narodna radikalna stranka je zapravo htjela osigurati logističku bazu u Subotici za predizbornu kampanju. Međutim, ovaj potez je uslijedio relativno kasno, jer je pokret bunjevačke inteligencije već uhvatio korijen u narodu. Na izborima 28. studenoga 1920. Bunjevačko-šokačka stranka osvojila je u subotičkom izbornom kotaru čak tri mandata, a u somborskom jedan. U prvom su izabrani Blaško Rajić, Vranje Sudarević i **Stipan Vojnić Tunić**, a u drugom **Ivan Evetović**, župnik iz Bača. Ovaj uspjeh, naravno, nije donio Bunjevcima vlast ni u Subotici ni u Somboru, ali im je osigurao opstanak na političkoj sceni i daljnji društveno-kulturni razvoj.

Vladimir Nimčević

Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Mašta, energija i posvećenost

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Hrvatska kuća u Subotici je pod krovom. U Petrovaradinu su u tijeku radovi na unutarnjoj obnovi kuće bana **Jelačića**. Uređuje se Kuća monoštorske župe. Usvojene su dvije nove strategije – informiranja i službene uporabe jezika. Dio je ovo postignuća u trećoj godini mandata ovog saziva HNV-a. **Jasna Vojnić**, predsjednica HNV-a, ističe i postignuća u području obrazovanja na hrvatskom jeziku, značajnu potporu iz Hrvatske. Uz sva zapriječavanja s kojima su Hrvati suočeni u Srbiji.

► **Na kraju smo treće godine mandata IV. saziva HNV-a. Kako biste Vi ocijenili proteklu godinu? Što su najvažnija postignuća Hrvatskog nacionalnog vijeća?**

Najvažnije postignuće 2021. godine jest što smo unatoč velikim izazovima na koncu nje još uvijek postojani. Od zdravstvenih padova pa sve do kontinuiranog vađenja klipova iz pokrenutih nam kola i uz obranu od povremenih udaraca s različitih strana izveli smo HNV kroz, Bogu hvala, još jednu uspješnu godinu. I to ne s očuvanim kolima nego i napunjenim do vrha koliko god smo u njima mogli ponijeti i s još većim brojem ljudi koji ih guraju sa zavidnom razinom jedinstva. Pobjrojano ukratko u 2021. godini HNV je uspio sljedeće: Hrvatsku kuću, građevinu od 1.043 četvorna metra u kojoj će biti smještene tri ključne institucije hrvatske zajednice u Srbiji staviti pod krov. Vlada Hrvatske posredstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske bila je glavni i jedini podupiratelj ovog kapitalnog nam projekta. Uz institucionalno snaženje, Vlada Hrvatske hrvatsku zajednicu u Srbiji osnažila je i kadrovski čime je otvorila prostor za mogućnost realizacije svih ostalih projekata. Započela je obnova dijela rodne kuće bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu što je omogućila Vlada Srbije, a nositelj radova je Zavod za zaštitu spomenika Grada Novog Sada. 700.000 eura koje je Vlada izdvojila za otkup i obnovu dijela kuće omogućili su da će 320 četvornih metara banove kuće koncem drugog mjeseca 2022. godine biti obnovljeno, u funkciji i na korist hrvatskoj zajednici, Petrovaradinu, Srijemu i svima drugima. Uz to smo se povezali i s Gradom Zapešićom kako bismo već uskoro nakon njene obnove

prostoru udahnuili život i bogat sadržaj. Područni ured u Srijemskoj Mitrovici je osvježen i obnovljen na način da je sada u funkciji obrazovanja na hrvatskom jeziku. On je dakako tek uvod u projekte koji se trebaju realizirati u Srijemskoj Mitrovici, a tiču se povrata Hrvatskog doma i njegova stavljanja u funkciju. Srijem je također dobio novi nadgrobni spomenik velikanu koji je skladao hrvatsku himnu **Josifa Runjanina** u Novom Sadu. Za obnovu prostora u Beogradu ove godine je izrađen projekt, no prikupljanje sredstava za njegovu realizaciju nam tek predstoji. Trenutno se ovaj prostor polako ispunja sadržajem, radionicama, književnim večerima, a njegovo oplemenjivanje će vjerujem također uskoro uslijediti. Osječko-baranjska županija i Grad Đakovo su svoju osjetljivost prema Hrvatima u Srbiji usmjerili, osim podrške udrugama kulture, najvećim dijelom na obnovu prostorija Kuće monoštorske župe. Tako da i taj prostor svakim danom dobiva sve ljepši izgled, a sadržaja Monoštoru, kao ni u šokačkim kućama u Vajskoj i Beregu, ne manjka. Kada je obrazovanje u pitanju, ishodi su i ove godine bili na visokoj razini – upisana je četvrta generacija polaznika na lektoratu hrvatskog jezika i književnosti u Novom Sadu, izrađeni su svi udžbenici za osnovnu školu i najveći dio za Gimnaziju prema novim programima nastave i učenja u Srbiji, proveden je program potpore budućim studentima, nastavnom kadru, provedena su brojna stručna usavršavanja nastavnog kadra, osigurani su poticaji za učenike kao i brojne izvannastavne aktivnosti za učenike u nastavi na hrvatskom jeziku. Obrazovanje HNV-u zadaje najveće muke, jer širenjem programa kao i kvalitete nastave neminovno se povećavaju i njezini troškovi – na primjer samo za osiguravanje poticaja besplatnih udžbenika HNV je ove godine izdvojio više od 2,5 milijuna dinara, za izvannastavne aktivnosti 577.000 dinara (ove godine u smanjenom opsegu), za prijevoz učenika (osnovna i srednja škola) 2.438.700 dinara, stručna usavršavanja 622.000, lektirne naslove 159.300 dinara... Dakle, oko 6,5 milijuna dinara samo za dio aktivnosti obrazovanja, što je polovica ukupnog proračuna HNV-a. Gdje su još kultura, informiranje, rad odbora, povjerenstava, vijeća, plaće uposlenih, funk-

Jedan garantirani mandat u Skupštini Srbije, dva u Pokrajinu, tri u jedinicama lokalne samouprave, četiri policajca, pet direktora firmi, šest nastavnika, sedam učenika u Beregu, 80.000 Hrvata u Srbiji... Zar bi to narušilo stabilnu Srbiju? Ili bilo znak slabosti?

cioniranje područnih ureda... Ponekad se zaista pitamo otkud sedam košarica samo ostataka od ribe. Dvije nove strategije – Strategija informiranja na hrvatskom jeziku i Strategija službene uporabe jezika i pisma se nikako ne smiju izostaviti među ovim ključnim ishodima, jer tek njihovim primjenama pokrenut će se dva vrlo važna područja našega rada i djelovanja. Ono što je izvan okvira, a izuzetno važno jest i izrada Registra gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava na osnovu kojeg nas sada čeka izrada Strategije gospodarstva, a nakon toga i nadamo se financijske blagodati za naše gospodarstvenike. Kadrovska rješenja u vidu novog ravnatelja NIU *Hrvatska riječ* kao i starog ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te novog upravitelja Zaklade Spomen dom bana Josipa Jelačića, nove pokrajinske inspektorice ili novih kadrova u hrvatskoj redakciji RTV-a ubrajaju se također u naše veće uspjehe ove godine. Sve to ostvareno je uz redovito i ažurno odgovaranje na sve izazove koje smo imali od strane javne uprave pred nama, što je karakteristika vrlo malog broja nacionalnih vijeća. Pobrojano, naravno, nije samo uspjeh HNV-a nego uspjeh zajedničkog djelovanja Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, NIU *Hrvatska riječ*, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Fondacije *Cro-fond*, Zaklade Spomen-dom bana Josipa Jelačića, Fondacije *Antun Gustav Matoš*, vijećnika HNV-a i članova brojnih nam i vrijednih timova.

► **Koliko je za sve ovo što ste pobrojali bila važna potpora iz Hrvatske, ne samo ona financijska?**

Da je nije bilo rezultati bi, uz svu našu rasplinutu maštu, snažnu energiju i veliku posvećenost, bili tek pokoja ribica

u mreži. Bušna, stara mreža ulovila bi ponešto, ali kad se skupi 16 općina i gradova Vukovarsko-srijemske županije svaka po malo, za nas to znači da djeca imaju osiguran prijevoz od kuće do škole, kad Vlada izdvoji 4,2 milijuna kuna za nas to znači građevina koju ćemo ostaviti generacijama iza nas, kad Osječko-baranjska županija osim financijske potpore pošalje pet osoba na terenski rad nama to ulije snagu, kad tridesetak ravnatelja mjesec dana prikuplja srednjoškolske udžbenike nas to osnaži vjerom, kad svi naši studenti dobiju domove dobijemo sigurnost, kad Središnji državni ured stane »na crtu« za govornicom osjetimo se zaštićenima, kad pojedincima zasuzi oko kad nas posjete naša borba dobije smisao... Koliko je važna potpora iz Hrvatske? Prevažna, jer sada je tolika da od ulova skoro svima dotekne po komadić, čak i kada ga ptice prepolove.

► **Nedavno su u Subotici i Monoštoru bili ravnatelji škola iz Zagrebačke županije s darovima za škole. To je samo jedan segment suradnje koja je uspostavljena sa školama, ustanovama, institucijama, županijama, gradovima... Čini se uspješno ste našli različite mogućnosti suradnje. Koliko je to teško?**

Svaki dobar projekt nađe svog donatora. Važno je samo jasno artikulirati što je zapravo potreba. HNV je u tri godine izradio 12 elaborata. Bez jasnog plana, vizije i procjene troškova nema ni uspješne prosidbe, a kad vidiš zadovoljnu djecu ili mještane koji veselo stavljaju krov na novu kuću ili siromašne koji se obrađuju daru od 5.000 dinara za Božić, ni prositi ne bude teško. Ovaj naš posao koliko je težak, toliko je i plemenit. Neke posljednje akcije

su nam dale poseban elan. Kada je bio potres u Sisačko-moslavačkoj županiji, više od 200 subjekata je za 15-tak dana prikupilo 1,6 milijuna dinara čime su i pojedinci u Hrvatskoj bili posebno ganuti. Iznos za njih možda i nije bio veliki, ali nama je to pokazalo da smo osjetljivi za potrebe drugih pa nas je dodatno potaklo na ovobožičnu akciju prikupljanja pomoći za siromašne. Za sada ide tako dobro da ćemo možda ove godine podijeliti dvostruko više bonova nego lani.

► **Bez obzira na pomoć i potporu koja stiže iz Hrvatske mnogo toga ovisi o odlukama, potezima u Srbiji. Koliko ste zadovoljni potporom i suradnjom s državnim tijelima Srbije?**

Ne bih više govorila o tome i ocjenjivala na skali zadovoljstva. Prebacila bih se na najprostiju skalu radosti i tuge. Tužna sam što su odnosi između Srbije i Hrvatske tako jednostavni i prosti, a toliko natopljeni mržnjama. Ne među ljudima nego u zraku koji iniciraju pojedinci, nadodaju mediji, a narod ostane zatrovan i zbunjen. Jedan garantirani mandat u Skupštini Srbije, dva u Pokrajini, tri u jedi-

nicama lokalne samouprave, četiri policajca, pet direktora firmi, šest nastavnika, sedam učenika u Beregu, 80.000 Hrvata u Srbiji... Zar bi to narušilo stabilnu Srbiju? Ili bilo znak slabosti? Zar bi zvati nas za stol ponizilo domaćina? Žalosno je što se tolika energija troši na zaprječavanja nam. Što nijedan medij ne smije doći na naše događaje. Što nijedan naš odvjetnik ne smije postati sucem. Što nijedan drugi sudac ne smije zaključiti spor u našu korist. Što bismo zbog mrvica sa stola trebali šutjeti i gledati s divljenjem... Dobili smo. Više no ranije... iz vizure malog princa samo brojke... APV i Grad Novi Sad ipak, moramo reći, na dobrom su putu.

► **Može li se reći da su najveći izazovi ili problemi bili uvođenje bunjevačkog govora kao službenog jezika u Subotici i negiranje postojanja hrvatskog jezika u školskim udžbenicima? Bunjevački je političkom voljom postao jedan od službenih jezika u Subotici, ali što je sa školskim udžbenikom? Mogu li reagiranja HNV-a, dužnosnika Hrvatske, stručne javnosti utjecati da se udžbenik povuče?**

To su upravo odbljesci onoga o čemu sam govorila. To su kraci pipaka kada se otrov i okusi. Dakle, nisu to najveći problemi. Kao što grijeh nastane u mislima, a djela su samo posljedica, najveći problem nastao je onda kada je netko u ovoj državi odlučio da Hrvati ne trebaju biti dio Srbije. Nekad suptilno, nekad malo manje, ali sve ovo su samo aktivnosti u tom istom cilju. Naša je svakako misija stajati na braniku. Kada to ne bismo činili, uz narod koji je bio na ponos kada se na primjer časno ginulo za bunjevački nam govor, cilj bi odavno bio ostvaren. Dužnosnici Hrvatske, institucije i pojedinci svakako mogu biti kameni nam zaglavni. Nego, ako Hrvati jednom

ne budu više dio Srbije, tko je sljedeći? Čudi me kako to druge nacionalne manjine ne razumiju?

► **Školski centar možda je jedan od tipičnih primjera kako to izgleda kada vlast koristi sve mogućnosti zaprječavanja. Imate li informacije hoće li biti nastavljen rad radne skupine? Čini se zaprječavanja postoje i u Pokrajini i Gradu Subotica.**

Da. Mi smo učinili i više nego što je do nas, a svi izgovori onih koji odluku trebaju donijeti sada su već potrošeni. Vidjet ćemo. Bit će jednom, vjerujem i to.

► **Vijećnici HNV-a usvojili su na posljednjoj sjednici ove godine dvije strategije – o informiranju i službenoj uporabi jezika. Kada govorimo o informiranju, koji su strateški koraci koji su proizašli iz ove strategije?**

Informiranje na hrvatskom jeziku u Srbiji je jedan od naših većih izazova. Da nema NIU *Hrvatska riječ*, hrvatske redakcije na RTV-u, povremenih priloga u Hrvatskoj i pojedinaca iz pojedinih medija u Srbiji mi bismo bili potpuno nevidljivi. Odnosno, potpuno vidljivi samo u negativnom kontekstu, mahom u incidentima, što je jako daleko od isti-

ne. Zbog toga nam je ovaj segment jako važan. Strategija informiranja sabrala je na jednom mjestu presjek upravo takvog stanja i kao glavne strateške ciljeve zacrtala ono što je do nas i na što mi u ovim danim okvirima možemo utjecati. Tako ćemo se u naredne četiri godine bazirati na povećanje opsega sadržaja u našoj produkciji (opremanjem studija, generiranjem dnevnih vijesti...), činjenje napora da se oni što više distribuiraju, odnosno plasiraju (povećanje dosega sadržaja...) i na koncu motiviranju puka za informiranje na hrvatskom jeziku.

► **Strategija službene uporabe jezika pokazala je kako je jedan od problema što ni sami pripadnici hrvatske manjinske zajednice ne znaju dovoljno koja su im prava. Što se planira, kako ljude informirati, pa za tim i ohrabriti da ta svoja prava i koriste?**

Jedan od segmenata jest i taj. No, na prvom mjestu su ipak poteškoće proizišle iz političkog konteksta – neproaktivan, zapriečavajući odnos vlasti spram ostvarivanja prava na uporabu hrvatskog jezika i pisma te posebno proaktivni, afirmativni i »pozitivno diskriminirajući« odnos kada su u pitanju neke druge »podobnije« zajednice. Kada bi naš čovjek otišao u sud i zatekao obavijest na šalteru kako obrazac može dobiti i na hrvatskom jeziku, vjerujte da bi dosta njih to i iskoristilo. Nasuprot negodovanju šalterskog službenika i postavljanju pitanja zašto to uopće tražite ili davanju upute da morate doći sutra kada budu donijeli pisači stroj, jer im kompjutor ne podržava latinična slova. Jedinice lokalne samouprave bi samoinicijativno trebale stvoriti preduvjete za korištenje ovoga prava baš kao što su to i učinili velikom brzinom kada je bilo u pitanju uvođenje »bunjevačkog jezika«. Pojedini direktori su bili toliko ažurni da su natpise svih groblja u Subotici zamijenili neposredno nakon uvođenja »bunjevačkog jezika«. No, svakako ne bježimo ni od činjenice da veliki dio pripadnika našeg naroda hrvatski jezik ne doživljava materinskim, nego srpski, i da zbog toga nemaju motivaciju informirati se o pravima koje imaju. Do sada ni od strane HNV-a nisu rađene kampanje po tom pitanju što nam je ovom strategijom u narednom periodu zacrtano – brošure, plakati, stručne tribine, registri prava...

► **Popis gospodarstvenika i izrada Registra otvorili su jednu novu temu, a to je naći način financijske potpore gospodarstvenicima. Koliko je realno da se to i realizira naredne godine?**

Mislim da vremenska dinamika kod ovog pitanja nije ključna. Bavljenje gospodarstvom u hrvatskoj zajednici nikada do sada nije dostiglo ovu razinu tako da nakon dvadeset godina ne trebamo govoriti o rokovima nego o dobro posloženoj strategiji po tom pitanju. Registar gospodarstvenika i poljoprivrednih gospodarstava biti će uskoro predstavljen javnosti, a nakon toga ćemo pristupiti izradi Strategije, jer nakon dobrog presjeka stanja mora uslijediti dobar plan. Bez toga ćemo i dalje biti na početku. Nakon izrađenog plana slijedi posao lobiranja za njegovo ostvarenje. Kao što sam već i rekla na početku, kada znate što želite i kada to prezentirate, uvijek će se naći netko tko će dobru ideju podržati. Preozbiljno je ovo područje i prevažni su poslovi kojim rukovode naši gospodarstvenici, mnogi

od njih vrlo uspješni, da bismo mu tako olako pristupili. Stoga, ono što smo obećali i u što smo krenuli, ako Bog da snage i vremena, vjerujem da ćemo i uraditi.

► **Naredna godine bit će važna jer nas očekuje popis stanovništva. Priprema li se HNV za to i kako planirate motivirati ljude da se u popisu izjasne kao Hrvati?**

Naravno, to će biti strategija nad strategijama. Započeli smo pripremne dogovore sa svim ključnim institucijama i timovima. Radi se na dva kolosijeka – prvi jest stvaranje preduvjeta (obrasci, popisne komisije, popisivači...) u danim nam političkim okvirima koje se svim silama trudimo proširiti, a drugo jest opet motiviranje našeg puka da se hrabro i slobodno izjasne. O tome će već vrlo uskoro biti riječi iz čega će proisteci vidljiva kampanja.

► **Očekujete li da dio posla, motiviranja, ohrabivanja građana u izjašnjavanju nacionalne pripadnosti preuzme i država, točnije Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog?**

Očekujemo. I nikada nećemo prestati očekivati. Kada se, i ako, to dogodi, birajte druge – one koji će i pored vezanih ruku i nogu, pozivati u pomoć, motivirati, animirati, okupljati, gledati u nebo i vjerovati da se čak i tada nešto može učiniti. Dokle god se ne pročisti politički zrak, ipak budite oprezni i s onima kod kojih vidite da su im noge u ovakvim okolnostima odvezane. Od Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog svakako puno očekujemo.

► **Prvi sastanak Posebne radne grupe za pripremu Prijedloga Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina održan je 20. prosinca. Radnom grupom rukovodit će ministrica za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Gordana Čomić, a čine ju predstavnici institucija, nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i organizacija civilnog društva. Vi ste članica te posebne radne skupine. Očekujete li da će konačno biti uvaženi stavovi, zahtjevi, mišljenja, specifičnosti svake nacionalne manjine?**

Neki hoće sigurno. Neki neće nikako. I to je više nego da se nismo dobro organizirali, posložili, analizirali detaljno prethodni Akcijski plan, sastavili prijedloge za izmjene i dopune i uspjeli uključiti u radnu skupinu koja će imati priliku iznijeti ih. Polagano i strpljivo. Jedan po jedan. Sigurna sam da ni Srbiji nije stalo da ovo Poglavlje bude do unedogled otvoreno i da dobiva gomilu preporuka od strane europskih institucija. Manjine su manji problem ove države. Predlažem da nas se što prije »čekira«.

► **Uz popis stanovništva, što su ključne aktivnosti u posljednjoj godini ovog saziva HNV-a?**

Ključne aktivnosti uz popis bit će završiti koliko god možemo od svega što smo započeli. Ostaviti u amanet što više – od broja pripadnika naše zajednice do građevina i okupljenih ljudi. Kome god i kako god, a najviše na radost našoj djeci, ponos zajednici i slavu Božju. Iduće, za četiri ili deset godina, to je manje važno. Činili smo sve tako da nam svaki trenutak bude vrijedan smisla na ovom našem putu. Čaša se već prelijeva. Puno smo dobili, puno ćemo i u idućoj godini dati. A što konkretno, neka za sada, u ovom kratkom intervjuu, ostane nedorečeno.

Muzej krapinskih neandertalaca

Priča o krapinskom pračovjeku

Muzej krapinskih neandertalaca nalazi se na lokalitetu Hušnjakovo u Krapini, uz najpoznatije svjetsko nalazište neandertalskog čovjeka. Sam lokalitet zaštićen je kao prvi paleontološki spomenik prirode u Hrvatskoj. Novi muzej svečano je otvoren početkom 2010. godine. Muzej krapinskih neandertalaca djeluje u sklopu muzejske ustanove Muzeji Hrvatskog zagorja koja objedinjuje pet muzeja na području Krapinsko-zagorske županije. Izložbeni prostor muzeja nalazi se između dvaju brdašaca – Hušnjakova i Josipovca kod Krapine, a ima 1.200 metara četvornih i podijeljen je na dvije etaže. Osniivač Muzeja je Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske.

O nastanku, razvoju i radu ovog muzeja razgovarali smo s **Eduardom Vasiljevićem**, koji radi u Muzeju krapinskih neandertalaca od 2009. godine. Zaposlen je na radnom mjestu kustosa, a trenutno obavlja i funkciju voditelja muzeja. Po zanimanju je diplomirani inženjer geologije.

Početak geoloških i paleontoloških istraživanja

»Muzej je izgrađen je nadomak glasovitog i svjetski poznatog nalazišta na Hušnjakovu. Smješten između dva brda i djelomično ukopan, svojim izgledom podsjeća na modernu špilju. Pročelje muzeja prekriveno je pješčjenjekom koji gradi obližnje nalazište dok staklena stijena reflektira okolnu vegetaciju čime je muzej u cijelosti uklopljen u okoliš. Zamršen raspored prostorija vodi posjetitelja kroz stalni postav muzeja gdje se mogu pronaći odgovori na brojna pitanja u svezi evolucije, života i kulture neandertalskog čovjeka te uloge **Dragutina Gorjanovića-Krambergera** u interpretaciji nalaza«, kaže Vasiljević, a priču o ovome muzeju smo nastavili o početku geoloških i paleontoloških istraživanja.

»Bila je srijeda, vrući, ljetni dan, 23. kolovoza, 1899. godine. Na poziv tadašnjeg gradonačelnika **Vilibalda Sluge** u Krapinu je stigao Dragutin Gorjanović-Kramberger. Odmah po dolasku Kramberger se zaputio u podnožje Hušnjakovog brijega kako bi proučio sastav pješčjanih slojeva visine osam metara. Tog prvog dana pronašao je tanke

slojeve pepela i spaljeni pijesak s nekadašnjeg ognjišta neandertalaca. Pronašao je obrađeni kameni materijal i tada prvi puta zub neandertalaca. Shvatio je Kramberger da se nalazi 'kraj prastarog čovječeg naselja, kakovo još do onda nije bilo poznato u našoj domovini'.«

Uskoro je započelo istraživanje koje je trajalo dugih šest godina, a rezultiralo je jednom od najznačajnijih zbirka neandertalaca. Pronađeno je više od 900 kostiju neandertalaca, više od 1.000 kamenog oruđa iz razdoblja paleolitika, odnosno starijeg kamenog doba i nekoliko tisuća ostataka životinjskih kostiju, špiljskog medvjeda, sivog vuka, dabra, špiljskog lava, losa, golemog jelena, toplodobnog nosoroga i mnogih drugih životinja. Većinu vremena iskopavanje je nadgledao Dragutin Gorjanović-Kramberger, a preostalim danima njegov asistent **Stjepan Osterman**.«

I danas nalazište na Hušnjakovu predstavlja izvor mnogih znanstvenih rasprava, a zbog svoje iznimne vrijednosti zaštićeno je kao prvi spomenik prirode Hrvatske 1961. godine. Vrijednost lokaliteta je prepoznata i 2016., kada je krapinskom muzeju i Nalazištu svečano dodijeljena Oznaka europske baštine, kao lokalitetu od iznimne važnosti za povijest čovječanstva Europe. Starost ovog bogatog paleontološkog lokaliteta odgovara vremenu od prije 125.000 godina.

Slagalica o razvoju života

O koncepciji stalnog postava ovog muzeja razgovarali smo s **Lorkom Lončar-Uvodić**, profesoricom povijesti i filozofije, kustosicom i višom muzejskom pedagoginjom, koja u Muzeju krapinskih neandertalaca radi od 2011., a prvenstveno je zadužena za pedagošku djelatnost, osmi-

Zamršen raspored prostorija vodi posjetitelja kroz stalni postav muzeja gdje se mogu pronaći odgovori na brojna pitanja u svezi evolucije, života i kulture neandertalskog čovjeka te uloge Dragutina Gorjanovića-Krambergera u interpretaciji nalaza. Starost ovog bogatog paleontološkog lokaliteta odgovara vremenu od prije 125.000 godina

šljavanje i realizaciju raznovrsnih edukativnih programa za publiku različite dobi i profila.

»Autori projekta i realizacije Muzeja krapinskih neandertalaca su istaknuti paleontolog **Jakov Radovčić** koji je radio kao kustos u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju i bio čuvar Zbirke krapinskog diluvija te cijenjeni arhitekt **Željko Kovačić**, hrvatskoj javnosti poznat po svom osebujnom stilu projektiranja muzejskih i galerijskih postava i izložbi. Zahvaljujući ovom izvrsnom dvojicu, koji su nažalost ovog ljeta 2021. godine preminuli, krapinski muzej predstavlja simbiozu stalnog postava i arhitekture čime je priča o krapinskom pračovjeku i razvoju života na Zemlji ispričana na najbolji mogući način. Muzej krapinskih neandertalaca nalazi se neposredno uz nalazište Hušnjakovo te predstavlja svojevrsni vremeplov, putovanje od početka svih početaka do modernog vremena, od stvaranja Zemlje i prvog života do pojave najstarijih ljudskih predaka i početka razvoja civilizacije. Svaki muzejski predmet pruža informacije o određenom vremenu i prostoru, a istovremeno je samo mali dio velike slagalice koja govori o razvoju života na Zemlji«, kaže Lorka Lončar-Uvodić i pojašnjava kako je sadržaj muzeja podijeljen na 18 tematskih cjelina te se može pratiti na nekoliko različitih razina vizualnih i virtualnih interpretacija koje posjetiteljima objašnjavaju kompleksnu priču o postan-

ku života na Zemlji i evoluciji čovjeka, stalno se referirajući na značenje otkrića fosilnih ostataka neandertalaca u Krapini.

»Uz brojne interaktivne sadržaje i multimedijalne instalacije, u stalnom postavu se nalazi i najveća diorama neandertalskog čovjeka na svijetu s prikazom rekonstrukcija u kojima su utjelovljene znanstvene spoznaje neandertalaca, a koje je izradila francuska kiparica **Elisabeth Daynès**. Prikazani su i načini izrade oruđa, posmrtni rituali, najvažnija nalazišta neandertalaca u svijetu, pojava modernog čovjeka te različita tumačenja o podrijetlu čovjeka. Spiralno kretanje kroz stalni postav prikazuje faze u evoluciji života na Zemlji, tijekom razvoja kontinenata, biljnoga i životinjskog svijeta, a sve je to predstavljeno vrijednim originalnim primjercima fosila i minerala, replikama reprezentativnih izložaka iz svjetskih muzeja poput kostura dinosaura vrste *Tyrannosaurus rex*, skulpturama/rekonstrukcijama izumrlih vrsta ljudskih predaka i dr. Kako bi se pojam vremena lakše približio čovjeku, evolucija Zemlje od 4,5 milijardi godina prikazana je u vremenskoj cjelini od jednog dana, odnosno u 24 sata, te posjetitelj na taj način doznaje da se čovjek pojavljuje u posljednjim sekundama toga imaginarnog dana«, kaže Lorka Lončar-Uvodić.

Multimedijalne instalacije

Stalni postav muzeja sadrži brojne efekte i multimedijalne instalacije koje posjetitelja, pobuđujući sva njegova osjetila, vode na put u daleku prošlost.

»Uz film o krapinskim neandertalcima i film koji prikazuje stvaranje svemira, tu je i para koja izlazi iz vulkanskih dimnjaka, originalni meteorit kojega se može dotaknuti, led koji puca dok se po njemu hoda, slap vode koji dolazi direktno s Hušnjakovog brda. Suvremenom tehnologijom u 3D tehnici na videozidu prikazani su ostaci neandertalaca, ali i originalne Krambergerove snimke, kako bi se mogle usporediti razlike. Posebnu pažnju posjetitelja privlači instalacija KRAN, zapravo interaktivni bolesnički krevet s tijelom neandertalca kojega posjetitelji mogu 'istraživati' i doći do informacija o njegovim ozljedama i bolestima. U obilasku postava posjetitelji mogu istraživati i info kioske koji sadrže pitalice i nadopune znanja te mogućnost fotografiranja u liku neandertalca, astronauta, *Homo erectusa* ili istraživača na Hušnjakovom brdu«, kaže Lorka Lončar-Uvodić.

U Muzeju krapinskih neandertalaca se tijekom godine održavaju različita događanja i programi poput povremениh izložbi, prezentacija i koncerata, a za najbrojniju muzejsku publiku koju čine djeca, organiziraju se edukativne radionice i igraonice. Edukativni programi omogućavaju učenje o muzejskim temama kroz vlastito iskustvo i doživljaj, samostalno istraživanje i kreativno izražavanje. U radionicama djeca i mladi mogu aktivno istraživati originalne fosile i minerale, proučavati replike fosilnih lubanja, iskopavati na terenu i istraživati u malom laboratoriju koristeći mikroskop, izrađivati prapovijesne torbice, modelirati u glini, slikati poput prvih špiljskih umjetnika.

Zvonko Sarić

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Natječaj za dodjelu stipendija studentima

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavio je Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2021./2022.

Središnji državni ured je za akademsku godinu 2021./2022. značajno povećao broj i iznos stipendija te će se studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske dodijeliti – 1000 stipendija za akademsku godinu 2021./2022., od čega 250 stipendija za studij u Republici Hrvatskoj (200 stipendija za pripadnike hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, 30 stipendija za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i 20 stipendija za pripadnike hrvatskog iseljenništva) i 750 stipendija za studij u Bosni i Hercegovini. Stipendije se dodjeljuju studentima za jednu akademsku godinu jednokratno, odnosno za razdoblje od 10 mjeseci u mjesečnom iznosu od 1.000 kuna.

Pravo sudjelovanja na Javnom natječaju imaju studenti – pripadnici hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske, koji su upisani u statusu redovitog studenta na javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Prijava na Javni natječaj obavezno se podnosi u elektroničkom (sva dokumentacija) i papirnatom (prijavni obrazac i obvezna dokumentacija) obliku. Nakon što se e-prijavni obrazac, dostupan putem poveznice: <https://eprijave-hr->

vatiizvanrh.gov.hr/stipendije/ konačno preda i spremi putem računalnog sustava, potrebno ga je ispisati i vlastoručno potpisati te zajedno s propisanom obveznom dokumentacijom u papirnatom obliku, dostaviti preporučeno poštom na adresu: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pantovčak 258, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska s naznakom: »Za Javni natječaj za dodjelu stipendija studentima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan

Republike Hrvatske – za akademsku godinu 2021./2022.«

Rok za podnošenje prijave u elektroničkom i papirnatom obliku je od 20. prosinca 2021. do 19. siječnja 2022. godine.

Prijave s nepotpunom dokumentacijom ili prijave/dopune prijave koje ne budu podnesene u roku i na način propisan Javnim natječajem, neće se razmatrati. Dostavljena dokumentacija na Javni natječaj ne vraća se podnositelju prijave.

Za sve dodatne informacije vezane uz Javni natječaj kandidati mogu poslati pisani upit do isteka roka za podnošenje prijave na adresu e-pošte: stipendije@hrvatiizvanrh.hr ili nazvati na broj: +385 (0)1/6444-687, +385 (0)1/6444-662 svaki radni dan od 10 – 14 sati.

E-prijavni obrazac: <https://eprijave-hrvatiizvanrh.gov.hr/stipendije/>

Sastanak u Ministarstvu prosvjete

Pitanja od značaja za manjine

Četveročlana delegacija Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina zadužena za obrazovanje održala je 16. prosinca sastanak s državnom tajnicom Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Srbije **Annamárijom Vicsek**. Sastanku je prisustvovala, u okviru spomenute delegacije, i članica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**, objavio je HNV.

»Otvorena su pitanja i teme aktualne za sve nacionalne manjine. Sastanak je bio vrlo uspješan i konstruktivan, a dogovorili smo niz koraka i aktivnosti koji će, nadamo

se, u narednom razdoblju donijeti pomake u ostvarivanju prava u području obrazovanja nacionalnih manjina«, izjavila je Uršal.

H. R.

Skupština Grada Subotice usvojila proračun za 2022.

DSHV za ravnomjieran razvoj naselja

Na sjednici Skupštine grada Subotice, održanoj 23. prosinca, usvojen je proračun za 2022. godinu koji će iznositi 7,5 milijardi dinara, što je za 1,9 više od ovogodišnjeg.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nije podržao gradski proračun, a predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov** je na svom twitter nalogu kao razloge naveo da će »razvoj ionako slabe komunalne i ine infrastrukture i dalje izostajati

u subotičkim naseljima gdje pretežito žive Hrvati«, to jest da »ni dinar neće biti usmjeren u Žednik, Malu Bosnu, Verušić, Donji Tavankut i Mirgeš«. U kratkom razgovoru pitali smo ga što su razlozi ovakve odluke.

Imate li neke konkretne podatke o sredstvima koja se raspodjeljuju po naseljima koji su vas opredijelili da ne glasate za proračun? Kako se kreću relacije?

Recimo, u naselju Čantavir bit će uloženo nešto manje od 50 milijuna dinara iz proračuna. U naseljima Višnjevac i Mišićevo bit će bušeni drugi bunari, dok istodobno imate naselja gdje ne postoji niti jedan – u Gornjem i Donjem Tavankutu te Mirgešu. Palić, mjesto gdje pretežito živi elita jedne zajednice, imam stanovitu nelagodu i spomenuti – bit će uloženo nešto manje od milijardu dinara! I tako nije samo ove godine... Sjetite se kako je obnovljen Dom kulture u Tavankutu – izravnim napatkom iz ureda na Andrićevom vijencu u Beogradu, i koja su naselja sve do skora imali problema s funkcioniranjem pošte. Mislite li da je to slučajno?

Smatrate li kako je i ovo »posljedica neprimjene čl. 9. Međudržavnog sporazuma, koji predviđa zastupljenost Hrvata u izvršnoj vlasti na lokalnoj razini!«?

Razlozi su brojni, a jedan je i taj da politička klasa na vlasti u Subotici ne vodi računa o ravnomjernoj razvijenosti komunalne i ine infrastrukture u svakom naseljenom mjestu! Od 15-ak javnih poduzeća, najmanje ih 10 nema gotovo nikakvih aktivnost u naseljima izvan Subotice, osim eventualno na Paliću. S druge strane, imate dominaciju kulture vlada-

nja na način da se ona razumije kao dioba plijena nakon postizbornih konstelacija. Načelo koje Vi spominjete obilato koriste Srbi u Hrvatskoj na razini lokalnih vlasti i, barem u komunikaciji s nama, ne žale se na loša iskustva. Naprotiv!

Vi se pozivate na Međudržavni sporazum, većina na vlasti u Subotici se poziva na rezultate izbora i koalicijske dogovore.

Očito, posljednji model koji ste spomenuli nije dobar u multietničkim lokalnim zajednicama, jer postoji mogućnost ne samo nadglasavanja nego i isključivanja iz procesa donošenja odluka predstavnika pojedinih nacionalnih zajednica. Iskustva država s nekonsolidiranom demokracijom, deficitima u izbornom procesu i visokom etnifikacijom političkog polja, kao što je to slučaj u Srbiji, tako što zorno dokazuju. Dakle, rješenje je u zajamčenim mandatima!

Kako se to može promijeniti?

Jedan od načina je primjena čl. 9. Međudržavnog sporazuma, koji Srbija evo već 17 godina ne primjenjuje! Drugo je da se nađu alternativni modeli, kao što imamo u Gradu Novom Sadu, gdje postoji Radna skupina za rješavanja otvorenih pitanja hrvatske zajednice u Novom Sadu, za što je potrebna politička volja onih koji su na vlasti. Treće, razvojem političke kulture i kreiranjem takvih politika koje će uračunavati i pravedne regionalne aspekte razvoja svih naselja na teritoriju jedinice lokalne samouprave, a ne svoditi diobu proračunskih sredstava za namirivanje interesa vladajućih klasa.

Može li DSHV i kako biti dio vlasti u Subotici?

Kada se ostvari neki od uvjeta iz odgovora na prethodna pitanja!

U Novom Sadu uspješno surađujete sa SNS-om, u Subotici ne. Zašto je to tako?

To je manje pitanje za nas iz DSHV-a, a više za čelnike lokalnog SNS-a u Subotici! Reći ću samo da je od samoga početka u njih nedostajalo političke volje za razgovor, a razloge bi ipak trebali oni iznijeti. Ne bih volio da se oni kriju u strategiji mrvljenja hrvatske zajednice na način uništavanja političkog subjektiviteta, različitim djelovanjem, od kojih se u Subotici primjenjuje kreiranje lažne slike o meni kao čovjeku koji ima »suficit ustašofilije« i gdje me najbliži suradnici gradonačelnika oslovljavaju kao »neobrijanog ustašu«... Mislite li da je to normalno? Napose jer smo svjedoci svakovrsne izdašnosti kada je riječ o podršci onim Hrvatima koji sebe od skorijeg vremena smatraju samo Bunjevcima.

Pozivate li se i na Akcijski plan za nacionalne manjine kada je u pitanju ekonomski razvoj naselja u kojima pretežito žive pripadnici nacionalnih manjina?

Mislite li da bi to imalo smisla? Zar ne mislite kako bi oni trebali biti aksiomi onih koji su na vlasti? I zašto javnost tako što ne pokrene? Jer, u demokratskim društvima nije sve na politici...

J. D.

Izložba *Dva i pol stoljeća od dolaska Hrvata u Istočni Srijem* otvorena u Rumi

Nošnje, oglavlja, fotografije

U Zavičajnom muzeju Ruma 28. prosinca otvorena je etnološka izložba pod nazivom *Dva i pol stoljeća od dolaska Hrvata u Istočni Srijem*, autora **Jelene Arsenović** i **Milivoja Kovačevića**. Ovom izložbom realiziran je zajednički projekt Turističke organizacije Stara Pazova i Zavičajnog muzeja Ruma. Najširi okvir za postavljanje izložbe određen je na temelju etničkih, prostornih i vremenskih obilježja kolekcije Zavičajne zbirke u kući narodnog heroja **Janka Čmelika** u Staroj Pazovi i fundusa Etnološke zbirke Zavičajnog muzeja Ruma.

Izložbom je na temelju prikupljenih predmeta obuhvaćeno razdoblje XX. stoljeća, a istraživanje je trajalo godinu dana.

Etničke karakteristike

U predosmansko doba veći dio Srijema bio je dio Vukovarske županije, čije su se granice na istoku protezale preko Fruške gore, do Save, do Lačarka i Martinaca. Županija je bila gusto naseljena brojnim utvrđenim naseljima i posjedima. Područjem su vladali hrvatski velikaši,

zatim feudalci iz raznih europskih zemalja i srpski despoti koji su kao feudalci ugarskih vladara posjedovali dijelove Srijema. Osmanski prodori na Balkan, zatim u srednju Europu, izazvali su velike političke i društveno-ekonomske promjene na osvojenim područjima, što je poticalo prisilne migracije. Osvajanje istočnohrvatskih područja u Srijemu dogodilo se u prvoj polovici XVI. stoljeća. Srijem je do osmanskog osvajanja bio pretežito naseljen Hrvatima, Mađarima i Srbima. Prije osmanske invazije dio srijemskih Hrvata povukao se na zapad i sjever u sigurnija područja (široko područje zapadne Mađarske, Donje Austrije, Slovačke i Moravske). Neki su se islamizirali tijekom osmanske vladavine, postupno formirajući novu etničku pripadnost koju su oblikovale vjerske identitetske zajednice, a neki su preživjeli u manjim skupinama u krajevima oko današnjih naselja: Srijemska Mitrovica, Morović, Ruma, Erdevik, Golubinci, Petrovaradin, Slankamen, Srijemski Karlovci i Srijemska Kamenica. Austro-Ugarska je pokušala naseliti razoreni Srijem nakon turskih osvajanja u XVI. i XVII. stoljeću. Na granici s Turskom, na području današnje Vojvodine, formira se vojna

**Projektom smo željeli prikazati etničke osobenosti Hrvata koji žive na ovim prostorima. Izloženi predmeti prikupljeni su s rumskog Brega, iz Golubina-
ca, Novih Banovaca i Stare Pazove, istaknula je Jelena Arsenović**

granica, a u pozadini se formira civilna vlast, uz uspostavu županija. Srijemska županija sa sjedištem u Vukovaru osnovana je 1745. godine, a barun **Marko Pejačević** bio je prvi veliki župan Srijemske županije. Kako bi učvrstio građansku vlast i naselio novo stanovništvo, barun Pejačević 1749. godine premješta sjedište vlastelinstva iz Mitrovice u Novu Rumu.

»Projektom smo željeli prikazati etničke osobenosti Hrvata koji žive na ovim prostorima. Izloženi predmeti prikupljeni su s rumskog Brega, iz Golubinaca, Novih Banovaca i Stare Pazove. Svi predmeti uglavnom datiraju iz druge polovice XX. stoljeća. Danas je nemoguće naći na terenu dijelove nekog tradicionalnog odijela, ali zato smo pronašli nacionalni kostim etničke zajednice Hrvata. Najstariji primjerci datiraju između dva svjetska rata, a ostali su iz druge polovice XX. stoljeća. Našoj ustanovi je značajna suradnja s hrvatskom zajednicom, jer kroz tu suradnju sama ustanova proširuje vlastite sfere utjecaja. Nadamo se da će ta suradnja i u nekom narednom razdoblju kroz buduće projekte, biti uspješna i rado ostvarivana«, istaknula je kustosica-etnologinja Zavičajnog muzeja Ruma Jelena Arsenović.

Autentičnost djevojačkih oglavlja

Na izložbi su prikazani i tradicionalni dijelovi djevojačke spreme Hrvatica, jedna od značajnijih etničkih odrednica.

»Bio je veliki izazov raditi na ovom projektu. Upoznavanje s tradicijom i kulturom drugih naroda, odnosno nacija koje žive na teritoriju naše općine bila je interesantna, budući da do sada nisu rađena neka detaljnija istraživanja. U literaturi o Hrvatima u Općini Stara Pazova ima malo podataka. To me je potaknulo da dođem do tih informacija, radeći na terenu i razgovorajući sa starijim ljudima, što nije bilo nimalo lako. Bilo mi je zadovoljstvo upoznati se s kulturom jednog naroda. Najviše me oduševila nošnja. Također, zanimljivo mi je bilo i oglavlje koje su Hrvatice nosile pedesetih godina XX. stoljeća u Golubincima. To su male kape, punđe. Zanimljive su po tome što su se ručno oslikavale i što ih je radio lokalni moler koji je bio Srbin. Hrvatice su svoje narodno odijelo prestale nositi u drugoj polovici XIX. stoljeća, ali su zadržale svoj lokalni i nacionalni identitet kroz očuvanje različitih predmeta«, ističe Milivoj Kovačević iz Turističke organizacije Općine Stara Pazova.

Nastavak suradnje

»Zavičajni muzej Ruma ovom izložbom dobija puno. Najprije zato što pokazujemo da smo multikulturalna zajednica i da negujemo multikulturalnost u našem gradu i uopće u istočnom dijelu Srijema. Posebno bih naglasila suradnju s Turističkom organizacijom Stara Pazova. Ovo je naš drugi zajednički projekt i nadam se da će biti isto toliko uspješan koliko je bio i prvi. Odrastala sam u multinacionalnoj sredini u hrvatskom dijelu Rume, na rumskom Bregu. Nadam se da je i ovo naš neki dug tom lijepom suživotu ne samo Hrvata i Srba nego svih nacija

i nacionalnih manjina koje žive u Rumi i u cijelom Srijemu«, izjavila je ravnateljica Zavičajnog muzeja Ruma **Branislava Konjević**.

Članovi HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca dali su doprinos ovoj izložbi u vidu darivanja predmeta i unikata koje su čuvali od davnina.

»Kao predsjednica HKPD-a *Tomislav* moram istaknuti da smo izuzetno zadovoljni ovim projektom i time što je Turistička organizacija Općine Stara Pazova i sama Općina Stara Pazova prepoznala značaj hrvatske manjine u Golubincima i u cijeloj svojoj općini i što želi ostvariti jedan vid suradnje sa svim udrugama, s pripadnicima hrvatske nacionalne manjine i pokazati na koji način skrbi o svojim manjinama. Crkvene knjige najviše ukazuju na to da su Hrvati na ovim prostorima zastupljeni mnogo duže od dva i pol stoljeća. No, radi se o tome da se tih 250 godina odnosi na prvi službeni popis stanovništva koji je obavljen u Općini Stara Pazova. To ne umanjuje značaj cijele izložbe i projekta«, navodi **Anita Naglić**.

Za izložbu je prikupljeno više od 1.000 predmeta. Nakon Rume, oni će biti izloženi u Staroj Pazovi i u Golubincima. Generalni pokrovitelj izložbe je Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije.

S. D.

Ana Naglić, poduzetnica i proizvođačica vina

Život na relaciji Zagreb – Surčin

»S poslovima se ne staje kad ste umorni nego kad ste gotovi. Pa makar to bilo pečenje rakije do 6 sati ujutro kad je vani mećava, a duša vam spava. Te neke mehanizme ustrajnosti i snage uma sam naučila trenirajući triatlon«, kaže Ana Naglić

Ana je odrasla u Surčinu, u Varoši, u Šokačkom kraju. Nakon Prirodoslovno-matematičke gimnazije u Rijeci, završila je engleski jezik i književnost u Zagrebu, odnose s javnošću, digitalni marketing, tečaj za proizvođače rakija na Poljoprivrednom fakultetu u Zemunu, uz puno vinskih, menadžerskih i marketinških edukacija i usavršavanja. Web dizajnom se počela baviti još od sredine 90-ih. Prvi web shop je napravila 2006. godine.

»IT je moja ljubav od tinejdžerske dobi. U Zagrebu imam agenciju za prevođenje i lokalizaciju i marketinšku agenciju, a u Surčinu sam otvorila destileriju i vinariju. I mislim da je to samo početak. Živim na relaciji Zagreb – Surčin, ali veselim se i ostalim putovanjima, mislim da obogaćuju ljude, šire vidike i šire perspektivu. Surčin je mjesto za punjenje baterija. Mislim da mi sve to daje širu perspektivu«, kaže Ana.

Na pitanje o tome kako uspijeva uskladiti sve svoje obveze, odgovara da su najvažniji disciplina i volja.

»Rad na daljinu, koji se proširio prošle godine, za mene nije ništa novo. Od 2006. godine radim na taj način. Preko 90 posto klijenata mi je iz inozemstva tako da nema potrebe za fiksnim uredom, nosim lap-top sa sobom na sva putovanja. Puno posla odradim i u putu. Savjet koji sam čula prije 15 godina od jednog bivšeg marketing menadžera F1 bio je da namjerno živi dva sata od Londona, jer putem završi jako puno posla bez odvlačenja pažnje«, ističe ona.

Umjesto vrtića vinski podrum

Uz posao kojim se bavi ova poduzetna žena pokrenula je, stotinama kilometara dalje od svoje današnje adrese, destileriju i vinariju i tako se vratila obiteljskom poslu.

»Roditelji me nisu upisali u vrtić nego sam s djedom bila uz kazan (s četiri godine sam naučila 'kad rakija krene, nemoj nikad da nacakaš') i igrala se u podrumima uz pradjeda, djeda, tatu i pokojnog strica. U predškolskom sam mislila da sva djeca imaju vinske podrumove. Odrasla sam u vinariji i destileriji, moji su se generacijama time bavili,

ali je onda uslijedilo 25 godina pauze, jer sam se ja bavila drugim poslovima«, priča Ana.

Poslu uz koji je odrasla Ana se vratila prije četiri godine. Iako se može reći da joj to nije bilo ni novo ni nepoznato, od prvog dana uči, prati literaturu od suvremenih do rariteta izdanja, posjećuje sajmove, radionice, upoznaje kolege vinare, godišnje proba oko 500 novih vinskih etiketa.

»Destilerija je registrirana, vinarija je u procesu koji bi trebao uskoro biti gotov. S poslovima se ne staje kad ste umorni nego kad ste gotovi. Pa makar to bilo pečenje rakije do 6 ujutro kad je vani mećava, a duša vam spava. Te mehanizme ustrajnosti i snage uma sam naučila trenirajući triatlon. Nadalje, novac omogućuje neke stvari, ali nije najbitniji, treba znanja ali i hrabrosti. Velika vina i velike stvari se ne prave ziheraški, treba nekad izaći iz zone komfora i slušati intuiciju«, ističe Ana i dodaje da joj najveću podršku u poslu pruža obitelj, rođaci, susjedi i prijatelji, te da je feedback jako bitan.

»Treba naći svoj put, svoj smjer, a najviše od svega, vjerovati intuiciji. I biti dosljedan sebi. Imala sam ponude od nekoliko investitora, to bi mi možda i omogućilo brži

Posao i za žene

Na proizvodnju vina i rakije uglavnom se gleda kao na poslove za muškarce, ali Ana kaže da to i nije baš tako.

»Zapravo je to samo fama da su vino i rakija muški poslovi. Mnoge kultne šampanjske kuće kao što su *Clicquot*, *Pommery*, *Bollinger* su osnovale žene. Žene su i na čelu poznatih proizvođača šampanjca – **Vitalie Taittinger** vodi poznatu šampanjsku kuću *Taittinger*, poznatu talijansku vinariju *Antinori*, koja je osnovana još 1385. godine, sada vode tri sestre. Najutjecajnija osoba u vinskom svijetu trenutno je također žena, vinska kritičarka **Jancis Robinson**«, kaže Ana.

rast, ali mislim da je nekada sporiji rast dugoročno bolji. Cijeli ovaj projekt je pokrenut isključivo zaradom od mog primarnog posla. Opremu kupujem godinama malo-po malo i puno toga smo sami uradili, obnovili ili prenamijenili stare prostorije. Očuvanje okoliša i održivi razvoj u svim segmentima su mi bitni», kaže Ana.

Prednost starinskim sortama

Stari podrum iz 1930. godine je preuređen. Želja joj je bila osuvremeniti ga, ali istodobno zadržati onaj štih tradicionalnih srijemačkih podruma, napraviti mjesto koje liječi dušu. U planu joj je da u idućoj sezoni obnovi i starinski ukopani podrum iz XIX. stoljeća.

»Volim male, starinske sorte. Trudim se izvući stare sorte i stare kupaže iz zaborava. *Slankamenku*, recimo, radim na pet načina ove godine. To je sorta uz koju sam odrasla, sorta Donjeg Srijema, koje je sve manje. Zanimljive su mi i nove otporne sorte, ali i one raširene. Ali ih ne radim na onaj klasični način, kao obična masovna vina. Ove godine imam i oranže od *graševine*, *morave*, bijelog *sauvignona*, *rkacitelija*, *tamjanike*, *slankamenke*. I prvi puta ove sezone radim i s *amforom*«, kaže surčinska vinarka.

Uz život na relaciji Zagreb – Surčin, dva posla koja radi, Ana je i aktivna u Hrvatskoj čitaonici *Fischer*.

»Mislim da je ono što *Fischer* radi i za hrvatsku i za lokalnu zajednicu fenomenalno i ta neka pozitivna energija

se prepoznaje. Ta energija ujedinjuje i motivira, prevladava sve one nebitne različitosti. Svatko ima neki svoj doprinos, svatko je kotačić koji sustav vuče naprijed i rezultati su onda vidljivi. Svaki je trud važan. Općenito, mislim da su manjinske zajednice bitne, bilo gdje. U Zagrebu sam na primjer išla na događanja koje je organizirala židovska zajednica i rade to jako kvalitetno. Okupljanje je bitno, njegovanje običaja, jezika, angažiranje mladih i očuvanje sjećanja starijih. Ostavljanje traga. Uz sve jezike koje sam učila (engleski, njemački, francuski, talijanski, latinski, španjolski, portugalski, ruski, kineski, japanski, turski), moj mozak divani po sremački. A taj se govor sve manje čuje«, ističe naša sugovornica i šalje poruke mladima:

»Budite svoji. Nađite svoj glas. Zapravo, to je poruka svima bez obzira na to čime se bavili. Pronađite što želite raditi, osjetite što jeste i osvijestite kamo želite doći i onda krenite prema tome. Nije bitno koliki su koraci, bitno je krenuti u pravom smjeru. A onda se energija tako posloži da vas samo sve vuče dalje. Ne gledajte što drugi rade, oni imaju svoj put. I jednog dana će onda vaše ime biti dovoljna preporuka. To je osnovni zakon poduzetništva. Upornost i disciplina su jako važni. Ne bojte se učiti i još bitnije: ne bojte se griješiti. Mnogi genijalni izumi su bili posljedica neke greške, kad nešto nije ispalo prema planu. Nadalje, nijedan brod nije stigao nikamo usidren u luci, niti je za to građen. I negujte svoje talente, oni su vam najvažnija imovina«, poručuje Ana.

S. D.

Miroslav Stantić, tehničar World family Radio Marije

U sjeni radijskih emisija

»Prihvatio sam se ovoga posla, koji se u velikoj većini radi od doma, odnosno online, ali kada je potrebno izaći na teren i opremiti studio, obučiti lokalne tehničare, to zahtijeva putovanje«, kaže Miroslav Stantić

O Radio Mariji Srbije smo već pisali više puta i vjerujem kako je našim čitateljima poznata ova jedina kršćanska radijska postaja u Srbiji. Sve je počelo 1987. godine kada je sv. Otac papa **Ivan Pavao II.** pozvao vjernike da se uključe u kreiranje projekata Nove evangelizacije u svjetlu trećeg milenija.

Prva radio postaja Radio Marije otvorena je u Italiji 1983. godine u župi Erba u provinciji Como i tada je sve krenulo. Od 1990. godine osnivaju se Radio Marije diljem svijeta, te je tako 1998. osnovana Svjetska obitelj Radio Marije (The Wold Family Radio Maria).

Od Subotice do Australije

Kako bi jedan radijski studio mogao biti otvoren, jasno je da su potrebni tehničari koji moraju pripremiti kompletnu opremu za rad, a kasnije ju i održavati. Naš sugovornik **Mi-**

roslav Stantić je kao tehničar počeo raditi u Radio Mariji Srbije 2015. godine, kada je došlo do reorganizacije rada, odnosno kada su se podijelile mađarska i hrvatska redakcija. Obje su zahtijevale tehničare, te je tako Miroslav došao u redakciju na hrvatskom jeziku. Na mjestu tehničara Radio Marije Srbije radio je sve do početka 2020. godine, a tada je uslijedio poziv da bude tehničar Svjetske obitelji Radio Marije.

»U hrvatskoj redakciji Radio Marije Srbije moj posao je počeo montažom opreme koja se ovdje koristi. Kasnije je bilo u pitanju održavanje, što smatram primarnim dijelom, a svakodnevni dio posla je bila i montaža, obrada materijala i snimanje. Poznato je kako Radio Marija često prenosi sv. mise iz drugih mjesta, a to je također zadatak tehničara otići s opremom na teren i raditi prijenos. Danas više ne radim montažu i programski dio, ali sam kao tehničar i dalje tu«, priča Stantić i dodaje: »Po struci sam elektrotehničar, a za ovaj posao su potrebni ljudi koji se razumiju u audio, IT tehniku i elektroniku. Kombinaciju ta tri područja. Opremanje studija RM u Srbiji sam radio s tehničarem Svjetske obitelji RM i on me je i sada pozvao. Prihvatio sam se ovoga posla, koji se u velikoj većini radi od doma, odnosno online, ali kada je potrebno izaći na teren i opremiti studio, obučiti lokalne tehničare, to zahtijeva putovanje«.

»Svaka radio postaja je drugačija. Zapravo, sredina i okolnosti su drugačije. Radio Marija Srbije je specifična jer ima dvije redakcije, a unutar nje još dijeli frekvenciju s pravoslavnim vjernicima. Zapravo, sve radio postaje započinju od iste ideje, ali se to nekako implementira na drugi način.

Program Radio Marije Srbije možete pratiti putem interneta i na FM frekvencijama:

Novi Sad – 90,0 MHz

Subotica – 90,7 MHz

Sombor – 95,7 MHz

Vrdnik – 88,4 MHz

Niš – 102,7 MHz

toga dana radio (online) za Radio Mariju u Portugalu, Australiji i u Nazaretu.

A pitali smo ga što se događa kad ode na put, tko uskače ako se dogodi neki tehnički problem u hrvatskoj redakciji u Srbiji, odgovorio je uz smijeh:

»Molimo Boga da se ništa ne dogodi, ali bude i takvih situacija, pa uz pomoć kolege i njegovog online uključivanja i ti se problemi riješe«.

»Kršćanski glas u vašem domu«

Diljem svijeta u oko 90 zemalja su rasprostranjene postaje Radio Marije, od kojih najviše u Europi. Azija ima desetak postaja, a Oceanija 5-6. U posljednje vrijeme, po riječima sugovornika, najviše postaja Radio Marije je otvoreno u Africi.

Dotaknuli smo se i nezaobilazne teme – financija, na što je Stantić odgovorio:

»Sretan sam što ne moram o tome voditi računa. Kad se pokreću radio postaje, one su potpomognute od Svjetske obitelji RM, ali poslije svatko odgovara za svoju. Prvih godina se radi na oživljavanju donacija, od kojih se kasnije i živi«, pojašnjava Stantić.

Po riječima sugovornika nama najbliža redakcija u smislu programske raspodjele je Radio Marija u Rumunjskoj koja ima mađarsku i rumunjsku redakciju, kao i Slovaci, koji su relativno nova redakcija koji također imaju slovačku i mađarsku redakciju.

Programski koncept Radio Marije obuhvaća širenje i unaprjeđivanje evanđeoske poruke radosti i nade u duhu učenja kršćanstva i Katoličke crkve, što potvrđuje i sam moto »Kršćanski glas u vašem domu«. Program je namijenjen prije svega vjernicima katoličkih župa kao i osobama koje nisu u mogućnosti na drugi način čuti informativne i formativne sadržaje, uglavnom stari i bolesni, a istodobno i potencijalnim slušateljima koji se o vjerskim temama nemaju prilike obavijestiti. Primarni auditorij su vjernici katoličkih župa svih dobi, a sekundarni svi oni koji prevalentno slušaju vjerske, obrazovne i kulturne radijske programe.

Program Radio Marije Srbije je koncipiran po modelu Svjetske obitelji Radio Marije i sastoji se od jedne trećine duhovno-vjerskog sadržaja, jedne trećine pod zajedničkim nazivom humana promocija s naglaskom na znanost i kulturu i jedne trećine koja je popunjena glazbenim sadržajima.

Radio Marija Srbije ostvaruje dvadesetčetverosatni program na hrvatskom jeziku, a emitira i emisije na rusinskom, ukrajinskom, slovačkom i njemačkom jeziku.

Ž. V.

Iako je situacija u raznim mjestima drugačija, uglavnom sve redakcije rade cjelodnevni program«, kaže Stantić.

Ekipa koju čine tri tehničara, a u kojoj je i naš sugovornik, pokriva Europu, Aziju i Oceaniju, dok Radio Marija postoji i u Africi i Americi. Tako se prije dva tjedna vratio iz Portugala i Lisabona gdje je bio nešto više od mjesec dana, a gdje je otišao direktno iz Engleske, točnije iz Cambridgea. Kao tehničar Svjetske obitelji Radio Marije, osim spomenutih mjesta, radio je i na Malti, u Slovačkoj, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini (Sarajevo), nekoliko puta u Međugorju, u Parizu i nekoliko puta u Italiji u središtu Radio Marije i u Rimu. Razgovarali smo i o opremi i studijima izvan Srbije i ovome koji je kod nas.

»Naš studio i redakciju u tehničkom smislu ne možemo porediti s pojedinim studijima. Zapravo smisao jeste isti, ali se tamo radi s puno suvremenijom opremom i sve je drugačije. S tim da ne mogu reći da mi u redakciji Radio Marije Srbije u Subotici nemamo zadovoljavajuću opremu. Imamo sve što nam je potrebno. Kada je u pitanju ljudstvo, uglavnom su redakcije brojnije nego naša, mislim da imaju veći broj uposlenika i volontera, ali ni to ne mora biti pravilo«, kaže Stantić.

Putovanja sada dosta koči i remeti pandemija, te je puno toga neizvjesno i ne može se planirati.

»Specifična je situacija zbog putovanja, ali sam donio odluku da se hoću time baviti... Nisu putovanja stalna, ali ih ima. Moj posao je uglavnom online od kuće i to ako gledamo u postotcima oko 80 posto, ali kada je potreba na terenu, onda putujemo«, kaže Stantić i pojašnjava kako je

SIJEČANJ Januar

- S 1 NOVA GODINA**
MARIJA BOGORODICA
- N 2 2. NEDJELJA PO BOŽIČU**
Bazilije, Grgur Nazijanski
- P 3 Ime Isusovo, Genoveva, Anastazija
- U 4 Dafroza, Angela F., Borislava
- S 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko
- Č 6 BOGOJAVLJENJE (Tri kralja)**
- P 7 Rajmund P., Rajko, Zoran
- S 8 Gospa od brze pomoći, Severin, Teofil
- N 9 KRŠTENJE GOSPODINOVO**
Julijan, Miodrag, Živko, Alix, Jadran
- P 10 Agaton, Dobroslov, Grgur X.
- U 11 Honorat, Neven, Higin
- S 12 Ernest, Tatjana Rimska
- Č 3 Hilarije, Veronika, Radovan
- P 14 Feliks, Srećko, Veco
- S 15 Pavao pust., Mavro, Anastazija, Stošija
- N 16 2. NEDJELJA KROZ GODINU**
Honorat, Marcel, Oton, Mislav
- P 17 Antun op., Leona, Vojmil, Lavoslav
- U 18 Margareta Ug., Priska, Premila
- S 19 Mario Kanut, Ljiljana, Marta
- Č 20 Fabijan, Sebastijan
- P 21 Agneza, Janja, Neža, Ines
- S 22 Vinko đakon, Anastazija, Irena R.
- N 23 3. NEDJELJA KROZ GODINU**
Emerencijana, Ema, Vjera, Milko
- P 24 Franjo Saleški, Bogoslav
- U 25 OBRAĆENJE SV. PAVLA AP., Ananija
- S 26 Timotej i Tit, Bogoljub, Tješimir
- Č 27 Anđela Merici, Pribislav, Živko
- P 28 Toma Akvinski, Tomislav
- S 29 Valerije, Konstancije, Zdeslav
- N 30 4. NEDJELJA KROZ GODINU**
Martina, Gordana, Darinka, Jacinta
- P 31 Ivan Bosco, Saturnin, Marcela

VELJAČA Februar

- U 1 Sever, Brigita, Miroslav
- S 2 Prikazanje Gospodinovo, Marin
- Č 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Oskar, Dubravko
- P 4 Veronika Jeruz., Andrija Corsini
- S 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran
- N 6 5. NEDJELJA KROZ GODINU**
Pavao Miki i dr., Doroteja, Dorica
- P 7 Pio IX., Držislav, Rastimir, Rikard
- U 8 Jeronim Emilijani, Jozefina B., Jerko
- S 9 Skolastika, Apolonija, Sunčana
- Č 10 Alojzije Stepinac
- P 11 Gospa Lurdska, Mirjana
- S 12 Eulalija, Zvonka, Zvonimir, Damjan
- N 13 6. NEDJELJA KROZ GODINU**
Katarina Ricci, Božidarka, Kastor
- P 14 Valentin, Zdravko, Valentina
- U 15 Klaudije Col., Georgija, Agapa, Onezim
- S 16 Julijana, Miljenko, Đula
- Č 17 7 utemelj. Reda slugu BDM, Donat
- P 18 Bernardica, Šimun, Gizela
- S 19 Bonifacije, Konrad, Blago, Ratko
- N 20 7. NEDJELJA KROZ GODINU**
Leon, Lav, Lea
- P 21 Petar Damiani, Eleonora, Damir
- U 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko, Izabela
- S 23 Polikarp, Grozdan, Romana
- Č 24 Matija ap., Montan, Goran
- P 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje, Darko
- S 26 Aleksandar, Sandra, Branimir
- N 27 8. NEDJELJA KROZ GODINU**
Gabriel od Ž. Gospe, Grgur iz Nareka
- P 28 Roman, Teofil, Radovan, Bogoljub

OŽUJAK Mart

- U 1 Albin, Hadrijan, Jadranka
- S 2 Čista srijeda - Pepelnica
- Č 3 Marin, Kunigunda, Kamilo, Zvezdan
- P 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro
- S 5 Euzebij, Teofil, Vedran, Lucije
- N 6 1. KORIZMENA NEDJELJA (Čista)**
Marcijan, Viktor, Zvezdana
- P 7 Perpetua i Felicita, Tereza
- U 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško
- S 9 Franciska Rimska, Franjka (kvatre)
- Č 10 Emil, Makarije, Krunoslav
- P 11 Eutimije, Kondid, Firmin (kvatre)
- S 12 Maksimilijan, Teofan, Bernard (kvatre)
- N 13 2. KORIZMENA NEDJELJA (Pačista)**
Kristina, Rozalija, Modesta, Ratka
- P 14 Matilda, Miljana, Borislava
- U 15 Klement, Veljko, Vjekoslava
- S 16 Agapit, Smiljan, Hrvoje
- Č 17 Patrik, Domagoj, Patricija, Gertruda
- P 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan, Ćiro
- S 19 JOSIP ZARUČNIK BDM, Josip, Josipa
- N 20 3. KORIZMENA NEDJELJA (Bezimeni)**
Niceta, Dionizije, Vladislav, Klaudija
- P 21 Serapion, Vesna, Kristijan
- U 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea
- S 23 Turibije, Oton, Pelagije, Dražen
- Č 24 Latin, Simeon, Javorka, Katarina, Karin
- P 25 NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO
Dižma, Kvirin, Prokopije
- S 26 Emanuel, Sabina, Montan i Maksima
- N 27 4. KORIZMENA NEDJELJA (Sredoposna)**
Lidija, Rupert, Lada
- P 28 Priska, Sonja, Nada, Polion
- U 29 Bertold, Jona, Eustazije
- S 30 Kvirin, Viktor, Vlatko
- Č 31 Benjamin, Amos, Ljubomir, Ljubo

TRAVANJ April

- P 1 Hugo, Teodora, Božica
- S 2 Franjo Paulski, Dragoljub
- N 3 5. KORIZMENA NEDJELJA (Gluha)**
Rikard, Cvijeta, Radojko, Ratko
- P 4 Izidor, Žiga, Strahimir
- U 5 Vinko Fererski, Berislav, Mira
- S 6 Vilim, Celzo, Rajko, Petar
- Č 7 Ivan de la Salle, Herman, Gizela
- P 8 Dionizije Korintski, Alemka
- S 9 Marija Kleofina, Demetrije, Zdenko
- N 10 CVJETNICA - Nedjelja muke**
Gospodnje
- Ezekijel, Apolonija, Sunčica
- P 11 Stanislav, Stana, Radmila
- U 12 Julije, Viktor, Davorka, Đula
- S 13 Martin I., Ida, Hermenegildo
- Č 14 Veliki četvrtak, Maksim, Tiberije
- P 15 Veliki petak, Damjan, Anastazija
- S 16 Velika subota, Josip B. Labre
- N 17 USKRS (VAZAM)**
Rudolf, Robert, Inocent, Šimun
- P 18 Uskrsni ponedjeljak, Hermogen
- U 19 Konrad, Ema, Rastislav, Marta, Leon
- S 20 Marcijan, Teotim, Bogoljub
- Č 21 Anzelmo, Goran, Fortunat
- P 22 Soter i Kajo, Teodor
- S 23 Adalbert, Bela, Egidijs, Helena
- N 24 2. USKRSNA NEDJELJA (Bijela)**
Juraj, Đuro, Đurđica, Fidel
- P 25 Marko ev., Ervin, Maroje
- U 26 Kleto i Marcellin, Zorko
- S 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadrani
- Č 28 Petar Chanel, Euzebij
- P 29 Katarina Sijenska, Kata
- S 30 Pio V., Josip Benedikt Cottolengo

SVIBANJ Maj

- N 1 3. USKRSNA NEDJELJA**
Josip Radnik, Sigismund, Žiga, Jeremija
- P 2 Atanazije, Eugen, Boris
- U 3 Filip i Jakov ap., Mladen
- S 4 Florijan, Cvjetko, Cvijeta, Iskra
- Č 5 Anđelko, Irena, Maksim, Silvana
- P 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko
- S 7 Duje, Gizela, Boris, Ivan
- N 8 4. USKRSNA NEDJELJA (Dobri pastir)**
BDM Posrednica milosti, Bratoljub
- P 9 Pahomije, Herma, Mirna
- U 10 Ivan Merz, Gospa Trsatska, Antonin
- S 11 Mamerto, Franjo Hieronym
- Č 12 Leopold Mandić, Bodgan, Pankracije
- P 13 BDM Fatimska, Servacije, Ema, Vjerko
- S 14 Bonifacije, Viktor i Korona
- N 15 5. USKRSNA NEDJELJA**
Izidor, Sofija, Sonja, Jakov
- P 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad
- U 17 Paskal, Paško, Bruno, Sara, Akvilin
- S 18 Ivan I., Venancije, Feliks, Srećko
- Č 19 Celestin, Teofil, Rajko, Ivan
- P 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan
- S 21 Kristofor Magallanes, Timotej, Dubravka
- N 22 6. USKRSNA NEDJELJA**
Helena, Jagoda, Rita, Eugen
- P 23 Deziderije, Željko, Željka
- U 24 BDM Pomoćnica, Suzana
- S 25 Beda Časni, Grgur VII., Urban
- Č 26 Uzašašće (Spasovo), Filip Neri
- P 27 Augustin Canterburyjski, Bruno, Julije
- S 28 German, Vilim, Velimir, Ana Marija P.
- N 29 7. USKRSNA NEDJELJA**
Pavao VI., Ervin, Euzebij, Polion
- P 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko
- U 31 Krunoslava, Vladimir

LIPANJ Jun

- S 1 Justin, Mladen, Slobodan, Cvjetko
- Č 2 Marcellin i Petar, Blandina, Eugen
- P 3 Karlo Lwanga i drugovi, Dragutin
- S 4 Kvirin Sisački, Predrag, Optat
- N 5 DUHOVI**
Bonifacije, Valerije, Darinka
- P 6 Marija Majka Crkve, Norbert
- U 7 Robert, Sabinijan, Radoslav
- S 8 Medard, Vilim, Žarko (kvatre)
- Č 9 Pelagija, Efreim, Ranko
- P 10 Margareta, Greta, Biserka, (kvatre)
- S 11 Barnaba ap., Borna, Borko (kvatre)
- N 12 PRESVETO TROJSTVO**
Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko
- P 13 Antun Padovanski, Tonko, Antonija
- U 14 Rikard, Rufin, Elizej
- S 15 Vid, Jolanka, Ferdinand, Amos
- Č 16 TIJELOVO (Brašančevo)**
Franjo Regis, Zlatko, Borko, Zlata
- P 17 Emilija, Laura, Bratoljub, Inocent
- S 18 Marko i Marcellijan, Ljubomir, Grgur
- N 19 12. NEDJELJA KROZ GODINU**
Romuald, Rajka, Bogdan
- P 20 Naum Ohrid., Goran, Margareta
- U 21 Alojzije G., Vjekoslav, Slavko
- S 22 Ivan Fisher, Toma M., Paulin Nol.
- Č 23 ROĐENJE IVANA KRISTITELJA, Krsto
- P 24 PRESVETO SRCE ISUSOVO
- S 25 Srce Marijino, Vilim, Henrik, Eleonora
- N 26 13. NEDJELJA KROZ GODINU**
Ćiril Aleksandrijski, Ivan i Pavao
- P 27 Ladislav Ugarski, Ema, Toma
- U 28 Irenej, Miro, Smiljan
- S 29 PETAR I PAVAO AP., Krešimir, Beata
- Č 30 Rimski prvomučenici, Ernest Praški

SPRANJ Jul

- P 1 Estera, Aron, Šimun, Predrag
S 2 Pohod BDM, Oton, Matinijan, Višnja
N 3 14. NEDJELJA KROZ GODINU
Toma ap., Tomo, Leon
P 4 Elizabeta Port., Elza, Jelica, Neven
U 5 Ćiril i Metod, Antun M., Zakarija
S 6 Marija Goretti, Bogomila
Č 7 Vilibald, Klaudija, Vilko, Lovre
P 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen
S 9 Marija Petković, Augustin Zhao Rong
N 10 15. NEDJELJA KROZ GODINU
Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka
P 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslav
U 12 Mohor, Suzana C., Ivan Gualberto
S 13 Majka Božja Bistrička, Henrik, Hinko
Č 14 Kamilo, Katarina, Miroslav
P 15 Bonaventura, Vladimir K., Dobriša
S 16 Gospa Karmelska, Elvira, Karmela
N 17 16. NEDJELJA KROZ GODINU
Andrija, Branko, Nadan, Marcela
P 18 Fridrik, Jadviga, Natko, Miroslav
U 19 Aurelija, Zora, Zlatka, Makrina
S 20 Ilija prorok, Iljko, Margareta
Č 21 Lovro Brindiz., Danijel, Danica
P 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka
S 23 Brigita Švedska, Apolinar, Ivan Kasijan
N 24 17. NEDJELJA KROZ GODINU
Kristina, Mirjana, Kunigunda
P 25 Jakov st. ap., Kristofor, Krsto
U 26 Joakim i Ana roditelji BDM, Anica
S 27 Klement Ohridski i dr., Natalija
Č 28 Viktor, Beato, Nevinko, Inocent
P 29 Marta, Marija i Lazar, Rajner
S 30 Petar Krizolog, Rufin, Anda
N 31 18. NEDJELJA KROZ GODINU
Ignacije Loyol., Zdenka, Vatroslav

KOLOVOZ Avgust

- P 1 Alfons de Liguori, Vjera, Nada
U 2 Porcijunkula, Gospa od anđela
S 3 Augustin Kažotić, Lidija, Aspren
Č 4 Ivan Marija Vianney, Dominika
P 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana
S 6 Preobraženje Gospodinovo, Predrag
N 7 19. NEDJELJA KROZ GODINU
Siksto II., Kajetan, Donat, Albert
P 8 Dominik, Nedjeljko, Dinko, Neda
U 9 Edith Stein, Roman, Firmin, Tvrtko
S 10 Lovro đakon, Lovorko, Erik, Laura
Č 11 Klara, Jasna, Ljiljana, Suzana
P 12 Anicet, Hilarija, Veselka, Ivana Fr. Ch.
S 13 Poncijan i Hipolit, Ivan B., Kasijan
N 14 20. NEDJELJA KROZ GODINU
Maksimilijan Kolbe, Euzebijs, Alfred
P 15 UZNESENJE BDM - (Velika Gospa)
U 16 Rok, Roko, Teodor, Rudolf
S 17 Hijacint, Liberat, Miron, Jacek
Č 18 Jelena Križarica, Ivan Eudes
P 19 Bernard opat, Tekla, Donat
S 20 Stjepan kralj, Krunoslav
N 21 21. NEDJELJA KROZ GODINU
Pio X., Hermogen, Anastazija, Donat
P 22 BDM Kraljica, Vladislava, Mavro
U 23 Ruža Limska, Flavije, Zakej, Vuk
S 24 Bartol ap., Miroslav Bulešić, Emilija
Č 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasan, Lajčo
P 26 Melkidezek, Aleksandar, Branimir
S 27 Monika, Honorat, Časlav
N 28 22. NEDJELJA KROZ GODINU
Augustin, Tin, Gustav, Pelagije, Zlatko
P 29 Mučeništvo Ivana Krstitelja
U 30 Feliks i Adakt, Radoslava
S 31 Josip iz Arimateje, Nikodem, Rajmund

RUJAN Septembar

- Č 1 Egidije, Branimir, Tamara
P 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka
S 3 Grgur Veliki, Gordana
N 4 23. NEDJELJA KROZ GODINU
Ruža Viterpska, Rozalija, Dunja, Ida
P 5 Majka Terezija, Lovro Just., Borko
U 6 Zaharija, Boris, Davor
S 7 Marko Križevčanin, Blaženko
Č 8 Rođenje BDM (Mala Gospa), Maja
P 9 Petar Claver, Strahimir
S 10 Nikola Tolentinski, Tara, Pulherija
N 11 24. NEDJELJA KROZ GODINU
Hijacint, Cvjetko, Miljenko
P 12 Ime Marijino, Gvido, Dubravko
U 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Ljubo
S 14 Uzvišenje sv. Križa, Višeslav
Č 15 Gospa Žalosna, Melita, Dolores
P 16 Eufemija, Kornelije i Ciprijan
S 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje
N 18 25. NEDJELJA KROZ GODINU
Josip Kupertinski, Sonja, Irena
P 19 Januarije, Suzana, Emilija
U 20 Andrija Kim, Pavao Chong, Svjetlana
S 21 Matej ap. i ev., Matko, Mato (kvatre)
Č 22 Toma Vilanovski, Mauricije, Žarko
P 23 Pio iz Pietrelcine, Lino, Tekla (kvatre)
S 24 Gospa od Otkupljenja, Mirko (kvatre)
N 25 26. NEDJELJA KROZ GODINU
Firmin, Zlata, Kleofa, Rikarda
P 26 Kuzma i Damjan, Justina
U 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav
S 28 Vjenceslav, Većeslav, Veco
Č 29 Mihael, Gabriel i Rafael, arkandeli
P 30 Jeronim, Jerko, Jere, Honorije

LISTOPAD Oktobar

- S 1 Terezija od Djeteta Isusa
N 2 27. NEDJELJA KROZ GODINU
Anđeli čuvari, Anđelko, Anđelka
P 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard
U 4 Franjo Asiški, Franka, Kajo
S 5 Faustina K., Mauro, Placid, Miodrag
Č 6 Bruno, Fides, Verica, Vjera
P 7 BDM od Krunice (Ružarija), Rosario
S 8 Demetrije i dr., Zvonimir, Šime
N 9 28. NEDJELJA KROZ GODINU
Dionizije Areop., Ivan Leonardi, Denis
P 10 Franjo Borgia, Daniel, Danko
U 11 Ivan XXIII., Emilijan, Prob, Milan
S 12 Serafin, Maksimilijan, Makso
Č 13 Kalist I., Eduard, Magdalena
P 14 Posveta subotičke katedrale
S 15 Terezija Avilska, Zlata, Režika
N 16 29. NEDJELJA KROZ GODINU
Hedviga, Marija Margareta Alacoque
P 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav
U 18 Luka ev., Lukša, Svetlovid
S 19 Pavao od Križa, Ivan Br. i Izak Jogues
Č 20 Vendelin, Irena, Miroslava
P 21 Karlo IV., Uršula, Zvezdan, Hilarija
S 22 Ivan Pavao II., Marija Saloma, Dražen
N 23 30. NEDJELJA KROZ GODINU
Ivan Kapistran, Borislav, Severin
P 24 Antun M. Claret, Jaroslav
U 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić
S 26 Demetrije, Dmiatar, Zvonko
Č 27 Sabina Avilska, Gordana
P 28 Šimun i Juda Tadej ap., Siniša, Tadija
S 29 Narcis, Donat, Darko, Ida
N 30 31. NEDJELJA KROZ GODINU
Marcel, Marojko, Ferdinand, German
P 31 Alfons Rodriguez, Volfgang, Vuk

STUDENI Novembar

- U 1 SVI SVETI, Svetislav, Sveto
S 2 Dušni dan, Dušica, Duško
Č 3 Martin P., Hubert, Silvija
P 4 Karlo Boromejski, Dragutin, Drago
S 5 Emerik, Mirko, Elizabeta, Srijemski muč.
N 6 32. NEDJELJA KROZ GODINU
Leonard, Sever, Vedran
P 7 Engelbert, Anđelko
U 8 Gracija Koterski, Bogdan
S 9 Posveta lateranske bazilike, Vitomir
Č 10 Leon Veliki, Ivan Skot, Lav, Lavoslav
P 11 Martin biskup, Davorin
S 12 Zozafat, Astrik, Emilijan, Milan
N 13 33. NEDJELJA KROZ GODINU
Stanislav Kostka, Stanko, Didak
P 14 Nikola Tavelić, Ivan Trogirski, Zdenko
U 15 Albert Veliki, Leopold, Berto, Albe
S 16 Margareta Škotska, Gertruda, Otmar
Č 17 Salomeja Krakovska, Gertruda, Igor
P 18 Posveta bazilika sv. Petra i Pavla
S 19 Elizabeta Ug., Krispin, Severin
N 20 ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA
Feliks Valois, Srećko, Edmund, Veco
P 21 Prikazanje BDM, Gospa od zdravlja
U 22 Cecilija, Cilika, Slavujka
S 23 Klement, Milivoje, Blagoje
Č 24 Krizogon, Krševan, Andrija, Firmin
P 25 Katarina Aleksandrijska, Kata, Erazmo
S 26 Konrad, Leonard, Dubravko
N 27 1. NEDJELJA DOŠAŠĆA (Godina A)
Maksim, Severin, Virgilije
P 28 Sostan, Jakov Markijski, Držislav
U 29 Iluminata, Svjetlana, Vlasta
S 30 Andrija ap., Andrijana, Andrea

PROSINAC Decembar

- Č 1 Elegije, Natalija, Božena
P 2 Bibijana, Živka, Blanka, Lara
S 3 Franjo Ksaverski, Klaudije
N 4 2. NEDJELJA DOŠAŠĆA
Barbara, Ivan Damašč., Kristijan
P 5 Saba, Krispina, Dalmatin, Slavka
U 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir
S 7 Ambrozije, Dobroslava, Agaton (kvatre)
Č 8 BEZGRJEŠNO ZAČEĆE BDM
P 9 Valerija, Petar F., Zdravka, Abel (kvatre)
S 10 Gospa Loretka, Judita, Julija (kvatre)
N 11 3. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Materice
Damaz, Damir, Sabin
P 12 Spiridon, Špiro, Konrad
U 13 Lucija, Jasna, Svjetlana
S 14 Ivan od Križa, Špiro
Č 15 Drinske mučenice, Kristijana G., Irenej
P 16 Adela, Etela, Zorka
S 17 Lazar, Florijan, Zrinka
N 18 4. NEDJELJA DOŠAŠĆA - Oci
Gracijan, Bosiljko, Dražen
P 19 Urban, Tea, Božica, Vladimir
U 20 Amon, Eugen i Makarije
S 21 Petar Kanizije, Snježana
Č 22 Honorat, Časlav, Zenon
P 23 Ivan Kentijski, Viktorija, Vita
S 24 Badnjak, Adam i Eva, Irma
N 25 BOŽIĆ
Anastazija, Božidar
P 26 Stjepan prvomučenik, Krunoslav
U 27 Ivan ap. i ev., Janko, Fabiola
S 28 Nevina dječica, Mladen, Nevenka
Č 29 Toma B., Davor, David
P 30 Sveta Obitelj, Trpimir, Sabin
S 31 Silvestar I., Silvija, Donata

Kalendar hrvatskih institucija za 2022.

SUBOTICA – Pod naslovom »2022. godina je popisa!« hrvatske institucije i organizacije: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji tiskale su kalendar u kojem šalju poruku: Znam tko sam: HRVAT(ICA) / HRVATSKI JEZIK / RIMOKATOLIK.

Kalendar izlazi na 12 listova na kojima se nalaze identitetske poruke hrvatskih velikana u Srbiji, kao i povijesne teme. Tako se na listovima nalazi glagoljički potpis **Grgura Horvatovića**, vlasnika posjeda blizu današnjeg Santova iz 1517. i toponim Hrvatsko selo na Dunavu kraj Novog Sada s početka 18. stoljeća, glasilo srijemskih Hrvata *Hrvatski branik*, te poruke **Grgura Peštalića**, bana **Josipa Jelačića**, **Ivana Antunovića**, **Ante Evetovića**, **Miroljuba**, **Antuna Gustava Matoša**, **Blaška Rajića**, **Miše Brajca** i **Balinta Vujkova**, svjedočeći svoje hrvatsko nacionalno opredjeljenje. Teme prate prigodne ilustracije. Kalendar su izradili povjesničar **Vladimir Nimčević** i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** te dizajner **Darko Vuković**, a tiskan je u Štampariji Zack u Petrovaradinu.

Listovi sadrže katolički kalendar te kalendar s označenim blagdanima i praznicima koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvatskoj, kao i praznike hrvatske zajednice u Srbiji.

Kalendar će biti podijeljen svim hrvatskim udrugama kulture, a pojedinci ga mogu dobiti u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i HNV-u.

Zimska škola hrvatskog folklora

KOPRIVNICA – Zimska škola hrvatskog folklora, dugogodišnji projekt Hrvatske matice iseljenika, započinje u ponedjeljak, 3. siječnja i održavat će se deset dana u Koprivnici. Usprkos izazovima s putnim režimima i drugim epidemiološkim mjerama, prijavljeno je više od 70 polaznika iz Hrvatske, Njemačke, Austrije, Švicarske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Novog Zelanda.

Na Zimskoj školi 2022. podučavat će se nošnje, pjesme i glazbala (tambure i tradicijska) hrvatskoga alpskog područja, točnije plesovi, pjesme, nošnje i glazba Hrvatskog zagorja, Karlovačkog pokuplja, Jaskanskog prigorja i polja, Podravine, Gorskog kotara i Grobinštine, Istre, Međimurja, a od plesova Hrvata koji žive u susjednim zemljama, a koji pripadaju alpskom području, podučavat će se plesovi i glazba gradišćanskih Hrvata.

Poziv za književne rukopise

SUBOTICA – Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* objavilo je javni poziv za neobjavljene rukopise književnih autora iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili dijalektalnim govorima Hrvata. O uvrštenju rukopisa u nakladnički plan *Hrvatske riječi* za iduću, 2022. godinu odlučivat će peteročlano Nakladničko vijeće. Rok za slanje rukopisa je do danas (petak, 31. prosinca 2021. godine). Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom formatu (MS Word) na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Poslani rukopisi se ne vraćaju. Recenzije, predgovori i pogovori se ne zahtijevaju. NIU *Hrvatska riječ* snosi troškove tiskanja odabranih rukopisa, a s autorima sklapa ugovor o međusobnim pravima i obvezama.

Nagrađena slamarka Vera Bašić Palković

BEČEJ – Na XXII. pokrajinskoj smotri likovnih umjetnika amatera Vojvodine, održanoj u studenom u Novom Bečeju, slamarka **Vera Bašić Palković** osvojila je specijalnu nagradu za sliku koja nosi naziv *Sićanje na ditiñstvo*, objavila je Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta. Slamarke koje djeluju pri tavankutskoj udruzi su i ranijih godina nagrađivane na ovoj smotri.

Božićne priredbe u Somboru, general Rukavina u Tavankutu

25. prosinca 1924. – *Hrvatske novine* pišu da somborska salašarska bunjevačka omladina priređuje 27., 28. i 29. prosinca uveče u 7 sati svoju prvu predstavu u Gradinama kod Sombora. Predstavljat će božićnu igru u tri čina *Betlehem* **Blaška Rajića**.

25. prosinca 1924. – *Hrvatske novine* pišu da je Žensko dobrotvorno društvo u prostorijama *Bunjevačkog kola* u Somboru održalo 14. prosinca svečanost Materice. Djece su pjevala »bunjevačku himnu« *Nek se gori a i doli znade* i prikazala kazališni komad *Pastorak*. Pjevače i glumce spremio je učitelj **Ivan Kalčan**. Nakon predstave razdijeljeni su među 62 siročadi božićni darovi (odijelo, obuća itd.), koji su skupljeni zaslugom **Marije Bošnjak** (supruga **Antuna Bošnjaka**), **Martina Čeljuske** i **Julke Parčetić**.

26. prosinca 1894. – *Subotičke novine* pišu da je gradonačelnik Subotice **Lazo Mamužić** tužio kraljevskog javnog bilježnika **Matiju Antunovića**, odvjetnika **Agu Mamužića**, posjednika **Luku Kopilovića**, posjednika **Icu Malagurskog**, gradskog senatora **Đuru Vincea** i stolara **Mišu Nagya** Kraljeskom kotarskom sudu u Subotici zbog uvrede časti i poštenja i zbog klevete. Prva rasprava je održana 19. prosinca. Kotarski sudac je odlučio da se tužba mora premjestiti kod Kraljevskog sudbenog stola kao nadležnog tijela. Tužitelj je povukao tužbu protiv Antunovića i Malagurskog, koji su tvrdili da nisu vrijeđali gradonačelnika.

27. prosinca 1974. – *Subotičke novine* pišu da su 21. prosinca na svečan način otvorene adaptirane prostorije Kulturno-umetničkog društva *Bunjevačko kolo* u Preradovićevoj 4 Subotici. Dramska sekcija društva izvela je prigodan recital, a folklorna prikazala je pjesme i igre naroda i narodnosti Jugoslavije. Likovna sekcija priredila je izložbu svojih radova.

28. prosinca 1928. – *Dom* piše da je mjesna organizacija Hrvatske seljačke stranke u Lemešu održala sastanak 8. prosinca. Predsjednik somborske kotarske organizacije **Josip Strilić** obrazložio je rad HSS-a i aktualni politički položaj. Nakon toga izabran je novi odbor lemeške organizacije: predsjednik **Mišo Vidaković**, dopredsjednik **Lajčo Vujević**, tajnik **Stipan Mandić**, blagajnik **Jakov Kaić**, te 15 odbornika.

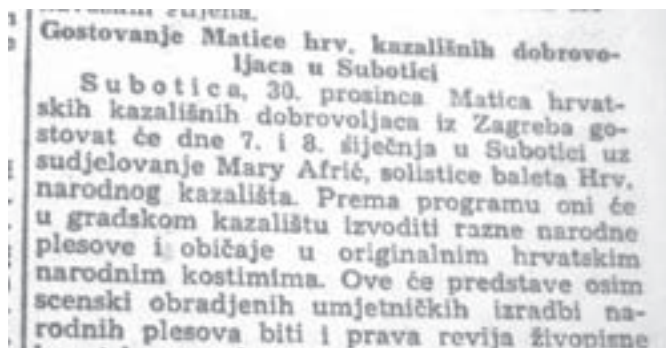
29. prosinca 1939. – *Hrvatski dnevnik* piše da je bunjevačko-hrvatski književnik **Petar Pekić** odlikovan ordenom Sv. Save trećeg stupnja za rad na književnom polju.

30. prosinca 1944. – Subotičke *Radio vesti* (ćirilično izdanje) pišu o posjetu generala **Ivana Rukavine** Tavankutu 25. prosinca. Tavankučani su mu priredili svečani doček. U njegovoj pratnji nalazili su se predstavnik Na-

cionalnog komiteta **Nikola Petrović**, predsjednik Narodnooslobodilačkog odbora za grad Suboticu **Lajčo Jaramazović**, zapovjednik Vojnog područja **Miloš Tadijin**, član Glavnog odbora NOO-a **Geza Tikvicki**, pročelnik Privrednog odjela **Ladislav Gros** i drugi. U ime Tavankučana govorio je liječnik **Grgo Tumbas**, koji je rekao da su Bunjevci za vrijeme ranijih režima smjeli biti sve, samo ne ono što jesu: Hrvati, te da je Tavankut mnogima bio »trn u oku«. Poslije njega govorili su Tikvicki i Jaramazović. Jaramazović je naglasio sljedeće: »Tavankut je prvo mjesto u Bačkoj, gdje su se među Hrvatima pojavili partizani, koji su poznatim sudjelovanjem mnogo doprinijeli oslobođenju naših krajeva«.

31. prosinca 1938. – *Obzor* piše da će Matica hrvatskih kazališnih dobrovoljaca gostovati 7. i 8. siječnja u Subotici uz sudjelovanje **Mary Afrić**, solistice baleta Hrvatskog narodnog kazališta. Izvodit će u Gradskom kazalištu razne narodne plesove i običaje u hrvatskim narodnim kostimima.

Božićni koncert u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske

Rodio se Bog i čovjek

Nakon godinu dana pauze 23. prosinca održan je 31. po redu Božićni koncert u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Bio je to uvod u predstojeći blagdan radosti i mira, a publici su se predstavili Katedralni zbor *Albe Vidaković* i *Collegium Musicum Catholicum*.

Na raznovrsnom programu našla su se djela **E. Commettea**, **F. Lederera**, **J. Schnabela**, **J. F. Wadea**, te božićne popijevke iz Mađarske, Francuske, Hrvatske i Srbije (Bačke).

Kao vokalni solisti nastupili su **Emina Tikvicki**, **Duška Vucelja** i **Jakov Vukov**. Sve skladbe na orguljama je pratio orguljaš mr. **Kornelije Vizin**, a u pojedinim točkama priključili su se instrumentalni solisti **Mario Bošnjak** (udaraljke) i **Lucija Vukov** (flauta).

I ovoga puta svoj doprinos dao je prof. **Bela Anišić**, koji je osvježio postojeći aranžman u pojedinim kompozicijama u uvodnom dijelu i u međuigrama. Zborove je okupio i uvježbao, te njima dirigirao katedralni orguljaš i zborovođa mo. **Miroslav Stantić**.

Na kraju programa okupljenu publiku kao i izvođače pozdravio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** koji je ovom prilikom zahvalio pjevačima što tijekom ci-

jele godine slave Gospodina svojom pjesmom, a napose sada kada su pjevali srcem i time pokazali kako se voli mali Isus.

Katedralni zbor *Albe Vidaković* s radom je započeo još 1973. godine, no prvi Božićni koncert održan je tek kada su za to bili stvoreni uvjeti, prvenstveno politički, 1990. godine, postavši neizostavni dio svakog Božića u protekla tri desetljeća.

Ž. V.

Božićna priredba

Tiha noć u Đurđinu

U organizaciji HKPD-a *Đurđin*, uoči Božića, 22. prosinca, održana je *Tiha noć u Đurđinu*. Manifestacija je priređena u Pastoralnoj dvorani Oca Gerarda Tome Stantića, a kao i prijašnjih godina bila je podijeljena na dva dijela – glazbeno-dramski program te izložbu božićnjaka. Prisutne je pozdravio i domaćin dvorane vlč. **Danijel Katačić** te je govorio o važnosti i značenju jaslica, prvenstveno u obitelji.

U glazbeno-dramskom programu sudjevala su djeca i mladi koji su se predstavili božićnim pjesmama i igrokazom, a uvježbala ih je vjeroučiteljica **Verica Dulić**. Prvi puta nastupila je i nedavno osnovana pjevačka sekcija Društva pod ravnanjem **Nele Skenderović**.

Izložba božićnjaka bila je najbogatija do sada, na što je predsjednica Društva **Marica Stantić** vrlo ponosna. Svoj kolač s prikazom Isusova rođenja izložilo je deset žena, a bilo je i dječjih radova.

Tiha noć u Đurđinu održana je četvrti put, a u sklopu je projekta »Advent u Đurđinu« u okviru kojega je organizirana i radionica za izradu božićnjaka te doček svetog Nikole.

H. R.

Božićni koncert u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu

Dragocjeni glazbeni dar

Božićni koncerti koje priređuje HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina uvijek su nadopuna božićne radosti, a priređeni u autentičnim prostorima petrovaradinskih crkava postaju pravo blagdansko blago i dragocjen dar publici. Nekada su, kako je u pozdravu na početku ovogodišnjega koncerta, održanog 28. prosinca u crkvi sv. Jurja na Petrovaradinskoj tvrđavi, rekao župnik i petrovaradinski dekan preč. **Marko Loš** bili priređivani na ili oko blagdana Tri kralja, no čini se da je ustaljeni raspored po kojem se odvija između Božića i Nove godine prikladaniji.

Pozornost mnogobrojne publike, koja je nanovo došla iz svih mjesta u Fruškogorskom Podunavlju gdje žive Hrvati (uz njihove goste) i ove su godine privukle, kako stare petrovaradinske božićne pjesme tako i hrvatska narodna »klasika« božićnoga vremena, no i suvremeniji napjevi. Njih su prvo izveli članovi mješovitog zbora Župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca, kojima je ravnala **Vlasta Malešević**. U izvedbi *Tihe noći* pridružile su im se **Ivana** i **Sara Petrović**, koje redovito iz Karlovaca dolaze na *Petrovaradionicu*. Za klavijaturom je bio **Zvonko Tadić**.

Svoj nastup mješoviti zbor *Jelačića* započeo je polifonim pjevanjem *Pristupite, vjerni*, u kojem je solistički dio briljantno otpjevao **Miroslav Klačnja**. Uslijedile su tradicionalne hrvatske božićne popijevke, a završetak je bila skladba *Kog ste vidjeli, pastiri* iz glazbene baštine Starog Grada na Hvaru. Za klavijaturom je bila **Milica Keča**, a zborom je, kao i uvijek, ravnala **Vesna Kesić Krsmanović**.

Koncertu su nazočili i predstavnici hrvatske diplomacije u Srbiji, Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, kao i druge dvije hrvatske udruge iz Novog Sada: Hrvatskog kulturnog centra i HKPD-a *Stanislav Preprek*.

M. T. / Foto: Lara Grginčević

Božićna akademija u Srijemskoj Mitrovici

Blagdan ispunjen radošću i ljepotom

Na drugi dan Božića, u nedjelju, 26. prosinca, u prostorijama Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici organizirana je božićna akademija. Kroz prigodni igrokaz o Isusovom rođenju i šaroliki repertoar božićnih pjesama na više jezika, srijemskomitrovačka djeca i mladi dočarali su ljepotu Božića i značenje Božjeg Utjelovljenja za čovjeka.

Organizatorica božićne akademije je s. **Cecilija Tomkić**, koja je uz svesrdnu pomoć vjeroučiteljice **Sare Žu-**

rovski i **Stjepana Petrovića** uspjela organizirati akademiju. Prema njihovim riječima djeca i mladi su se rado odazvali na ovu aktivnost, što je veoma lijepa slika ove vjerske zajednice.

Na početku božićne akademije, nazočnima se obratio s. Tomkić i zaželjela im ugodno vrijeme i uživanje u programu koji će uslijediti. Nakon svih nastupa, zahvalila je prisutnima na dolasku, na osobit način onima koji su pomogli u organizaciji akademije.

Nakon nje, prisutnima se obratio msgr. **Fabijan Svalina** izričući svoje zadovoljstvo i radost onim što je imao priliku vidjeti.

»Božić je sam po sebi ispunjen radošću i ljepotom. Ali susreti i priredbe ovog tipa mogu doprinijeti njegovoj ljepoti. Možemo biti radosni zbog ovog ostvarenja. Hvala svima koji su uložili trud oko ostvarenja božićne akademije«, kazao je msgr. Svalina.

Božićna akademija je zaključena zajedničkim pjevanjem pjesme *Zvončići* u izvedbi svih sudionika akademije, predvođenih **Karlom Petrovićem**.

I. Z.

Josip Dumendžić Meštar, *Vrckave čigre*, Hrvatska čitaonica Subotica, 2021.

Razigrano, na šokačkoj ikavici

U nakladi Hrvatske čitaonice iz Subotice objavljena je knjiga poezije za djecu *Vrckave čigre* autora **Josipa Dumendžića Meštra** iz Bođana. Pjesme su pisane na šokačkoj ikavici, a knjiga je tematski podijeljena u nekoliko poglavlja: *Razbibriga*, *Zafala*, *Planet zemlja* i *Životinjski vašar*.

»Od razbibrige do zoološkog vrta upoznali smo svijet oko sebe u igri i šali, znanju i mudrosti. Igrom kroz slova i jezik zaigramo igru s Josipom koji šokački divani i piva«, zapisala je urednica knjige **Katarina Čeliko- vić**.

Autorica naslovnice i ilustracija je **Ružica Miković-Žigmanov**, dok dizajn naslovnice i obradu ilustracija potpisuje **Darko Vuković**.

Pjesnik Josip Dumendžić (Bođani, 1951.) piše od 1966. godine, a ovo mu je četvrta objavljena knjiga, nakon naslova *Šokačke radosti i tuge* (2001.), *Čudan ovaj bili svijt* (2012.) i *Svitanje ri(je)či* (2016.). Osim u knjigama, pjesme je objavljivao u periodici i zbornicima ovdašnjih Hrvata te u Hrvatskoj, a uvršten je i u antologiju poezije pjesnika nacionalnih manjina i etničkih zajednica u Srbiji *Trajnik*.

D. B. P.

Seminar u Novom Sadu

Perspektive manjinskih medija

HUN Cro news iz Subotice organizirala je 23. prosinca seminar s temom »Razvoj i perspektiva manjinskih medija u Republici Srbiji« u prostorijama župe Imena Marijinog u Novom Sadu. Predavači su bili **Kalman Kuntić** iz Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i

ković u ime HNV-a koji je prezentirao i analizirao Strategiju informiranja Hrvata u Srbiji koje je usvojilo Hrvatsko nacionalno vijeće na svojoj posljednjoj sjednici; novinar-snimatelj RTV Vojvodine i dopisnik HINA-e **Josip Stan- tić** s izlaganjem o nivou digitalnih kompetencija, stručnih

odnose s vjerskim zajednicama koji je obradio analizu Strategije razvoja sistema javnog informiranja u Srbiji s posebnim osvrtom na manjinsko informiranje; **Filip Čeli-**

znanja i problemima s kojima se susreću novinari na manjinskim jezicima, te glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* **Zlata Vasiljević** koja je govorila iz vizure uređivačke politike, stanja, perspektive, izazova i problema unutar redakcija manjinskih medija.

Gosti na seminaru su bili opunomoćeni ministar Veleposlanstva Hrvatske u Srbiji dr. sc. **Stjepan Glas** i zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**. Seminar u Novom Sadu organiziran je uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

I. U.

Čitateljska radionica u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici

Dobra priča otvara dobra pitanja

Kako je na kraju istaknuto, postoji mogućnost da radionica postane redoviti dio programa u HKC-u, okupljajući ljubitelje pisane riječi voljne još dublje zaroniti u književne tekstove.

D. B. P.

Dobra priča ne daje samo odgovore, ona postavlja i dobra pitanja. Tako bi mogao glasiti zaključak prošloga tjedna održane čitateljske radionice koju je organizirao Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Na radionici, koju je vodila profesorica jezika i književnosti **Klara Dulić Ševčić** predstavljena je, a potom i analizirana knjiga *Poštovani kukci i druge jezive priče* suvremene hrvatske spisateljice **Maše Kolanović**. U pitanju je zbirka koja je nagrađena Nagradom Europske unije za književnost 2020. godine.

Čitajući pojedine priče iz zbirke, s knjigom su nam upoznali članovi Književno-teatarskog kružoka *Kola* – **Zoltan Sič** i **Nevena Mlinko**, što je bilo polazište za razgovor o dojmovima i temama iz ovog djela.

»Teme kojima se autorica bavi su suvremene: bavi se tranzicijskim post-socijalističkim društvom, zapravo našom svakodnevicom, s fokusom na sablasni višak materijalnoga u našim životima. Tako su i kukci iz naslova zapravo kupci. Na radionici smo govorili o tome koja je razlika između kukca i kupca, čime smo sve bombardirani s billboarda i iz medija, što sve moramo ili uopće ne moramo činiti da bismo bili prihvaćeni i cijenjeni u društvu. Polaznici su imali prilike iznijeti svoje mišljenje i stavove, sudjelovali su i to je upravo ono što smo htjeli postići«, kaže Klara Dulić Ševčić.

Čitateljska radionica je program koji do sada nije održavan u HKC-u. Osmislile su ga profesorica Dulić Ševčić i voditeljica KTK-a Nevena Mlinko.

»Htjele smo da to bude nešto opušteno, čak i fluidno, bez čvršćeg koncepta. Tako da publika nema dojam da sluša neko izlaganje već da ima svu slobodu kominucirati s voditeljem i drugim polaznicima«, kaže Dulić Ševčić.

Novi zvonik u crkvi sv. Nikole Tavelića

U crkvi sv. Nikole Tavelića na Bezdanskom putu (salašima kraj Sombora), koja je jedina crkva u Subotičkoj biskupiji posvećena prvom hrvatskom svecu, postavljen je zvonik s dva zvona. Jedno od njih izliveno je još prije 250 godina.

»Zvona smo našli na tavanu zvonika crkve sv. Križa u Somboru. Praktički nije se ni znalo da ta zvona uopće i postoje. Otkrili smo da je jedno zvono iz 1929., a drugo iz 1771. godine. Zaostavština je to obitelji **Falcione**, koja je gradila crkvu sv. Križa, za koju je kupljeno jedno novo zvono, to iz 1929., a drugo koje je bilo postavljeno je donijeto s nekog drugog mjesta«, kaže župnik u župi sv. Križa u Somboru vlč. **Josip Štefković**.

Crkva sv. Nikole Tavelića ove godine obilježila je pol stoljeća od izgradnje, a sve te godine u crkvi nije bilo zvona koje bi oglašavalo niti početak mise, niti pozdravljanje ujutru, u podne i navečer. Župnik Štefković i vjernici s Bezdanskog puta odlučili su zato da zvona koja su pronašli iskoriste za tu crkvu.

»Odlučili smo se za drveni montažni zvonik, koji je visok oko 5,5 metara. Zvona su elektrificirana. Ima zvonika i na drugim okolnim salašima, ali svi imaju samo po jedno zvono, a mi dva. I nigdje nije na struju osim na Bezdanskom putu«, kaže vlč. Štefković, navodeći kako se poklopilo da u godini kada crkva obilježava 50 godina od izgradnje bude

postavljen zvonik s dva zvona i da jedno od tih zvona bude staro 250 godina.

»Po našim saznanjima to je najstarije crkveno zvono u Somboru i jedno od najstarijih u biskupiji«, kaže vlč. Štefković.

Župnik je imao i potporu vjernika koji su i sami radili na postavljanju zvonika. Betonirali su, postavljali drvenu građu za zvonik, podigli zvona. Zvona su se prvi puta oglasila prije mise na Materice. Crkva sv. Nikole Tavelića na Bezdanskom putu izgrađena je samo godinu dana od proglašenja Nikole Tavelića, prvog hrvatskog sveca i zaštitnika hrvatskog naroda, blaženim i svetim. Izgradnju crkve inicirali su sami vjernici koji su osigurali plac za gradnju crkve i drugim darovima i priložima pomogli njen završetak. I ovoga puta vjernici su pomogli pa se i iz njihove crkve konačno čuju zvona.

Z. V.

Bista Ante Evetovića Miroljuba ostala neoštećena

Uslijed ledene kiše koja je ovih dana otežala već krte grane i stara drveća u Subotici i okolici došlo je do velikog broja lomljenja grana, drveća i drvenih stupova. Ista situacija zahvatila je i stara drveća oko subotičke katedrale i napravila štetu. Zanimljivo da je s lijeve strane katedrale (gledano od pročelja) palo jedno drvo, kao i velika grana s drugog drveta na bistu Ante Evetovića Miroljuba, no bista, po riječima katedralnog župnika mons. **Stjepana Beretića**, nije oštećena.

Sveta tri kralja

Blagdan Sveta tri kralja ili Bogojavljenje jedan je od najstarijih katoličkih blagdana i slavi se 6. siječnja. Prema događajima opisanim u Evanđelju po Mateju, tri su kralja ili mudraca »s Istoka«, prateći betlehemsku zvijezdu repaticu, došli u Jeruzalem pokloniti se novorođenom Isusu.

Oni su zapravo predstavnici poganskih naroda koje je Bog pozvao u svoje kraljevstvo, time što im je objavio rođenje Spasitelja i na taj način naznačuju da je on Spasitelj za sve ljude.

Najčešće se tumači i likovima prikazuje da imaju različitu životnu dob (mladić, zreo muškarac i starac) te da su različitih rasa odnosno boje kože. Ujedno oni predstavljaju tri tada poznata kontinenta: Melkior Europu, Baltazar Afriku, Gašpar Aziju. Imena im nose snažnu simboliku: najstarijem, Melkioru ime na hebrejskome znači *kralj svjetla*; Baltazar znači *Bog štiti njegov život*, a najmlađi nosi ime Gašpar u značenju *čuvar blaga, rizničar*.

Simboliku imaju i njihovi darovi; mirta je darovana djetetu Isusu kao čovjeku; tamjan je darovan Isusu kao Bogu, a zlato je dobio kao Kralj.

U susret blagdanima

- 31. prosinca – Silvestar, svr godine
- 1. siječnja – Nova godina, Marija Bogorodica
- 6. siječnja – Bogojavljanje, Tri kralja
- 8. siječnja – Gospa od brze pomoći
- 9. siječnja – Krštenje Gospodinovo

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Nova godina – novi početak

Na početku smo još jedne nove godine. Puni smo velikih očekivanja i željni pozitivnih promjena. Mnogi ulaskom u novu godinu žele započeti raditi na sebi, žele se mijenjati i tako pridonijeti kvaliteti svojega života. Ipak, sve što započinjemo trebamo započinjati s Bogom, pa tako i ovu godinu i svaku promjenu koju želimo poduzeti, jer sve je u njegovim rukama, naša budućnost i naš život.

Marija Bogorodica

Nova godina započinje svetkovinom Marije Bogorodice. Tako u vrijeme velikih očekivanja i nadanja, vrijeme odluka o promjenama i željama za boljim sutra, slavimo skromnu Mariju, po kojoj je Bog učinio veliko čudo i darovao nam Spasitelja. Stoga novu godinu trebamo započeti zagledani baš u nju, u Mariju, te u njoj pronalaziti inspiraciju za željene promjene, ali i s pouzdanjem u njezin zagovor očekivati svaki novi dan u godini koja je započinje.

Marija je bila Bogu poslušna, stavila mu se potpuno na raspolaganje, bez kalkulacija i bez obzira na to što će reći svijet. Njezino »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi« (Lk 1,38) je program za život koji bi trebao slijediti svaki kršćanin. Mi često ne želimo tako Bogu odgovoriti, jer hoćemo da je sve po našem. Ne želimo da on vodi naš život nego da nam pomaže da nam život ide tokom koji smo sami zacrtali. Zato smo nesretni, zato nam se ponekad čini da nam ništa ne ide i da Bog ne čuje naše molitve. Mi ne vidimo i ne znamo ono što Bog zna, tako ne možemo znati što je za nas najbolje. Često se ispostavi da je bolje što nije bilo onako kako smo željeli, samo u tom trenutku to nismo znali, pa smo bili žalosni. Bog nije ograničen sadašnjošću kao čovjek, on zna što nosi sutra i što je najbolje za našu

budućnost na zemlji, ali i u vječnosti. Zato je potrebno potpuno mu svoj život predati u ruke, dopustiti, poput Marije, da sve bude kao je on zamislilo. U tome je naša sigurnost i sreća kojoj cijeli život težimo.

Križ ne možemo izbjeći, kao što nije ni Marija. Život službenice Gospodnje bio je ispunjen i strahom i neizvjesnošću, i patnjom i boli, ali sve je to Bog vodio. Čovjek koji se stavi Bogu na raspolaganje neće na zemlji živjeti kao u raju, ali će zemljom koračati prema raju. Ovdje će i trpjeti i bojati se, ali vjera će na kraju pobijediti strah, imat će snagu izdržati svoj križ, a Bog će mu dati i obilje blagoslova. Mariji nije bilo lako kao službenici Gospodnjoj, ali Bog je vodio njen život, blagoslovio je milošću da njezino dijete bude Spasitelj.

Odluke

Na početku nove godine u redu je da imamo želja i očekivanja. Možda se naše nade i želje poklapaju s Božjom voljom, možda ne, to ne možemo znati. Zato neka jedna od naših odluka bude staviti sve što dolazi u Božje ruke, a mi poput Marije recimo: »Evo službenice Gospodnje«. Gospodin želi da s njim računamo, jer to je potvrda našega pouzdanja u njega i naše vjere. Stoga uvrstimo u naše novogodišnje odluke, ne samo više onoga što svijet propagira da je potrebno za sretan život nego i više molitve, više svete mise, više Biblije... više Boga. Tada ćemo dobiti sve ono drugo što nam je potrebno, a ako nešto ne dobijemo, znači da nam nije ni trebalo. Jer čovjek ovim svijetom putuje prema konačnom odredištu – vječnosti, pa treba smo ono što će mu pomoći da stigne na odredište. Godina koja dolazi samo je jedna etapa na tome putu, zato je stavimo u Božje ruke i kroz nju s Bogom koračajmo.

Božićne jasllice Subotičke biskupije u svjetlu pučkih pobožnosti

Neraskidivi dio blagdanske tradicije

»Najposjećenije božićne jasllice u gradu su svakako one pri Franjevačkom samostanu. Impozantnih dimenzija: 9 metara široke, duboke 4,3 metra i visoke 5-6 metara, postavljene su 1953. godine«, kaže Aleksandra Prčić

Prošloga četvrtka, 23. prosinca, u subotičkom Augustinianumu održano je predavanje dr. **Aleksandre Prčić** pod nazivom »Božićne jasllice Subotičke biskupije u svjetlu pučkih pobožnosti«. Zanimljivoj priči o neraskidivom dijelu blagdanske tradicije na ovim prostorima prethodilo je prigodno uvodno izlaganje vlč. **Dragana Muharema** u kojemu se osvrnuo na osnovne postavke ovog znanstvenog rada koji je prvi puta predstavljen javnosti.

»Božićne jasllice dio su tradicije Božića kojem se svi ve-sele. Scenski prikaz koji najčešće obuhvaća bebu Isusa, njegove roditelje Djevicu Mariju i Josipa, pastire, tri kralja i životinje – vola, magarca i najčešće ovce posebno je

mi je poslužila kao osnova budući da sadržava fotografije svih božićnih jasllica i statističke podatke o istima. Ujed-no, htjela bih zahvaliti i kazivačima: vlč. **Beli Stantiću**, **Josipu Kopiloviću**, **Josipi Dević**, fra **Eugenu Prčiću**, te **Stipanu** i **Margiti Vojnić Hajduk** koji su mi dali vrijed-na kazivanja o postavkama jasllica u Subotici«, istaknula je na početku svoga izlaganja dr. Aleksandra Prčić.

Temat jasllica u Subotičkoj biskupiji

Iako postoje različite vrste postavki božićnih jasllica – crkvene, kućne ili žive jasllice, tema istraživanja dr. Prčić ovoga puta bile su crkvene jasllice, i to četiri njihove postavke: u crkvi sv. Mihovila pri Franjevačkom samostanu u Subotici, te tri postavke jasllica koje je za Subotičku biskupiju izradila akademska kiparica **Alojzija Ulman**. Razlog tome je jer na ovim našim prostorima nema neke duže tradicije izrade kućnih jasllica, ili ona bar nije previše rasprostranjena kao u zapadnoj Europi.

»Najposjećenije božićne jasllice u gradu su svakako one pri Franjevačkom samostanu. Impozantnih dimenzija: 9 metara široke, duboke 4,3 metra i visoke 5-6 metara, postavljene su 1953. godine. Kulise za njih izradio je pater **Ivan Krznar**, poznati hrvatski jaslličar, dok su krajobraz i figurice izradili pater **Jeremija** i skupina lokalnih majstora iz Subotice. Postavke kiparice Ulman nalaze se u katedrali sv. Terezije Avilske, u crkvi Isusovog Uskrsnuća i župnoj crkvi u Bajmaku. Osobitost ovih kompozicija, osim što su vrijedna

umjetnička djela, jest činjenica da je kiparica Ulman uspijevala božićne jasllice koje imaju svoje zadane okvire, učiniti novima i drugačijima. Tako su jasllice čiji su kipovi velikih dimenzija postavljene 1958. godine u katedrali posve neobične jer se nalaze o središtu – između oltara i puka. Druge, pak, postavljene u crkvi Isusova Uskrsnuća od 1979. godine imaju i etnološku dimenziju budući da su likovi koji stoje uz Svetu obitelj obučeni u bunjevačku tradicijsku odjeću i ujedno pričaju o bunjevačkim tradicijskim običajima. Postavka koja se nalazi u Bajmaku – Mirotnove jasllice inspirirane su riječima proroka Jeremije i

zanimljiv djeci, a ni nas odrasle ne ostavlja ravnodušni-ma. Kao etnolog, pišući o božićnim jasllicama, tražila sam odgovor na pitanje jesu li jasllice, kako neki ljudi smatraju, samo dio crkvenog inventara, odnosno dekor crkve ili one imaju i neko drugo, dublje značenje? Odnosno, ja sam božićne jasllice promatrala u kontekstu pučkih po-božnosti i moram reći kako nije bilo nimalo lako istraživati ovu temu budući da je na ovim našim prostorima relativ-no malo dostupne literature o betlehemima. Srećom, o božićnim jasllicama u Subotičkoj biskupiji postoji etnogra-fija koju je prof. **Géza Cékus** objavio 2012. godine, a koja

kompoziciju uz Svetu obitelj čine životinje u nemogućim kombinacijama. Ova postavka nagrađena je nagradom Grand prix 1987. godine u Rimu, a u Bajmaku se nalazi od 1980. godine.

Kontekst pučke pobožnosti

Najjednostavnije rečeno, božićne jaslce ili betlehem jest figurativni prikaz Isusovog rođenja, odnosno prema definiciji prof. **Vitomira Belaja**, betlehem čini skupina figurica pomoću kojih jednom godišnje u doba Božića dočaravamo prostor Isusova rođenja razmještajući ih u prostor, obično u plastični panoramski oblik. Iako se povijesno gledano Božić počeo slaviti tek u četvrtom stoljeću i to najprije u Rimu, u kršćanskoj ikonografiji prikaz Isusova rođenja nalazi se već na freskama rimskih katakombi. Međutim, prvi scenski pristup uprizorenju Isusovog rođenja vezuje se za sv. Franju, a koji se dogodio 1223.

Bajmak

godine u špilji nedaleko od talijanskog gradića Greccia. Običaj postavljanja jaslca proširio se najprije zapadnom

Izrada kućnih jaslca u Subotici

»Na ovim našim prostorima tradicija izrade kućnih jaslca nije razvijena kao u zapadnoj Europi, međutim naše majke jesu izrađivale kruhove božićnjake, a koji na neki način jesu i jaslce budući da se ukrašavaju figuricama Svete obitelji i životinjicama koje se nalaze u betlehemu. Ova je tradicija na sreću oživjela, a bilo bi lijepo kada bi ljudi počeli izrađivati vlastite obiteljske jaslce, jer kako papa **Franjo** kaže 'jaslce su poput živog evanđelja, a praviti jaslce znači slaviti Božju blizinu i ponovno otkriti da je Bog stvaran'«.

Europom, a kasnije i diljem svijeta. Po sadržaju i opsegu pučke pobožnosti uključuju ono izražavanje kršćanskog vjerničkog odnosa prema Bogu i Isusu Kristu koji se očituje izvanliturgijskim i neliturgijskim oblicima bogoštovanja (**Hoško**). Postoji mnoštvo tipova pučkih pobožnosti, a njih na hrvatskom etničkom prostoru čine pučki blagdani, slavlje mjesnih svetaca zaštitnika, pobožni skupovi, svečane procesije, hodočašća, dani zavjeta u proštenjima, čudesna uslišenja, pobožnost krunice, štovanje Majke Božje i sl. Za razliku od liturgije, koja ima zadane okvire, pučke pobožnosti odlikuje spontanost, maštovitost, sentimentalnost, te zajedništvo vjernika, a božićne jaslce jesu primjer kako se pučka pobožnost može prilagoditi potrebama ljudi različitih krajeva svijeta, dodajući istima značajke određenoga kraja. Maštovitom izradom, izgledom prilagođenim sredini u kojoj se nalaze jaslce privlače ljude i okupljaju ih u molitvi, te ujedno izazivaju osjećaj ponosa i sentimentalne vezanosti za prostor u kojem se nalaze. Zaključujući svoju knjigu o subotičkim betlehemima, prof. Cékus je naveo kako je dio njegovih sugovornika smatrao da jaslce imaju samo estetsku funkciju. Međutim, bilo je i onih koji su smatrali kako jaslce imaju funkciju evangelizacije, ali da su i mjesto obraćanja svecima. S etnološkog stanovišta, izučavanju pučkih pobožnosti treba pristupiti sa stajališta 'svakodnevice' i 'sa stajališta društva i pojedinca i njegovog odnosa prema Bogu i svetomu'. Urediti jaslce nije značilo samo poredati figurice na gotovo postolje ili za to namijenjeni dio crkve. Primjerice, uređenje jaslca u Franjevačkom samostanu bio je u prvom redu težak i zahtjevan fizički posao, a koji su oni koji su za uređenje jaslca bili zaduženi, doživljavali kao posebnu čast i duhovnu obnovu. Jedan od kazivača, Stipan Vojnić Hajduk, svjedočio je kako su se u prošlosti znali tjednima prije sastajati u crkvi i dogovarati o tome kako će uređiti božićne jaslce, te su tragali za mahovinom i drugim elementima za uređenje istih. Zaključio je kako danas treba povlačiti za rukav ljude da dođu pomoći oko jaslca, a nekada su se oni na koje se zaboravilo znali i uvrijediti. Neovisno o činjenici kako interes za vjeru u društvu sve više slabi, u vrijeme božićnih blagdana božićne jaslce još uvijek uspijevaju privući mnoštvo ljudi«, rekla je dr. Prčić.

D. P.

Vrtić u prošlosti

U Zbirci projekata (1845. – 1989.) Povijesnog arhiva Subotica, koja nosi oznaku Fond 275, čuvaju se projektni i drugi tehnički dokumenti mnogih važnih javnih institucija u gradu, među ostalim i nacrti vrtića u prošlosti u svakom od I. do VIII. tadašnjeg gradskog kvarta. Prema ovim podacima, vrtić u Gajevoj ulici (što je nekada bio V. kvart) istoj svrsi služi duže od stotinu godina. Dokumentacija o nastanku dječjeg objekta u spomenutoj ulici je skromna, ali sadrži tlocrt iz 1913. godine, kada se Gajevo ulica zvala Bethlen utca, s mjerama i opisom prostori-ja i velikog dvorišta za igru. Druga skica prikazuje tlocrt – situaciju 1923. godine, s dva objekta za zabavište i bunarom u dvorištu.

Predškolska ustanova *Naša radost*, koja obuhvata vrtiće u državnom vlasništvu, 2004. godine izdala je monografiju *Nastanak i razvoj predškolstva u Subotici* povodom 160 godina postojanja ovog oblika dječje zaštite. U prvo vrijeme svog

postojanja, u devetnaestom stoljeću, vrtići nisu bili ni nalik današnjim. Imali su kronični problem smještaja velikog broja djece u male prostore i malo angažiranih ljudi u radu s predškolicima. Sve do osamdesetih godina devetnaestog stoljeća u vrtićima su radili isključivo muškarci – odgojitelji, a potom su postupno žene – zabavilje zapošljavane na ovim poslovima. »Tijekom godine djeca su najurednije dolazila po lijepom vremenu. Kišovitih dana, zimi ili po ljetnoj žezi, znala bi izostati većina djece. Zabilježeni su i slučajevi kada se nije pojavilo ni jedno jedino dijete.

Kada su, na primjer, članovi Nadzornog odbora srpnja 1904. godine posjetili vrtiće IV. i VIII. kruga (danas Gat i dio grada od Ulice Arsenija Čarnojevića ka Majšanskom mostu – prim. a.), nisu zatekli nijedno dijete... Ovdje, naravno, nije posrijedi samo vrućina, nego i drugi ozbiljni razlozi, najvjerojatnije poljski radovi koji se u to doba obavljaju...« (iz monografije *Nastanak i razvoj predškolstva u Subotici*, str. 22).

Biciglica

O čito je da je ovaj desetogodišnji momčić na dječjem biciklu vrlo sretan. Snimljen je na kirbaj 1970. godine u Sonti u dvorištu roditeljske kuće. On je **Stipa Miloš, Mežin** (1960. – 2007.).

Bio je vrlo veselo, vickasto i poslušno dijete. Obožavao je razne poljodjelske strojeve, među kojima je na prvom mjestu bio traktor. Još kao trogodišnjak uzimao je bilo što, komad drveta, pruća, komadić kruha ili krišom s astala, od matere tjesteninu (par rezanaca) i igrao se igre traktora. Zaneseno je vukao tijesto po stolu i pri tome glasno oponašao zvuk traktora.

– Vidi, mamo, gledaj, gledaj! – pozivao je majku ili nekog drugog od prisutnih – sad ide *ferguson*.

Poslije bi se po astalu zaredali i *zatori* i guseničari, pa tako igri nije bilo kraja.

Kada je malo porastao, u dobi od pet-šest godina, prioritet njegovih zanimanja su postali bicikli. U Sonti se i danas za njih kaže, u jednini, bicigla, a u množini, bicigle.

U to vrijeme je u našem selu bicikala već bilo podosta. Djeca su vozila muške bicikle (češće su se kupovale od ženskih) za odrasle ispod štangle, a svaki od njih je žarko želio imati dječji bicikl, biciglicu. U našem sokaku se prvi puta pojavio tih godina, a ponosna vlasnica je bila gošća iz Sombora. Jato dječurlije je trčalo za njenim biciklom. »Mladić« s fotografije je tada imao koju godinu manje od Somborke, ali oka nije skidao s biciglice. Znao je dugo pričati od biciglice, pa se sugovornicima činilo da je ta biciglica veća od aviona. Često je molio roditelje, naravno, prvo mater:

– Ka' ću ja, mamo, dobit biciglicu?

– A-joj, dite moje! Bicigla je jako skupa. Jedva smo kupili veliku biciglu da imamo za it na njivu.

Često su otac i mati išli zajedno na biciklu. Ona sjedeći na štangli naprijed, a on redovno vozeći. Stipa se nije dao zbuniti već je zapitkivao i molio i oca.

– Dado, molim Vas, da mi kupite ti i mama biciglicu.

– To ćemo, dite, još vidit. Ima puno pridnijega što treba kupit. Al, dobro, vidićemo.

I otac i mati ga nisu htjeli razočarati, ali prema njihovim prihodima, a još su školovali i stariju kći, uopće nije moglo biti govora o kupovini dječjeg bicikla. Ipak su djetetu davali nadu i sami ne vjerujući u nju.

Stipa je nekoliko godina bezuspješno molio roditelje za kupovinu biciglice. Deseti rođendan toga proljeća je prvi put proslavio bez sestre. Ona je prošle školske godine završila srednju školu i tog proljeća se zaposlila i otputovala u Istru.

Nakon šest mjeseci rada je dobila dopust i obrela se u roditeljskoj kući u Sonti. Sreći nije bilo kraja. Jednom prilikom je rekla:

– Stipo, obili voljijo it na more? Kad se vratim, mogu ti povest sa mnom u Istru, da vidiš kako izgleda more.

U prvi tren se činilo da je sretan što će prvi put vidjeti more. Ujutro uz doručak je rekao:

– Seko, ja bi bolje da mi kupiš biciglicu.

P. S.: U drugoj polovici kolovoza te 1970. u Istru je sestri doputovalo pismo iz Sonte s ovom fotografijom.

Ruža Silađev

Javni sat Dječje dramske sekcije

Ove jeseni u okrilju HKC-a *Bunjevačko kolo* s radom je nastavila Dječja dramska sekcija u kojoj se okupljaju učenici osnovnoškolske dobi. Dječja dramska sekcija subotičkog HKC-a *Bunjevačko kolo* održala je 28. prosinca javni sat na kom su djeca pokazala što su naučila kroz protekla tri mjeseca rada i druženja. Izveden je dramski tekst *Romeo i Julija* čiji je autor **Marijan Rukavina**, član ove sekcije, učenik sedmog razreda u hrvatskom odjelu Osnovne škole *Ivan Milutinović*. Voditeljica skupine je **Nevena Mlinko**.

U igrokazu *Romeo i Julija* su glumila djeca, u ulozi Romea Marijan Rukavina, u ulozi Julije **Antonija Kujundžić**, u ulozi Tibalda **Karlo Kujundžić**, u ulozi Sluškinje **Ines Vojnić**, Alisice su glumile **Marta Vukmanov Šimokov**, **Maša Delić** i **Lana Lončarević**, a Psihijatra **Roko Piuković**.

»Inspiraciju za pisanje teksta sam dobio od priča koje sam čuo o drami-tragediji *Romeo i Julija* koju je napisao

Shakespeare, a kada sam pogledao predstavu prema njegovom tekstu, dobio sam još više inspiracije. Tekst koji sam napisao govori o neostvarenoj ljubavi«, kaže Marijan Rukavina.

Dječja dramska sekcija je bila aktivna u HKC-u *Bunjevačko kolo* u razdoblju od 2014. do 2016., te ponovno od

Tamburaška sekcija ponovno u Tavankutu

Krajem listopada u HKPD-u *Matija Gubec* u Tavankutu ponovno je obnovljen rad tamburaške sekcije koja trenutno broji jedanaest polaznika. Po riječima voditelja sekcije **Ivana Ivankovića Radaka**, broj djece se stalno povećava, što ga osobito raduje, a probe se trenutno održavaju u prostorijama mjesne škole.

»Bilo je nekoliko učenika koji su već ranije učili svirati tamburu, ali je to uglavnom zaboravljeno, te smo u velikoj većini počeli raditi sve od početka. To smatram dobrim jer možemo svi zajedno početi i odmah na početku postaviti pravila. Tko će više napredovati najviše ovisi o njihovom radu, ali za sada mogu reći da sam zadovoljan u kom smjeru idemo«, kaže Ivanković Radak.

Kada su u pitanju instrumenti za potrebe sekcije, nekoliko tambura su u vlasništvu Društva, a jedna se iznajmljuje iz Subotičkog tamburaškog orkestra čiji je i Ivanković Radak član.

Polaznici tamburaške sekcije su za sada zainteresirani za sviranje prime, basprime, kontre i tamburaškog čela, a u radu koriste knjige *Škola tambure* autora **Stipana Jaramazovića** i **Sonje Berta**.

Po riječima voditelja sekcije, planova ima dosta, ali primarni cilj im je obučiti i naučiti djecu svirati tamburu za potrebe folkloru i Društva općenito.

Oni su sada na zasluženom odmoru, kao i svi školarci, a s radom nastavljaju kada počne drugo polugođe. Ujedno ovom prilikom pozivaju i sve vršnjake koji žele svirati tamburu da im se pridruže, te poručuju: uz sviranje, »u paketu« dobivate i druženje.

Ž. V.

foto: Branka Vidaković Milojević

2018. S proljeća 2020. prestaje s radom zbog korone te se obnavlja s jeseni 2021. godine. Voditeljica je u naznačenim periodima bila Nevena Mlinko, a kroz sekciju je prošlo više od 30 djece osnovnoškolske dobi.

»Ovo je prvi javni sat, nastup djece koja su počela nedavno pohađati Dječju dramsku sekciju. Predstavili smo ono što smo radili u protekla tri mjeseca. Imali smo jednu do dvije probe tjedno. Specifično je što je jedan od članova sekcije napisao igrokaz, koji smo onda provukli kroz sito i rešetko same pozornice. Nadam se da će Rukavina u nekoj perspektivi nastaviti s pisanjem. Obradovala sam se kada je donio tekst i kada smo ga počeli realizirati. Tema jest opće poznata, ali ovo je jedna aktualizacija iz suvremene vizure«, kaže Nevena Mlinko.

Z. S.

ZOVEM SE: Marko Nikolić

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: karate

VOLIM: nogomer

NE VOLIM: tuču

U SLOBODNO VRIJEME: slažem *lego* kocke

NAJ PREDMET: likovna kultura

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: vlakovođa

Tara Kujundžić,
predškolač vrtić *Marija Petković-Sunčica*

Matea Radičev,
2.razred – OŠ *Moša Pijade*, Bereg

Veljko Ivošev,
2. razred – OŠ *Moša Pijade*, Bereg

Toth optika

DR. TOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/532-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vranogosi, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem motokultivator *gorenje muta* 8 ks, s dizel motorom, frezom širine 60 cm i kosilicom za travu širine 105 cm. Sve je ispravno. Tel.: 063-351-582.

Iznajmljujem dvosoban stan u Subotici (Ker-tvaroš), u blizini Ekonomskog fakulteta. Prednost imaju studenti. Cijena 150 eura mjesečno, plus troškovi režija. Kontakt telefon: 064/222-13-37.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 23. 12. 2021. godine nositelju projekta »A1 SRBIJA« d.o.o. Beograd, Milutina Milan-kovića br. 1ž, Novi Beograd, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije: »SU Stari Žednik centar - NS2515_01«, na katastarskoj parceli 2926 K. O. Stari Žednik, Subotica (45.949812°; 19.630155°).

Glavni razlozi na kojima se odluka zasniva se mogu vidjeti u obrazloženju rješenja koje se u cijelosti može preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-199-2021.pdf

Studija, u kojoj su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja može se u potpunosti preuzeti sa sljedeće adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-199-2021.pdf

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 4. 1. 2022.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra Telekom 011 44 22 009

Egzorcizam nad opsjednutom Anom

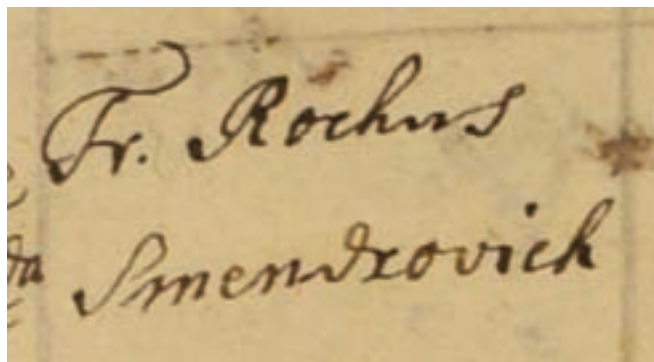
Dekan **Bajalić** prilikom boravka u Somboru ostavio je pitanja u svezi svih događanja oko egzorcizma na koje je fra **Roko** bio obavezan dati odgovore. Naglašavao je da svoje djelovanje vrši na slavu Božju i da pomogne ljudima za koje je zadužen kao pastir.

Svoj odgovor je podijelio u dvije cjeline. Prva se odnosila na vjernike katolike, a druga na sve one koji nisu bili katolici. Pod prvom točkom piše da je egzorcizirao dvadeset ljudi – jednog katolika i devetnaest pravoslavaca, koje je smatrao opsjednutim na đavolski način, a to su potvrdili znakovi koji su se vidjeli na njima. Opsjednuta žena se zvala **Ana**. Po priči njenog muža i susjeda, Ana već unazad četiri godine pokazuje znakove opsjednuća. Takve fizičke napade čini da je ni četverica jakih muškaraca ne može suzdržati. Četiri godine nije se pričestila, ispovijedala se ali zbog nečega čudnog nikad se nije mogla pričestiti. Dogodilo se da je nestala iz kuće, neki su je probali očistiti od zloduha ali s malo uspjeha. Žena je iz Sombora, dakle došla je kod oca Roka zatražiti pomoć.

Znaci opsjednuća žene Ane su bili sljedeći: razumjela je latinski jezik unatoč tome što ona to nikad nije učila. Na početku molitve počela se smijati, a nako toga smijeh je prešao u veliki plač. Za vrijeme nekih riječi pala je na pod, kidala je svoju kosu i odjeću. Riječi Presvetog Trojstva i Isusa Krista su je smirivale. Na latinskom je govorila: »Ja jesam Demon i Diabolos« (đavo) i rugajući je vikala: »cito loquaris!« (brzo govori). Na jedan neprimodan i nenormalan način je škripala zubima. Često je pala u nesvijest i po petnaest minuta ostala kao da nije živa. Nekad je djelovala vrlo snažno, a zatim jako slabo. Kad je vidjela fra Roka urlkala je na njega riječima: »Zašto si došao da me istjeraš?«. Fra Roko je pitao ženu je li bila kod liječnika, ona je odgovorila da su joj neki liječnici sjekli vene. Prilikom egzorcizma drugi redovnici iz kuće pokušavali su tajno provirivati i gledati ta ekstremna događanja. Ali opsjednuta žena je redom govorila imena redovnika koji virkaju iza vrata. Sve to je za fra Roka bio dovoljan razlog da ženu proglasi opsjednutom.

Fra Roko je tvrdio da je koristio zakonom propisan red egzorcizma na osnovu odobrene knjige. Jedan pasus iz obrednika nije znao odraditi, a to je da opsjednuta osoba mora biti odvojena od mase ljudi prilikom obreda egzorcizma. Prve osobe koje je egzorcizirao pokušavao je to raditi u sakristiji crkve odvojeno od naroda. Ali narod je tako jako provaljivao čuvši glasove koje je žena izdavala da je jednostavno bio primoran obrede vršiti u crkvi i sve to javno pred masom ljudi. Što se tiče javnog egzorciz-

ma, fra Roko se pozivao na jednu knjigu koju je pisao **Hieronimus Mengo**. Ova knjiga je odobrena i objavljena u Veneciji, a govori o koristi javnih egzorcizama. Fra Roko je svoje javno egzorciziranje opravdavao i životom i djelovanjem Isusa, koji je također istjerivao demone javno. Prilikom javnih istjerivanja postojanje sotone postaje či-

Ime fra Roka u matičnim knjigama krštenih, 1766. godina

njenica svima koji su prisutni i mogućnost jačanja vjere ili obraćenje nevjernika postaje mogućnost. Nevjernici postaju vjerni s tim, smatrao je fra Roko. Spomenutu ženu Anu egzorcizirao je četrnaest dana, od trećeg dana u crkvi prisutni su bili i katolici i pravoslavci i neki protestanti. Fra Roko je koristio priliku i držao je okupljenim ljudima govore o svemu tome što se događa, o moći koju Crkva ima nad zlim silama ovoga svijeta i moći koja proizlazi iz svećeničkog reda.

Nakon dvotjednog moljenja nad ženom Anom, sam demon je obećao da će je napustiti na dan sv. Tome. U posljednjim danima žena je stigla u stanje kao bolesnici s teškim bolestima pred smrt. Konačno, egzorcizam je uspio, demon je ostavio znak iza sebe, polomio je tri komada stakla u crkvi i tada otišao, a žena je ležala iscrpljeno i nakon kraćeg vremena ustala potpuno oslobođena i rasterećena. Od tada nije osjetila nikakve probleme, redovno sudjeluje u miru na svetim misama i pričešćuje se. Fra Roko je smatrao da se ne treba previše radovati uspjehom egzorcizmu jer demoni se lako vrata. S tim je posijao strah u ljude, koji su se plašili i uvijek u velikom broju odlazili kod njega, smatrajući ga jedinom zaštitom. Ime demona koji je bio u ženi Ani bilo je »Hasan« i pripadao je učitelju »Assaboth«.

(tekst sastavljen na osnovu knjige **Dániela Bártha** *A zombori ördögűző*, Budapest, 2016.)

Najbolji hrvatski sportaši u 2021. godini

Tonči Stipanović i Matea Jelić

Na obilježavanju *Velikog dana Hrvatskog sporta* u organizaciji Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO), prošlog tjedna dodijeljena su priznanja najboljim hrvatskim sportašima u protekloj 2021. godini. Naslov najboljeg u muškoj konkurenciji pripao je dvostrukom olimpijskom doprvaku, srebrnom iz Tokija, jedriličaru **Tončiju Stipanoviću**, dok je najbolja hrvatska sportašica zlatna olimpijska i europska taekwondašica **Matea Jelić**. Najbolja momčad je Davis cup teniska reprezentacija Hrvatske u sastavu: **Marin Čilić**, **Borna Gojo**, **Nino Serdarušić**, **Nikola Mektić** i **Mate Pavić**, dok je najbolja ženska ekipa karate reprezentacija za koju su nastupale: **Ana Lenard**, **Lea Vukoja**, **Lucija Lesjak** i **Mia Greta Zorko**. Zanimljiv je bio duel za najbolji par ili posadu u kome je trijumf i prestižni naslov pripao braći **Martinu** i **Valentu Sinkoviću**, olimpijskim i europskim prvacima u veslanju (dvojac bez kormilara), dok

je njihovim glavnim rivalima teniskom paru Mektić-Pavić, osvajačima Wimbledonu i najboljem svjetskom paru za 2021. godinu, dodijeljena posebna nagrada za najveće promicatelje hrvatskog sporta u svijetu. Nagradu za najboljeg hrvatskog trenera dobila su tri stručnjaka: **Toni Tomas** (taekwondo), **Nikola Bralić** (veslanje) i **Vedran Martić** (tenis). Dodijeljena su i dva priznanja za sportski fair play: **Valentini Peregrin** koja je uručila svoju medalju suparnici dodijeljenu joj na temelju bodovnog previda sudaca na SP-u u samostrelu i **Nataši Muždalo**, djelatnici Uprave za sport pri Ministarstvu turizma i sporta, za projekt »Bonton ponašanja u sportu«.

Nagrada *Matija Ljubek* za životno djelo za 2021. godinu pripala je **Branki Batinić** (stolni tenis), **Josipu Šojatu** (rukomet), **Milivoju Bebiću** (vaterpolo), Želimiru Feitlu (karate) i **Alojzu Muhi** (odbojka).

D. P.

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45 a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021)

o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

PLANA DETALJNE REGULACIJE SOLARNE ELEKTRANE »BIKOVO« NA TERITORIJU GRADA SUBOTICE

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice* broj 37/2021.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 31. prosinca 2021. do 19. siječnja 2022. Godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, od 31. prosinca 2021. do 19. siječnja 2022. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

NOGOMET**Brozović i Pašalić u najboljoj momčadi Serije A**

Veliko priznanje pripalo je dvojici hrvatskih reprezentativaca, **Marcelu Brozoviću** i **Mariju Pašaliću** koji su uvršteni u idealni sastav najbolje momčadi jesenskog dijela prvenstva talijanske nogometne Serije A. Neumorni veznjak milanskog *Intera* i napadač *Atalante* iz Bergama svojim su se odličnim kontinuiranim partijama našli uz vedete lige poput **Vlahovića** (*Fiorentina*), **Quadrada** (Juventus), **Handanovića** (Inter) i dr.

MALI NOGOMET**Kauri prvak turnira
Četiri kafića**

Tradicionalni malonogometni humanitarni turnir *Četiri kafića*, koji se svake godine igra u dvorani *Gripe* u Splitu, ovoga puta je protekao u znaku najboljeg nogometaša *Hajduka* i jesenskog dijela prvenstva 1. HNL **Marka Livaje**. Unatoč činjenici kako je njegova momčad *Antique* ispala u polufinalu, najbolji strijelac *Hajduka* je zaigrao po jedno poluvrijeme za obje momčadi koje su izborile nastup u finalu. Pobjedom od 3:1 protiv *Vivas bara* na koncu je slavila momčad *Kauri* za koju su, među ostalima, igrali i prvotimci *Hajduka* **Lovre Kalinić** i **Filip Krovinović**.

SKIJANJE**Zeleno svjetlo za utrke na Sljemenu**

Krovna skijaška institucija FIS dozvolio je održavanja ski utrka na Sljemenu pokraj Zagreba koje su planirane za 4. i 5. siječnja 2022. godine. Utrke Svjetskog kupa pod nazivom *Snow Queen Trophy* ugostit će najbolje skijašice prvoga natjecateljskog dana, dok će sutradan na stazu izaći najbolji svjetski skijaši. U obje konkurencije će se voziti slalomski utrka. Najveće nade domaći navijači polažu u najboljeg hrvatskog skijaša **Filipa Zubčića** i već deset godina čekaju mjesto na pobjedničkom podiju. Nažalost, zbog pandemije koronavirusa i ovoga puta će najveće ski natjecanje na tlu Hrvatske biti održano bez prisustva gledatelja.

POGLED S TRIBINA**Enigma rukomet**

Nakon katastrofalnog nastupa i više nego skromnog rezultata na posljednjem Svjetskom prvenstvu (15. mjesto) početkom godine u Egiptu, pred hrvatskom muškom rukometnom reprezentacijom je nastup na Europskom prvenstvu koje će se igrati od 13. do 30. siječnja 2022. u Mađarskoj i Slovačkoj. Jedna od najuspješnijih momčadskih reprezentacija Hrvatske u povijesti zasigurno bi željela popraviti blijedi dojam sa SP-a, a predstojeći turnir najboljih reprezentacija Staroga kontinenta je idealna prigoda. No, ovoga puta, za razliku od brojnih prethodnih velikih natjecanja *kauboji* nisu u krugu favorita za osvajanje medalja i prava je enigma kakav će plasman ostvariti. Ponajprije zbog velike smjene generacija i praktično desetak novih igrača na popisu izbornika **Hrvoja Horvata**, a potom i poprilično jakih protivnika koji ih očekuju već na samom početku natjecanja. Naime, Hrvatska se nalazi u skupini skupa s Francuskom (13. siječnja, 20.30

h), Srbijom (15. siječnja, 20.30 h) i Ukrajinom (17. siječnja, 18.00 h), a sve susrete prvog dijela natjecanja igrat će u Segedinu. U nastavak natjecanja i potencijalnu borbu za medalje ulaze samo dvije prvoplasirane momčadi, što u ovoj konstelaciji snaga i momčadi Srbije koja pod vodstvom novog španjolskog izbornika sve bolje, uopće neće biti lagana zadaća. Zbog svega navedenoga EP u Mađarskoj i Slovačkoj u ovom trenutku je najveća enigma modernog hrvatskog reprezentativnog rukometa. Kako će se, uz proslavljene seniore poput **Duvnjaka**, **Čupića** i **Cindrića**, uklopiti nove snage poput **Šunjića**, **Mihića**, **Načinovića**, **Lučina** ili pak **Gadže**, koji su pozvani za drugi krug priprema, a tko će od njih nastupiti u Segedinu odlučit će izbornik Horvat. Gledateljstvo i brojni hrvatski navijači diljem svijeta zasigurno će očekivati i pored svih navedenih okolnosti najviše domete i ponovni povratak u sami vrh europskog, odnosno svjetskog rukometa (jer EP je mnogo jače natjecanje od SP-a). Kako će to biti na parketu dvorane *Pick* u Segedinu, ostaje nam vidjeti za nešto više od dva tjedna.

D. P.

Narodne poslovice

- * Ne možeš pronaći pravi put ako su ulice asfaltirane.
- * Neki ljudi osjećaju kišu, ostali samo pokisnu.
- * Ljudi teže za vjerovanjima koja odgovaraju njihovim strastima.

Vicevi, šale...

Napiše nastavnica na ploči »27554+27« i prozove Pericu:

- Izadi na ploču i riješi problem.
- On uzme spužvu, obriše ploču i kaže:
- Riješen problem!

Sjedi baka u autobusu u blizini mladića koji žvače žvaku.

Baka će njemu:

- Uzalud ti meni sinko pričaš, kad ja tebe ništa ne čujem.

Mudrolije

- * Ako prolaziš kroz težak životni period i pitaš se gdje je sada Bog... Sjeti se da učitelj uvijek šuti za vrijeme testa.
- * Svaki iskreni vjernik, bilo koje vjere, na pravom je putu sve dok ne počne govoriti o tome kako su drugi na pogrešnom.
- * Mala nada donosi veliku sreću, dok velika nada donosi još veće razočarenje.

Vremeplov – iz naše arhive

Predsjednički izbori u Hrvatskoj Srijemska Mitrovica, 2009.

Iz Ivković šora

Pripovitka po šoru

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jeto, došlo nam i mirno vrime. Prošli svi sveci pa ovaj sičanj uvijek niki miran, uspavan; samo pomalo poradimo po avliji, odemo tek rad kruva i opet se zavučemo u salaš. Doduše, i ladno je pa ko je božem prosti blendav se sad smucat po šoru i vaćat zjale. Periša me gleda i sluša šta divanim, pa se počeo smijati. »E, moj Braniša, baš niki lipo divaniš al nako malkoc i nuskraj. Doduše, sve je to istina al zaboravio si samo kast jednu stvar: sičanj je vaki miran najviše zato što smo ostali švorc, tako smo se istrošili za jedne svece pa druge svece, bile su tu svakojake huncutarije, vake svičice, nake lampe, pa grana pa kuglje a sve skupo kugod dragi kamen. A da ne divanimo o rani: skupo sve u špeceraju kugod od zlata. Di god se okreneš, oma se moraš vaćat za buđelar.« Moj rođo Joso se oma nadovezo, nisam ni mislio da će oćutit pa veli: »E, sami smo krivi i tako nam i triba. Ko nas tiro da pokvarimo salaše, pa iskećimo banje peći. A tek telefoni, pa struja pa internet pa voda...«. E, svega tog na salašu nije tribal. Sad kad dobijemo račune na po miseca, mi Bosnjačani na kraj jel još uvijek nemamo našu poštu iako se stalno obećava da će bit, al kandar je to opet obećanje ludim radovanje, što kazo moj dida. Ti artijama od nji i kojikaki obavisti i reklama ima da mož nedilju dana propaljivat. A sve to triba platit, pa i nuz to što si potrošio dodat niko održavanje ovog te onog, a sve si to debelo moro poplaćat još kad si uvlačio leniju. Nije to kadgod bilo, borme. A nije bilo ni tolikog nadmećanja. Sad komšija kad ima vaku granu, onaj do njega mora kupit veću pa makar kruva ne io. Te se prave kojikaki ukrasi oko nje i nakićavanja, a sve to nije imo Isus kad se rodio. Kadgod je majka unela granu, nije to uvijek bila ni jelka jel bor, znao je to bit i korov od kojeg se prave metle, okitila je kojikakim pankljikama i vatom misto sniga, ispekla božićnjak ako je imala kada a najviše da nije jel je bilo fajin ukućana, opravila figurica od tista, najviše su to bili jaganjci, a znala je bit i krmača, magarac i pućke, pilići. Take božićnjake mož sad vidit samo na izložbama što je naša Maca otpočela izlagat još prija dvadest godina. Metnila ga pod granu, išlo je koji oras, žito od svete Luce, jabuka i svića i gotovo. A ne ko sad: oprave čitav Betlem ispod grane i onda još ruže dicu kad se sigraje pa štogod privrnu. Aaaaav, na to sam zdravo bisan. Dica nikad nisu kriva, i oni slave Božić i to nasvoj način. Čeljadi moja, ako me Bog poživi ja vam lipo kažem da ću na godinu raspredit doli litnju kujnu pa unet slame i tamo ima da se slavi Božić. Još ću i drvenice skinit s tavana da se ima di prileć pa napraviti kartaniju da će se pripovidat po cilom šoru. Veli mi Joso da će to bit fajinska pripovitka kad u šoru ima nas desetak, a svi smo priko šezdeset lita. Nek je on podsmišljiv, čeljadi, a cigurno je zavidan. Al ja ću to uradit ne zvao se ja Braniša i gotovo. Dosta mi je pomodacije i gotovo. Ajd, živi bili pa vidili. Budite mi dobri i pošteni, a ja idem ispraviti ovu dvojcu pa ću zagrnit kožuv i idem namirivat. Zbogom.

Rič po rič

Poklon i plan

Piše: Željko Šeremešić

Eto kad počnem s onim mojim da sam napunio sto godina i da mi već do mlogo čega nije, ko da sebe lažem. No, moram kazat i pofaljit se da j' unuk Marin na mene za Božić ko da baš posebno mislio. Znete i sami da j' došo za Božić, pa da mi pomogo oko ove bune i tog Klio, Mio, Minta, Kinta... a nisam ni sanjo da ću i ja za Božić štagod ozbiljnije dobit a ni sam ono ko uvijek, koja maramka nova, jabuke i pomorandže. I tako se mi pokupili ka j' došlo vrime ispod grane. Soba meriši na granu i slamu tako lipo da ne b' mario spavat na slame ispod grane. I kod diljobe poklona došo poslidnji na red. Grli mi ljubi mi već »stoti« put čestita Božić i pruža nikaku kutiju. Vidim ona poveća, mislim se da mene ne treba više ništa al sramota kazat. Već se mislim di ću ga metnit da ne smeta. Na pamet mi ne spada šta mož bit. Pa šta čeljadetu od sto godina treba? Ka j' on otvorio, pa rasklopio svi počeli tapšat, smijati se, skakat. Čeljadi moja, pa on mene kupio, hm fala Bogu pa nisam toliko oglopavio da ne znam kazat, kupio mi lap-top. Tako se kaže vala. Ja isklištio pa ne znam šta da kažem. Na brzinu sam se proštudiro, što bi reko dok trepneš privatim pa zafaljim, izgrlim i ja njega i izljubim. A u sobe ko na kake utakmice, svi se još sam smiju, mašu rukama, tapšu, galamu da ne kažem dreču, još i čestitu. I tako i to večer prošlo, a ja pravo da vam kažem baš tu noć i nisam spavo. Okrećem se, študiram, ova moja sam gundā. Jedva dočekao jutro da uvatim Marina da mi kaže šta ću ja sa tim sokoćalem. On mene ope onaki nasmijan izgrli, izljubi a ja njemu onako ko ozbiljno da niko ne čuje: »De mal na stranu dete, pa ti mene objasni šta ću ja s tim sokoćalem«. Marin će, ladan ko špricer: »Vidi, dida, pa to ti je ko da imaš pendžer u svit, u njemu svega ima, oš pivanja, oš sigranja, oš sramotskog, oš ozbiljnog, oš da ti divani, oš da sam čitaš, oš najnovije što j' u svitu da ti kaže, oš štagod od prija. Kad se njeg jedanput latiš, moraš se dobro napreć da ga se bašiš«. Bože dragi, pa sad ne znam šta da kažem. Študiram ope na brzinu i u sebe se pitam jel to pametna jel opasna da kažem sigračka. Kadgod su kazali kad imaš opasnu limuzinu da si pravi momak i da ti sve cure onda gleda. Al ovo ni limuzina. Ma nisam se ja ni okrenio, a on njeg rasklopio, uključio i par put udario po oni slova. Gledim kad ono iskočila ona buna. Bože, mislim se pa ovo j' čudo. Udario on par put kad ono počelo svirat *Ne dirajte ravnice*, pa ope par put naš Kića počeo pivat bećarce, pa još par put kad ono slike naši folkloraša. Bože, ja ko malo dite sa' ću unić u to sokoćalo, pa ću »ajd još, Marne«, a on tira li tira. Iskočio glavni u države, pa obećava milijune, puteve, časti rudare, obećava struju... Onako sad već potijano ću »de još«. On ope par put po slova, iskoči Putin pa se priti, potli njeg ovi sa Zapada se pritu, kažu Kinezi mudro ćutu a Amerika se oštri. »Stani, stani«, naglo ću ja. Začas sam se baš zabrinio. »Kaži, dida«, Marin će nasmijan. »Eto, moramo napraviti plan za ovaj poklon. Prvo ćeš mi morat naučit kako se on palji i gasi i kako se po tim slovima udara. E, pa onda ćeš mi morat naučit kako da mu kažem e saj dosta, da mi ne bude ispod vankuša kad i spavam. Jer kako sad izprve vidim kad njeg uključiš više ti niko ne treba. Latiš ga se ko pijan čaše i ne znaš ka j' dosta, a bome i ko laže a ko istinu divani, i o tom bi mogli«

U NEKOLIKO SLIKA

Novogodišnja raskoš

Subotica

Srijemska Mitrovica

Novi Sad

Sombor

**PETAK
31.12.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:18 Korak do neba
11:28 Riječ i život: fra Ante Vučković
12:00 Dnevnik 1
12:27 Kava s mirisom žene, telenovela
13:17 Dr. Oz
14:01 Normalan život
14:56 Raj na Zemlji: Zemlja u kojoj cvjetaju naranče - sunčano odredište Valencija
15:41 Bajkovita Hrvatska:
15:50 Istrage pod Watzmannom
17:00 Vijesti u 17
17:21 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Tri plakata izvan grada, britansko-američki film
22:09 5.com s Danielom: Gabi Novak i Maja Vučić, zabavni talk show
23:10 Dnevnik 3
23:43 Zakon jačeg, američki film
01:42 Dr. Oz
02:24 Dnevnik 3
02:39 Vijesti iz kulture
02:47 5.com s Danielom: Gabi Novak i Maja Vučić, zabavni talk show
03:42 Tajni život domaćih životinja: Svinje, dokumentarna serija
04:33 Diva, telenovela
05:17 Skica za portret
05:33 Dnevnik 2
06:22 Kava s mirisom žene, telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:36 Istraži svijet
11:00 Psi, ta izvanredna bića: Zagonetno blagotvorni, dokumentarna serija
11:35 Heartland
12:25 Najbolji britanski amaterski kuhari
13:30 Les Petits Meurtres d'Agatha Christie: Un cadavre sur l'Oreiller, francuski film

15:00 George Clarke: Čudesne zamisli
16:00 Davis cup, Hrvatska - ?, prijenos polufinala
22:05 Ubijanje Eve
23:45 Les Petits Meurtres d'Agatha Christie: Un cadavre sur l'Oreiller, film
01:10 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
1.1.2022.**

06:58 Klasika mundi: 51. Varaždinske barokne večeri - Barokni orkestar musica cubicularis
08:05 Al Jennings iz Oklahome, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma
15:12 turizam.hrt
15:41 Istrage prometnih nesreća
16:13 Potrošački kod
16:43 Manjinski mozaik: Sjene nad Sjeničakom
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kultura s nogu
17:50 I to je Hrvatska:
18:06 Hrvatski klasici: Naše malo misto - Najteža bitka, dramska serija
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Nemoguća misija: Protokol duh, američko-arapsko-češko-kanadsko-rusko-indijski film
22:20 Loto 7 - izvještaj
22:25 Dnevnik 3
23:01 Šah-mat, australsko-britansko-kanadski film
00:45 Lovci na ubojice, film
02:28 Dnevnik 3
02:43 Vijesti iz kulture
02:51 Al Jennings iz Oklahome, američki film
04:11 Veterani mira
04:56 Prizma
05:41 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:50 Dnevnik 2
06:39 Ljepom našom: Benkovac

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pepa prašćić
10:20 Vrtlarica
10:55 Tajne lijepih vrtova: Vrtovi s jestivim biljkama
11:50 Poslovni plan
12:22 Dom na kvadrat
12:52 Redateljci: William Wyler, dokumentarna serija
13:49 Auto Market
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Samo lagano
17:00 LP u futsalu: Olmissum - Sinara, snimka
17:55 Zagrebačka saga o judu, dokumentarni film
18:55 Ernest i Celestina, crtana serija
19:08 Priče iz kućice na drvetu, crtana serija
19:15 Glazba, glazba...
20:05 Medeni i divlji: Preslatke životinje
21:40 Nevjerojatna putovanja Simona Reevea, dokumentarna serija
22:40 Igra prijestolja
23:35 Majka, otac, sin
01:10 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
2.1.2022.**

08:05 Živjeti slobodno, britansko-američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta: Slavonski Brod
10:00 Slavonski Brod: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:00 Igra spojeva, američko-kanadski film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
20:00 Vrijeme
20:03 Loto 6
20:10 Minus i plus,
20:35 Loto 6 - izvještaj
20:40 Kako je obranjena Hrvatska
21:34 Kraljevske tajne - Pogled iza krune: Vijesti s naslovnice
22:34 Dnevnik 3
23:08 Živjeti slobodno, britansko-američki film
00:39 Nedjeljom u 2

01:34 Dnevnik 3
01:57 Mir i dobro
02:22 Reprizni program
03:26 Liam Gallagher osobno, glazbeno-dokumentarni film
04:51 Dnevnik 2
05:40 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:36 Pepa prašćić
10:00 Frankie Drake istražuje
12:25 Lidijina kuhinja
12:55 Klub 7
13:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
14:50 Indeks
15:15 Magazin LP
15:40 Košarka, PH: Split - Cedevita junior, prijenos
17:25 LP u futsalu: Olmissum - Hovocobo, prijenos
19:00 Koncerti i festivali zabavne glazbe
20:05 Trinaest dana, američki film
22:30 Korijeni, serija
23:35 Graham Norton i gosti
00:20 Liam Gallagher osobno, glazbeno-dokumentarni film
01:45 Simpsoni
03:45 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
3.1.2022.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:13 Korak do neba
11:17 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Kava s mirisom žene, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
14:45 I to je Hrvatska:
15:00 Raj na Zemlji: Južnoafrička kapska regija - putovanje najljepšim krajem svijeta, dokumentarna serija
15:50 Istrage pod Watzmannom
16:55 Vijesti u 17

17:15 Kod nas doma
18:05 Potjera
18:55 Dnevnik 2
20:05 NDH: Epilog, dokumentarna serija
21:00 Doba Uskoka: Pljačka i otimačina d.d., dramska serija
21:55 Otvoreno
22:45 Dnevnik 3
23:20 Istrage pod Watzmannom
00:15 Kod nas doma
01:00 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:08 Povratak dabrova
02:58 Diva, telenovela
03:43 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
03:52 Globalna Hrvatska HTV
04:32 Dnevnik 2
05:21 Kava s mirisom žene, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:36 Pepa prašćić
10:36 Istraži svijet
11:05 Indeks
11:35 Heartland
12:25 Princ Charles i vojvodstvo Cornwall, dokumentarni film
13:25 Zaljubljeni na -6 i niže, kanadski film
15:00 George Clarke: Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Povratak dabrova, dokumentarni film
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:05 Ernest i Celestina
19:18 Priče iz kućice na drvetu, crtana serija
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Stadion
21:00 Izgubljeni grad Z, američki film
23:20 Kondor
00:15 Domovina
01:05 Zaljubljeni na -6 i niže, kanadski film
02:35 Noćni glazbeni program

**UTORAK
4.1.2022.**

* Sva prava eventulane izmjene programa zadržavaju TV postaje.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:13 Korak do neba
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Kava s mirisom žene
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:31 Zdrav život
15:00 Japan: Život u skladu s godišnjim dobima - Jesen i zima, dokumentarna serija
15:55 Istrage pod Watzmannom
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
9:00 Dnevnik 2
20:10 U svom filmu
21:05 Pearl Harbor - svijet u plamenu rata, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Japan: Život u skladu s godišnjim dobima - Jesen i zima, dokumentarna serija
01:05 Istrage pod Watzmannom
01:55 Dr. Oz
02:38 Dnevnik 3
02:53 U zoološkom vrtu, dokumentarna serija
03:52 Diva, telenovela
04:37 Dnevnik 2
05:26 Kava s mirisom žene

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:36 Pepa prašćić
10:36 Istraži svijet

11:35 Heartland
12:30 Ovo je filozofija: Rousseau
13:25 Kad ružama prišulja se zima, francuski film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 U zoološkom vrtu
17:35 EBU: Rafael i prijatelji Urbina, serija
17:55 Zagreb: Hrvatska - Italija, vaterpolo - prijateljska utakmica, prijenos
19:05 Ernest i Celestina
19:18 Priče iz kućice na drvetu, crtana serija
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Monako - Svijet bogatih
21:10 Obiteljski čovjek, kanadsko-američki film
23:00 Kondor
23:55 Domovina
00:45 Kad ružama prišulja se zima, francuski film
02:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 5.1.2022.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:14 Korak do neba
11:16 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Kava s mirisom žene
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:31 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Japan: Život u skladu s godišnjim dobima - Proljeće i ljeto
15:55 Istrage pod

Watzmannom
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Pearl Harbor - svijet u plamenu rata
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:21 Istrage prometnih nesreća
23:51 Japan: Život u skladu s godišnjim dobima - Proljeće i ljeto, dokumentarna serija
00:41 Istrage pod Watzmannom
01:31 Dr. Oz
02:16 Dnevnik 3
02:39 U zoološkom vrtu
03:38 Diva, telenovela
04:23 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Kava s mirisom žene

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:05 Luka i prijatelji
11:05 Heartland
11:35 Heartland
12:30 Pearl Harbor
13:30 Božićni recept za ljubav, američki film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 U zoološkom vrtu
17:35 Stipe u gostima
18:15 Lovac na bilje

18:40 Pustinje svijeta
19:11 Ernest i Celestina
19:23 Priče iz kućice na drvetu, crtana serija
19:25 Glazba, glazba...
20:00 Nogomet, Liga prvaka - emisija
20:50 Nogomet, Liga prvaka: Bayern - Barcelona, prijenos
23:00 Nogomet, Liga prvaka - emisija
23:40 Domovina
00:30 Božićni recept za ljubav, američki film

ČETVRTAK 6.1.2022.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:13 Korak do neba
11:15 Osijek, Dinamit
12:00 Dnevnik 1
12:25 Kava s mirisom žene
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Vrbanj
14:31 Prometej
15:00 Putovanja u sjeverne krajeve: Norveška
15:55 Istrage pod Watzmannom
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
20:59 Loto 6 - izvještaj
21:01 Puls
21:32 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin

22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Putovanja u sjeverne krajeve: Norveška
00:20 Istrage pod Watzmannom
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:18 U zoološkom vrtu
03:17 Diva, telenovela
04:02 Priče s končom iz borše Stanka Ferića: Grupa MI - Put do slave, emisija pučke i predajne kulture
04:31 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Kava s mirisom žene

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:03 Pozitivno
11:33 Heartland
12:21 Kako je obranjena Hrvatska
13:19 Loša majka, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 U zoološkom vrtu
17:35 Stipe u gostima
18:15 Lovac na bilje
18:40 Pustinje svijeta
19:11 Ernest i Celestina
19:23 Priče iz kućice na drvetu, crtana serija
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Klub 7
21:00 Tu, hrvatski film
22:30 Kondor
23:25 Domovina
00:15 Loša majka, film
01:50 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetonik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Važno je željeti

Kofer pun želja

Sjećam se prve godine u kojoj sam napravila retrospektivu cjelogodišnjeg putovanja u rubrici *Priroda i društvo*. Bila je to godina u kojoj sam putovala kao nikada do sada, pa je ovaj pregled za mene imao posebnu veličinu i značenje. Osjećala sam se ispunjeno, sretno, zadovoljno i punog srca. Došla su neka čudna vremena i na kraju ove godine ne mogu se pohvaliti brojnim putovanjima, ali mogu savladanim izazovima. Htjela sam puno, ali sam malo ispunila. Sinoć sam ipak bila zadovoljna razgovorom sama sa sobom. Nije uvijek onako kako želimo, ali prije svega važno je željeti i dalje, jer nas samo mašta i želje mogu odvesti na neka ljepša mjesta, nove destinacije i u neke čarobne avanture.

Ponekad je našim željama potrebna mala pomoć

Putovanja su sama po sebi ispunjenje želja, ali neke destinacije vam mogu pomoći da ispunite neke od vaših želja. Bila sam na nekoliko takvih mjesta, bacala novčiće u fontane, zamišljala želje ispod mosta, puhalo skulpture u nos... Danas pišem o nekima od najpoznatijih.

Spremite želje u kofere

Jedno od poznatih mjesta gdje se želje ostvaruju ili koje radi u korist vaših želja je poznata Fontana di Trevi koja se nalazi u Rimu. Ova prekrasna fontana najveća je u Rimu, a veliku popularnost stekla je pojavljivanjem u **Felinijevom** filmu *La dolce vita*. Koraci za ispunjenje želje su sljedeći: novčić se baca preko lijevog ramena desnom rukom. Naravno, prije svega poželite tu jednu svoju želju, pravu i veliku.

Zanimljiva destinacija koja ispunjava želje je Zid plača, odnosno Zapadni zid, kako ga zovu Židovi, u Jeruzalemu. Zid plača u Jeruzalemu jedno je od najsvetijih mjesta židovskog naroda. Milijuni hodočasnika posjećuju ovaj zid svake godine kako bi zaželjeli želju. Svoje najdublje želje ispisuju na papir i stavljaju u rupe između kamenja zida, želeći dobro zdravlje, spas, bogatstvo i sreću. Svaki nekoliko dana domar skuplja ove male bilješke s molitvama na njima i zakopava ih na groblju i tada vam se želja ostvaruje.

Kada se spoje turističke atrakcije i horoskopski znakovi, ispunjenja postaju lakša. U Jaffi u Izraelu nalazi se Most želja, s figuricama svih znakova zodijaka. Vjeruje se da će vam se želja ispuniti ako dotaknete figuricu koja

odgovara vašem horoskopskom znaku i zagledate se u more.

Mnogi stavljaju novac na prva mjesta želja. Ako ste jedan od njih, onda je pravo mjesto za vas drvo želja na otoku Maree. U škotskom jezeru Loch Maree nalazi se nekoliko otoka, od kojih je jedan dom stoljetnih hrastova. Jedan od tih hrastova je drugačiji – kažu da je čaroban i tko mu gurne novčić pod koru, obogatit će se. Vjerojatno možete zamisliti kako drvo danas izgleda – s tisućama novčića koji mu probijaju koru. Istina je, međutim, da je izvorno stablo želja, u kojem je čak i kraljica **Viktorija** ostavila novčić, već odavno istrunulo zbog trovanja bakrom uzrokovanog brojnim novčićima u njegovoj kori.

Njegova zamjena vjerojatno će doživjeti sličnu sudbinu.

Nijedna želja ne bi bila tu da nismo živi, a nadasve zdravi. Složit ćete se da je zdravlje najvažnije. Željezni stup New Delhija, star više od 1.600 godina, koji opstaje u vlažnoj klimi i otporan je na koroziju, brine se ne samo za svoje potrebe, već i za naše. Sve što trebate učiniti je hodati oko njega i razmišljati o svojoj želji. Stup se nalazi u dvorištu Qutb Minar džamije.

Baza za ljubavne želje nalazi se u Julijinoj kući u Veroni, što i ne čudi, ali ni priča o ljubavnim lokotima nije zanemariva. Zapravo, moć zaključavanja ljubavi u lokote se proširila i mnogo je mostova koji ih krase. Jedan od najznačajnijih je onaj u Parizu, Pont De l'archeveche.

Krije li se snaga ispunjenja želje u samoj želji, mjestu koje ispunjava želju ili je nešto treće u pitanju, vjerojatno nikada nećemo sa sigurnošću znati, ali cijeli je proces prekrasan. Imati želju je divno kao i ispuniti je.

Gdje god bili, ne zaboravite u novogodišnjoj noći pogledati u nebo i poželjeti tu jednu želju čije će vam ispunjenje usrećiti, jer u novogodišnjoj noći sve je moguće i sve se želje ostvaruju. Neka vam se u novoj 2022. ostvare sve želje! Ili barem one najveće.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

5+Plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisnu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da **jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.**

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo **3.600 RSD** godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici (oluja, grom, grad, snežna lavina i poplave)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mios.rs
011/ 715 23 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

2022

Срећан Божић и Нова година

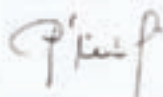
Srićan Božić i Mlado lito

Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új évet

Sretan Božić i Nova godina

Merry Christmas and Happy New Year

Dr. Pásztor Bálint

председник Скупштине града
pridsidnik Skupštine varoši
a képviselő-testület elnöke
predsjednik Skupštine grada
chairman of the City Assembly

Стеван Бакић

градоначелник
gradonačelnik
polgármester
gradonačelnik
mayor

